

VASILE BOLBOJA

R E P O R T E R

F Ă R Ă

V O I E

2012

MOTTO

**Dacă n-am putea uita tot ceea ce n-ar trebui să uităm,
dacă am putea plânge tot ceea ce ar trebui să plângem
- nu am mai trăi.**

**ROMANȚĂ PENTRU ÎNDRĂGOSTIȚI
ANDREI MIHAILOV - KONCEALOVSKY**

CUVÂNT ÎNAINTE

Am citit, cândva, într-un ziar despre o mamă din SUA care a urmărit, cu creionul în mână, tragedia fiului ei de 18 ani, lovit de o boală care nu iartă. Lupta a fost dramatică și în cele din urmă, FIRESC, după o rezistență de 6 ani, tânărul a fost invins. Mama a găsit tăria să publice însemnările despre acest teribil război și cartea a avut un succes extraordinar, devenind best-sellers-ul anului.

Peste puțin timp, asemeni acelei mame de pe partea cealaltă a pământului, am ajuns reporter fără voie în focul unei bătălii identice. Numai că rolurile s-au inversat: în prima linie – o mamă; cu creionul în mână - un fiu. Rezultatul a fost același: încă o ființă omenească a căzut răpusă în lupta cu acest dușman infiorător, cancerul. O luptă care, în cele din urmă, s-a dovedit inegală și, asemeni acelei mame, am așternut pe hârtie rândurile care urmează... Nu din dorința de a crea un best-seller românesc. Nu din dorința de a deveni peste noapte un nume cunoscut în lumea literelor. Povești despre sfârșituri tragice menite să emoționeze, să stoarcă lacrimi în acest secol al lacrimilor inundă lumea literelor, a televiziunilor și a filmului.

(Să ne amintim că numai în cel de-al doilea Război Mondial au pierit 55 de milioane de oameni, iar un alt “asasin al secolului”, zeul-automobil, a decimat până la scrierea acestor rânduri 25 milioane de ființe umane: de exemplu, 300.000 în anul 1947, 2 milioane în anul 1967, 3 milioane în 1977...).

Aceste rânduri reprezintă o replică a “reporterului din prima linie” față de propria lui neputință. Pentru că nimic nu este mai greu pentru un om decât neputința de a face ceva atunci când este absolută nevoie de el.

De-a-lungul acestor rânduri vom fi martorii unor situații neverosimile, unor întâmplări tragice, unor vorbe dureroase, unor scene lacrimogene. Câteodată ne vom trezi alunecând pe topoganul melodramei. Dar pentru toate aceste “exagerări literare” există un singur vinovat: adevărul. Și cum adevărul este unul singur, el nu a putut fi ocolit.

Și poate între timp generația noastră va propulsa pe baricadele științei acel vlăstar nobil al speciei umane care va învinge această “boală nobilă”. Acesta ar fi marele câștig al omenirii iar în subsidiar și al acestor modeste, foarte modeste rânduri...

V. B.

C A P I T O L U L I

“NU MAI ESTE NIMIC DE FĂCUT”

O FRUNZĂ VEȘTEDĂ

- Hai, Vasile, scoală. E aproape șase. Să nu pierdem trenul tocmai acum. M-am ridicat în picioare, speriat. După o noapte agitată, înspre ziuă, mă cuprinsese un somn adânc.

- Nu mănânci?

Nu-mi ardea de mâncare. Am clătinat capul în semn de negație. Apoi am plecat spre gară; Mama înainte eu după ea.

- Dacă ai nevoie de ajutorul meu, spune-mi.

- Nu, merg și singură.

Privirea mi se oprea din când în când asupra piciorului ei drept. Ehe, dacă n-ar fi fost piciorul ăsta care ne-a băgat în sperieți, desigur, am fi avut ochi și pentru frumusețea acelei minunate dimineți de sfârșit de august. N-aveam ochi pentru frumuseți. Aveam în schimb gânduri, multe gânduri. Încercam să fac ordine în ele. Nu reușeam. Îmi revenea obsedant în minte gânduri ca acesta:

“Vasile, vrei să mergi și cu mine la spital?”.

Era o zi de luni, 26 august 1974. Soarele strălucea din ce în ce mai puternic. Mama mergea alături de mine tăcută și abătută, iar gândurile mele nu-mi dădeau liniște.

“Să vorbești cu dom’ doctor să vezi ce spune”.

La gară lumea ne privea de parcă am fi avut stea în frunte. M-am făcut că nu observ nimic. Mi-am pironit privirea acolo unde cerul se-mbrățișa cu pământul.

“Ai carte, Vasile, mamă. Tu știi să vorbești cu ei. Poate ție îți spune ce se petrece cu mine”.

Tăcea. La ce s-o fi gândind? A sosit trenul. Odată cu el s-a apropiat și clipa decisivă. M-a părăsit curajul. Pe pământ nu-i loc pentru lași. Și nici pentru fricoși. Nu putem evita răspântiile vieții.

Ne-am suit în tren; Mama cu prețul unor eforturi considerabile. Ea nu se văita. Niciodată. Sau aproape niciodată. S-a așezat pe un scaun și a discutat cu niște femei pe care, am băgat de seamă, nu le cunoștea.

- Dar ce-ai pățit bre, la picior de este așa de umflat?

Am scos capul pe fereastră să trag aer în piept. Din cauza zgomotului nu am mai auzit discuția în întregime. Câteva frânturi au răzbătut până la mine:

- ... s-a umflat și pace... fel de fel de tratamente... ne ducem la doctor...

Vorbea calm, alungind puțin cuvintele importante. Mă impresiona demnitatea ei. Am evitat să intru în discuție, pentru că cuvintele pe care le-aș fi rostit n-ar fi putut să arate vreun acord între calmul ei și gândurile mele.

- ...am pus de toate și coji de nucă și alifii aduse de băiat, am făcut și băi de sare și... nimic!

Am ajuns la gara Obor.

- Uite, Vasile, o luăm pe strada aceasta și ieșim direct la stația lui 119. Cunoștea foarte bine drumul. Îl parcusese de atâtea ori. Cine își imagina, atunci, că va parcurge pentru ultima oară acest drum al speranțelor ei mereu reînnăscute? La acea ora matinală, forfota din jurul nostru era foarte mare. Era forfota oamenilor liniștiți. Iar noi ne rătăcisem în acel ocean de liniște. Aceleași simțăminte mă cuprindeau și atunci când mă duceam la examene. Aceiași oameni liniștiți mă-nconjurau pe drumul spre facultate. Aceiași liniște a oamenilor care au o singură și banală grijă: să ajungă la timp la serviciu, mă-nconjură și atunci pe drumul ce ne ducea la un examen al examenelor.

Din oceanul acela de lumină și liniște a apărut Institutul Oncologic București, "Filantropia", ținta călătoriei noastre comune. Sosisem devreme. Mai aveam de așteptat. I-am luat Mamei un număr de ordine. Mă plimbam nerabdător de-a lungul coridoarelor și sălilor de așteptare. Mama, conform obiceiului format acolo pe băncile și sălile de așteptare ale spitalului, discuta cu bolnavii întâlniți la ușa cabinetului unde trebuia să fie consultată. O priveam cu coada ochilor: niciodată nu mi s-a părut atât de slabă. Fața ei avea o culoare pământie. Între timp a luat un antinevralgic, tovarășul nedespărțit din ultima vreme, calmatorul, în limita modestelor lui posibilități, a ascendentelor ei dureri.

Dar, în sfârșit, a sosit și medicul. Nu era însă medicul Trestioreanu, cum am fi dorit ci medicul Moldovan. Mama a intrat înăuntru. Precipitat, mi-am reluat plimbarea pe culoar. Soarele își strecura razele printre crengile pomilor din curte. Vântul adia și realiza pe pereți un fascinant joc de lumini și umbre. Altădată le-aș fi admirat dar atunci mă enervau. Îmi creau senzația că mă aflam într-o lume ireală, de coșmar.

Mama a ieșit din cabinetul medicului Moldovan. Era tare speriată. Mi s-au înmuiat picioarele. Am citit atâta deznădejde în ochii ei încât m-am zăpăcit de-a-binelea. Mă-nvârteam în jurul ei fără să reușesc să scot un cuvânt. Mi-a întins un bilețel.

- Ce scrie în el?

Îmi fugeau literele prin fața ochilor. Nu reușeam să le citesc sau mai bine zis frânturile pe care le descifram nu mă ajutau să-nțeleg adevăratul conținut al textului. Mama îmi cerea insistent, prin vorbe și priviri, să-i dau un răspuns chinuitoarei întrebări. Inconștient am ales o soluție de compromis: la întrebarea ei i-am răspuns printr-o singură întrebare:

- Ce ți-a spus?

- I-am spus că mă doare piciorul și că s-a umflat. S-a uitat la el și mi-a spus că ar trebui să mai fac câteva șocuri cu raze. N-am vrut. Iar să bat drumurile astea cu nenorocitul ăsta de picior? I-am spus să-mi dea și mie un tratament care să-mi fie de folos. Mi-a dat biletul ăsta și mi-a spus că tratamentul îl fac la județ. M-a întrebat ce

spital este mai aproape și i-am spus că este “23 August”. Intră tu, Vasile, la el, să-ți spună ție poate înțelegi mai bine. Du-te că nu se supără.

M-am așezat la ușa cabinetului în așteptarea momentului oportun. La acea ușa erau o mulțime de bolnavi în special femei așteptând miracolul de dincolo de ușă. Aproape toți prezentau aceleași simptome: slabi, triști cu cearcăne la ochi, cu figuri obosite. Aveam posibilitatea să constat justetea cuvintelor prin care Mama îmi descria atmosfera, oamenii, sentimentele, întâmplările, durerile celor în mijlocul cărora, întregindu-se cu ei, transformase durerile lor în durerile ei, durerile ei în durerile lor. Probabil, pe toți îi chinuiau întrebările: “Ce-mi va spune <dincolo>?”, “Ce va fi mai târziu?”.

Mama m-a tras de mânecă:

- Uite-l pe dom' doctor Trestioreanu. Fugi repede și vorbește cu el. Este cel în halat alb cu părul încărunțit.

Mă mișcam mecanic. M-am oprit în fața unui om mai înalt decât mine, cu părul într-adevăr încărunțit care și-a îndreptat, pe sub sprincene, niște ochi, care din primul moment mi-au dat impresia că i-am mai văzut undeva. Acei ochi minunați (da, minunați!) m-au privit întrebători. “Ce doriți?” păreau să spună.

- Domn doctor, Mama mea a fost tratată de Dvs....

- Cum o cheamă ? mi-a tăiat scurt vorba care și așa mi se oprise undeva pe un drum invizibil dintre creier și laringe.

- Bolboja Dumitra, am spus eu. Și deodată m-a cuprins un curaj nebănuit: știți... așa vrea... să știm și noi ce se-ntâmplă cu piciorul ei drept... că s-a umflat îngrozitor și...

- Da, o știu, îmi spuse vocea respectuoasă, clară, liniștită. NU MAI E NIMIC DE FĂCUT! Și ochii, ochii aceia mă priveau în continuare întrebători. Iar eu m-am trezit întrebând ca un copil neștiutor și mai ales nevinovat:

- Cancer?

La care omul acela liniștit cu voce clară a schițat un zâmbet amar și mi-a dat o replică menită să pună capăt naivității mele:

- Acum pui dumneata problema cancerului?

- Bine, dar piciorul este umflat, operația nu o doare.

- N-are importanță. Totul pleacă de la operație.

- Și ce-i de făcut?

- Morfina, numai morfina. Altceva nimic. A ridicat din umeri și a adăugat: Îmi pare rău dar aceasta-i situația. Eu am rămas pironit locului. Nu-mi dădeam seama dacă era vis sau realitate. Când rațiunea mea realiza adevărata situație în care ne aflam, un pendul imaginar mă arunca în lumea viselor. Reveneam la realitate dar pendulul mă lovea și mă arunca din nou dincolo de granița realului.

De afară razele soarelui se strecurau nevinovate printre crengile copacilor desenând imagini fantastice pe pereții unui coridor în care se aflau ființe umane, în special femei, slabe, triste, cu figuri obosite și cu un numitor comun: nevinovație.

La capetele coridorului se aflau două ființe legate, cum ar spune Alvin Toffler, prin mii de fire nevăzute. Atunci pentru mine, numai pentru mine, un lucru era clar: acele fire nevăzute se vor rupe. Iremediabil.

Din cauza emoțiilor nu-i arătasem medicului Trestioreanu biletul cel țineam între degete. Trebuia să mă-ntorc la Mama. Dar ce să-i fi spus? Adevărul? Ar fi însemnat să mă fac mesagerul, prin propria-mi voce, al destinului ei. Era ceva peste puterile mele. Peste umanele mele puteri. Și totuși trebuia să-i spun ceva. Să o mint? Era singura soluție plauzibilă. Din acel moment m-am făcut prieten cu minciuna. Nu aveam cale de ales...

- Ce ți-a spus, Vasile ? m-a-ntrebat Mama. Probabil arătam foarte rău, altfel nu s-ar fi speriat atât de mult, mereu optimista mea Mamă, mereu încrezătoare în oameni, în viață, în propriul ei trup. M-am pierdut în fața ei ca un naufragiat în valurile oceanului. Vedeam în acel moment două priviri: a Mamei rugătoare, disperată, neliniștită, cealaltă clară, respectuoasă a doctorului.

- I-ai arătat biletul ?

Ah !, nu i-am arătat biletul! Pornesc ca din pușcă pe această neașteptată porțiță de scăpare. L-am găsit pe medicul Trestioreanu.

- Domn doctor... Știți Mama mea a primit acest bilet...

Mi-a împins, discret, mâna mea cu mâna lui.

- Știu ce scrie acolo; nu este nevoie să-l citesc. V-am spus că nu mai e nimic de făcut. Îmi cunosc bine pacienții. Explicațiile lui nu m-au satisfăcut și involuntar am pus o întrebare al cărui răspuns amplifică dramatismul situației:

- Cât mai are de trăit?

- Câteva luni.. M-am întors la Mama...

- Ce ți-a spus? m-a întrebat ea.

- Nimic important, am bâiguit eu. Las' că-ți spun eu mai târziu.

- Și acum ce facem ?

- Mergem acasă. Deocamdată. De restul mă ocup eu.

Mergeam alături. Nu discutam. Parcă eram doi străini. La capătul străzii Mama mi-a spus:

- Sa cumpărăm 2 pâini.

Avea putere să se gândească la cele lumești. Le-am cumpărat. Am pierdut biletul primit de la doctorul Moldovan. Apoi l-am găsit. Pe el scria:

CĂTRE POLICLINICA JUDEȚEANĂ ILFOV

Bolnava Bolboja Dumitra, 51 ani, din comuna Cernica, județul Ilfov, a fost operată în anul 1971 de Blastum col uterin și tratată ambulatoriu de noi cu raze chisobalt și chimioterapeutic cu Alfachimiotripsina și Girostan, prezintă metastaze ganglionare și se recomandă tratament în continuare cu opiacee (mialgin, 3 fiole pe zi).

Ne-am oprit la Policlinica Județeană. În sala de așteptare Mama a găsit o cunoștință, o femeie din Bălăceanca. Îi povestea cu vocea ei blajină, cu obișnuitul ei zâmbet în colțul gurii:

- Mi s-a umflat nenorocitul ăsta de picior. El este băiatul meu.

Eu am intrat la medicul șef. Era o femeie. M-a privit speriată la citirea diagnosticului. Am înțeles confuzia:

- Nu sunt eu, ci Mama mea...

- ... a, da.. Ciți ani are ?

- 51.

- Este tânără. Păcat.

Mă privea compătimator. Ochii au început să mi se umple de lacrimi.

Nu am reușit să iau, imediat aprobarea pentru mialgin. Trebuiau mai multe aprobări. Am renunțat, deocamdată.

Am plecat spre gară. Mama mi-a spus pe drum una din obișnuitele ei vorbe:

- Am plecat bou și mă întorc vacă..

Plutea în incertitudine. Aș fi vrut să plutesc și eu în incertitudine, să mai pot și eu spera. Pentru mine muriseră toate speranțele. Ale ei mai trăiau. Încă puțin..

Au trecut pe lângă noi niște tineri zgomotoși, veseli, se hârjoneau, râdeau.

A căzut o frunză în calea noastră. Se apropia toamna. Și totuși căzuse prea devreme. Cine știe ce maladie necunoscută o atinsese. Câtă asemănare între ea și Mama. Amândouă se stingeau prematur din viață. Adevărat, se apropia toamna... Dar toamna vieții era încă departe. Și totuși căzuse o frunză. Plutea nehotărâtă în aer. În cele din urmă a căzut lin pe trotuar. Mama a trecut peste ea. Nu știa că are aceiași soartă. Tinerii râdeau în continuare, hârjonindu-se, Mama mergea alături de mine, iar o frunză veștedă îmbrățișa trotuarul. Poetul spune:

“Cine s-ar opri să plângă
O frunză veștedă-n cărare
Când codrii freamătă alături
Și râd în răsărit de soare”.

... Tinerii râdeau, Mama se clătina cu precădere înspre partea dreapta, iar frunza veștedă... Îmi venea să strig la ei. N-aveam dreptul. Viața își cerea drepturile ei. Atâta câtă era...

LAȘITATE

Așa a început uriașul nostru travaliu între doctori și farmacii cu și fără rețete.

Au aflat de la mine sinistra veste: mai întâi sora-mea, apoi cumnatul meu, soția mea și încă vreo câțiva. Pe tata l-am cruțat...

Chiar în după amiaza acelei zile (26 august 1974) am discutat cu medicul Ionescu Valentin de la Circumscripția Sanitară Cernica. Printre altele mi-a spus:

- Îmi amintesc de Mama dumatăle. Eu am trimis-o la Institutul Oncologic. Era de atunci, o încercare disperată de a o salva. Șansele erau minime. Eram uluit de ceea ce auzeam. Și câte speranțe îmi pusesem în tratamentul cu raze chisobalt! Acum începem cu algocalmin, a continuat medicul Ionescu. Mialgin îi dăm în ultima fază. Singura șansa pe care o are este să aibă o moarte ușoară și mal ales cu dureri mici...

De neînchipuit ! Doar atât îi mai rămăsese ! Atât de puțin !

- După părerea mea, a conchis interlocutorul, sfârșitul se va produce între lunile decembrie și februarie. Mialginul își face efectul 5 ore, maxim 7 ore dacă avem în vedere și efectele reziduale. Deci cele 3 injecții cu mialgin (cât are dreptul) poate să-i anihileze durerile în jur de 18-20 ore. În restul orelor din cursul unei zile rămâne să suporte durerile fără calmante.

L-am rugat să-mi dea o rețetă pentru a nu trezi bănuielele Mamei. I-a prescris furosemid, algocalmin și tarosim. Pentru a nu atrage atenția în mod deosebit am convenit să nu treacă pe rețetă diagnosticul real (neoplasm col uterin metastazat) ci unul de circumstanță (edem paraneoplazic gamba dreaptă). Se spera ca prin injecțiile cu furosemid să se mai dezumfle piciorul și datorită reducerii apăsării intermusculare să se amelioreze și durerile.

A doua zi la serviciu, ca de obicei, atmosfera era destinsă. Știrea a căzut ca un trăznet. Veselul meu prieten, Nicușor Presecan, mereu optimistul meu prieten, a fost cel mai puternic impresionat dintre toți. Atunci l-am văzut pentru prima oară și probabil pentru ultima oară, plângând. Și am simțit mai mult ca până atunci, în acel momente, adevărata dimensiune a tragediei.

A doua zi am avut sedință de lucru. Mi se cerea realizarea cu brio a tuturor sarcinilor de serviciu. TREBUIA să fiu cu mintea limpede și să lucrez fără greșală. Fără nicio greșală, deoarece calculatorul nu iartă greșelile umane. Viața mergea înainte fără să țină seama de obstacolele din calea unora dintre noi.

Același admirabil prieten Nicușor Presecan mi-a spus într-una din zilele următoare: "Trăiește-ți viața ta, Vasile. Încearcă să uiți. Altfel nu se poate".

Se apropia concediul pe anul 1974 pe care, până înspre toamnă, nu-l efectuasem. Gândul acesta mă-ngrozea. Trebuia să stau cu ea zi de zi, oră de oră, până la începerea cursurilor de la facultate. Trebuia să stea tot timpul sub privirile mele, să o văd zilnic cum slăbea, cum îi scădeau puterile, cum îi creșteau durerile, cum îi scădea pofta de mâncare, cum i se apropia sfârșitul. Era peste puterile mele. Și mai ales mă cutremuram la gândul că trebuia să o mint mereu. Trebuia să dorm, să mănânc, să citesc, să vorbesc fără să mă trădez.

După lungi frământări începusem să-mi fac reproșuri: ajunseseam la concluzia că eram un laș. Dacă eu aș fi fost bolnav Mama mea ar fi gândit tot ca mine ? Fără îndoială că nu. Nu s-ar fi dezlipit de lângă patul meu. Așa făcuse de fiecare dată când fusem bolnav. Niciodată nu mă părăsise în momentele dificile. Întotdeauna o simțeam lângă mine. Apoi, zilele în care puteam sta împreună erau numărate. Trebuia să profit de răgazul pe care soarta ni-l lăsa. Trebuia să o fac să simtă căldura mea sufletească.

Avea nevoie de așa ceva. Pentru aceasta trebuia să fac un mic efort: să-mi alung lașitatea.

Injecțiile nu-și făceau efectul scontat. Durerile creșteau. Situația era critică. Noaptea deveneau insuportabile. Mai ales nopțile. Ziua se mai descurca. De multe ori noaptea o găseam plimbându-se prin curte. Mai ales către zorii zilei. Atunci când pentru un om sănătos somnul este mai “dulce”. Într-una din acele nopți mi-a spus câteva vorbe memorabile:

- Mă doare nenorocitul ăsta de picior. Mă plimb puțin poate se mai liniștesc puțin durerile. Ascultă-mă pe mine, Vasile: piciorul ăsta O SĂ-MI PUNĂ CAPĂT!

Noaptea pierdute își spuneau cuvântul: era din ce în ce mai slabă, privirea era tulbure, vorbele neclare. Ziua își făcea de lucru prin curte. Din când în când se așeza pe patul de scândură de sub caisul din mijlocul curții.

În scurt timp a început și pelerinajul rudelor, cunoscuților, vecinilor, străinilor.

Deznădăjduită, speriată, ea își freca la infinit, instinctiv, piciorul bolnav. Îmi amintea de bătrânică din nuvela “Două lozuri” a marelui Caragiale, care, după ce a vândut hainele pe farfurii - în final își ținea, instinctiv, mâna în poală.

- Vasile, să te duci la doctor să vezi ce mai spune. Să vină Salvarea să mă ia, ce mai aștepți?

Așa a început cel mai groaznic coșmar. Așa a început dramatica manifestare a dorinței ei de a trăi. Dar tot așa a început și neputința mea de a face ceva practic care să-i fie de folos.

Se putea face mai mult ?

Categoric nu...

Prima zi de concediu. Fusesem prin București după medicamente. Pe Mama am găsit-o la sora mea. Ce se-ntâmplase ?

Văzând că noi o duceam cu vorba a plecat de acasă în căutarea tămăduirii miraculoase. Mai târziu când a cunoscut o efemeră ameliorare a sănătății ne-a povestit cum a parcurs drumul acela. Până la gara noastră din Tânganu a ajuns relativ ușor. Era aproape (circa 200 metri). Dar de la gara Cățelu până la sora mea distanța era mare (circa 500). După 2-300 metri de mers puterile o părăsiseră. Din când în când se odihnea. “Imi venea să merg în patru labe ca un câine. Nu mai puteam. Treceau pe lângă mine niște băieți tineri. Nici unul nu se apropia de mine să mă ajute. Mi-era rușine să le cer ajutor”.

Așa a pornit Mama exodul spre căutarea firului care să-i ducă viața mai departe.

Iar eu am rămas să-mi “petrec” concediul alergând între casa noastră, Mama, medici și farmacii. Întâmplarea făcuse ca eu să rămân tot singur în acel concediu. Soarta a făcut ca temerile mele să fie niște false alarme.

A fost una dintre multele coincidențe pe care le vom mai întâlni.

C A P I T O L U L II

PELERINAJUL

LA CAPĂTUL DRUMULUI

La două zile după sosirea Mamei la sora mea, am reușit să aducem un medic să o consulte. Acesta (medicul Manea) a consultat-o, i-a intensificat tratamentul cu furosemid (de la o injecție la două zile s-a trecut la două injecții pe zi!). Deasemenea i-a prescris un unguent pentru piciorul bolnav peste care să presoare un praf alb. După aceea să-l înfășoare într-un sac din material plastic. Acest tratament urma să dureze 10 zile.

Într-una dintre zile tata m-a întrebat dacă Mama are cancer. Nu i-am spus adevărul. L-am cruțat. Mi-am amintit iarăși de cartea lui Alvin Toffler, “Șocul viitorului”. Acesta a delimitat, cu multă finețe, etapele mai importante din viața unei familii. Prima etapă în care tânăra familie n-are copii, a doua etapă în care are copii, a treia etapă în care copiii părăsesc familia pentru a-și făuri un cămin propriu și, în fine, ultima în care dispare unul dintre cei doi părinți (soți). Este perioada cea mai dramatică. Nu sunt frumoase decât apusurile de soare după o zi însorită. Apusurile din viață sunt triste. Și din orice domeniu. Tata era la limita dintre a treia și a patra etapă. Nu-și dădea seama. Și apoi familia noastră nu era una tipic americană în care copiii își părăsesc (aproape) întotdeauna părinții în căutarea unui drum propriu în viață. La noi se păstrează încă ceva din familia tradițională în care părinții, copiii și chiar nepoții trăiesc în aceeași casă părintească. Familia tradițională atenuază durerea despărțirii, constituind un real refugiu pentru cel care rămâne singur. Dealtfel, Alvin Toffler a subliniat relativa ușurință cu care familia tradițională suportă șocurile inerente din viață, comparativ cu familia “viitorului”.

Nu i-am spus tatei, din dorința de a nu-i cauza un șoc. Așa credeam eu pe atunci!

În timpul tratamentului, Mama stătea culcată pe o pătură așezată pe podea. Nu putea să stea culcută pe pat. Avea o teribilă poftă de mâncare. Era un semn neîndoielnic că sfârșitul era pe aproape. Era fluxul dinaintea refluxului. Pentru că după soare poate urma și ploaia. Teribila ei poftă de mâncare era întocmai ca ultimele rafale ale unei furtuni. Și ultimele rafale sunt mai puternice.

Mă simțeam stingherit în fața ei.

Mă tulburau, mai ales întrebările și sfaturile ei:

“ Ce fac găinile ?”

“ Ați terminat de tăiat tamburii ?”

“ Să culegeți porumbul că s-a uscat și să aveți grijă să-l lăsați pe prispă să se usuce bine. Să găsiți o căruță cu care să-l aduceți acasă”.

“ Ce fac porcii? Mai aveți porumb pentru ei ?”

Acele lucruri mărunte erau particule din viața ei. Erau chiar viața ei. Cu ele s-a născut, cu ele a trăit. Nici ghearele crude ale morții nu o puteau scoate dintre ele. Piciorul începuse să se dezumfle. Și iarăși speranțele au renăscut. Îmi spunea cu un glas în care se trăda, aproape imperceptibil, emoția:

- Uite, Vasile, s-a dezumflat la maximum. Trebuie să vrea Dumnezeu și cu mine și să vin și eu acasă. În realitate dezumflarea nu era spectaculoasă. Injecțiile erau dureroase dar ea le suporta cu stoicism. Avea dureri tot timpul pe care le ostoya cu antinevralgice.

Mă hotărâsem să-i obțin aprobarea definitivă pentru mialgin. Dar în cele din urmă am renunțat pentru un timp. Nu din comoditate ci pentru că mi s-a spus că îi grăbesc sfârșitul. Efectele secundare ale mialginului duc la tăierea poftei de mâncare, la constipație și altele.

Piciorul continua să se dezumfle.

“ S-a dezumflat, s-a dezumflat la maximum” repeta mereu mama.

Dar într-una din zile mi-a spus:

“ Maică, eu mă fac bine până la urmă, dar greu, greu de tot”.

Și toată speranța ei, era clădită pe o fundație de nisip: dezumflarea piciorului.

Dacă aș fi putut i-aș fi dat o parte din viața mea. Merita cu prisosință. Gândul acesta, vecin cu nebunia, m-a obsedat multă vreme. Era un vis de om bolnav. Era ca o consolare, ca o autoverificare a spiritului meu de sacrificiu, a dorinței mele de a-i da viață celei care mi-a dat viață. Visurile rămân visuri, fizic noi rămânem fiecare ceea ce suntem.

Piciorul Mamei se dezumfla, eu făceam naveta între Tânganu și casa surorii mele, tata meșterea mereu câte ceva prin curte, Mama statea culcată pe o pătura cu o pernă sub cap și cu o tolă plină de speranțe. Era singulară printre noi; numai ea avea tolba cu speranțe. Noi o pierdusem.

“ Du-te și cumpără lemne, îmi spunea. Acum vine iarna și nu ai de foc”. M-am dus la depozit și m-am programat. Dar la înțelegere cu tata am renunțat. Aveam nevoie de bani pentru Mama.

Între timp tratamentul s-a terminat. M-am temut să nu se umfle piciorul din nou. Dar nu s-a produs temutul fenomen. Urma să o controleze din nou medicul Manea. La acel control am participat și eu. Medicul Manea i-a făcut un control mai mult decât sumar, i-a scris meticulos, cu lux de amănunte o rețetă prin care a recomandat, din nou, alfachimiotripsina și girostan. Am consultat împreună biletul de ieșire din spital (din anul 1971), copia după fișa medicală nr. 1800 de la Institutul Oncologic București și copia după protocolul operator de la Spitalul “23 August” unde a fost operată în anul 1971.

Discuția mea cu dânsul a fost scurtă. A confirmat că într-adevăr are cancer dar “cea mai ușoară formă. Nu este localizat într-unul din organele vitale ale organismului”.

“Mai are de trăit. Nu se pune deocamdată problema vieții. Trebuie însă îngrijită” Cum ? “Să i se mai facă un tratament radiologic”. Nu, nu trebuie să ne speriem. Mi-a explicat că totul pleacă de la cei doi ganglioni ce nu au putut fi extrași prin operație și care au rămas la încheietura piciorului drept; ca două focare de infecție. Atunci au recidivat. Prin raze se urmărește extirparea lor.

Dar cel mai important lucru pe care l-a spus a fost următorul: dacă Mama era operată cu 5-6 luni mai devreme era în afară de orice pericol. În intervalul de 5-6 luni dinaintea operației au fost invadați cei doi ganglioni inaccesibili, apoi, operației. Asupra acestui fapt voi mai reveni. Apoi a plecat...

Eram în culmea fericirii. Îmi pierdusem mințile. Deci moartea nu era chiar atât de aproape!! Deși nu cunoșteam calea care trebuia să o urmărim pentru a amâna sumbrul eveniment, mă simțeam totuși mai încrezător în forțele noastre.

Speranța este o armă formidabilă cu care omul a spart “ziduri”, cu care a înlăturat multe bariere. Și speranța a renăscut din nou precum o plantă după picăturile binefăcătoare ale ploii. După atâtea zile de coșmar, după atâtea vise groaznice, după atâtea și atâtea gânduri funebre puteam și eu să fiu mai liniștit, să gândesc, să sper, mai ales să sper. Să-mi fac alte visuri.

Cum de ai putut, resemnare, să-ți faci cuib în sufletele noastre ?

Era atât de minunat, când viața îți oferă șansa să lupți, să învingi sau să pierzi, iar după înfrângere să poți relua totul de la început...

Și totuși Mama era supărată !! Nu împărtășea în nici un fel bucuria mea, a noastră. Credea că se află undeva la capătul drumului aproape de tămăduire.

Credea că se află la acel capăt al drumului care să o întoarcă acasă.

Credea că se află undeva la hotarul final al suferințelor.

Dar, vai, era începutul (oare de câte începuturi va mai avea parte ?) unui urcuș anevoios. Poate atunci când se va ajunge în vârf se va prăbuși în abis.

Am încercat să-i transmit ceva din optimismul meu. M-a ascultat gânditoare, ca un copil cuminte. Apoi a spus:

- Să mă duceți acasă, să mor pe perna mea.

În cele din urmă s-a dovedit că aceasta a fost o dorință momentană. Deocamdată casa mult dorită, în acel moment, a rămas undeva în urmă. Ne aștepta un alt drum.

NEPĂSĂTORUL TIMP

A început tratamentul cu alfachimiotripsina și girostan. Și-a dat imediat seama că le-a mai folosit cândva. Decepția i-a fost mare. Niciodată nu o mai văzusem până atunci atât de tristă, atât de neliniștită. Și mai grav, niciodată nu mai văzusem ființa aceea adulmecând tragicul eveniment ce se apropia și căruia noi, dar mai ales ea, nu-i putea scăpa. De atunci am rămas cu impresia că intuiția ei țărănească a funcționat ireproșabil și a știut cu certitudine că la “orizont” și încă foarte aproape o aștepta un adversar necruțător: moartea.

Bucuria mea cauzată de cuvintele medicului Manea a rămas solitară. Nu ne era sortit să ne bucurăm amândoi.

Am împărțit bucuriile și tristețile, am încercat să adunăm lângă numele noastre un pumn de respect, să rupem un lanț tragic care a legat una după alta generațiile noastre. Bucuria mea de atunci a rămas într-un stadiu incipient. Și astfel tristețea Mamei nu a rămas solitară. Bucuria aceea neașteptată s-a dovedit, deci, a fi efemeră. Era mai mult rezultatul firii mele năvalnice. În fond eram învinși. Iremediabil. Mă bucurasem că moartea nu era chiar atât de aproape. Fusesse o încercare instinctivă de a ieși din cetatea nesiguranței și a neliniștei.

Mai târziu aveam să-mi dau seama că medicul Manea a spus acele cuvinte dintr-un admisibil și admirabil gest umanitar și profesional. Era convins de gravitatea situației dar pentru a nu ne dezamăgi, pentru a nu ne lăsa în câmpul deznădejdiei a preferat să-nlocuiască cuvintele grele, dar adevărate, cu unele ireale, dar mult mai potrivite momentului.

Între timp începusem cursurile la facultate (anul 4). În prima zi, mare bucurie printre colegi; fiecare povestea cum și-a petrecut vara, unde a fost în concediu, alții ce s-a întâmplat cu restanțele... Pe chipul fiecăruia se citea liniștea, entuziasmul specific unor asemenea momente. Cei trei ani petrecuți împreună ne făceau să ne simțim ca într-o familie...

Ne-am strâns mâinile cu căldură.

Toți, sau aproape toți, au simțit că ceva nu era în regulă.

Nu puteam să-mi interiorizez (nu am reușit - aproape- niciodată) gândurile. Nu e-n firea mea. N-am făcut un secret din tragedia familiei mele. M-au ascultat cu atenție, m-au compătimit. Durerea a rămas a mea. Așa ceva nu se-mparte..

Apoi fiecare s-a pierdut, cu problemele lui, în oceanul tumultos al vieții.

Situația mamei se-nrăutățea văzând cu ochii. Durerile erau îngrozitoare. Piciorul nu s-a mai umflat dar ce folos; nu mai putea să iasă nici din casă decât cu mari eforturi pentru necesitățile firești. Își pierduse cu totul încrederea în viață. Era ca o masă inertă. Stătea tot timpul pe pătură cu capul în piept. Ne privea rar, cu ochii triști:

“ Ce a făcut dom’ doctor ? Mă internează ? ”

Sau:

“ De ce nu chemați “Salvarea” ? Ce mai așteptați ? ”. Era disperată. Nu mai întreba de casă, de lucruri mărunte.

“ Nu mă mai gândesc la nimeni. Voi nu vedeți în ce situație am ajuns? ”. Își simțea sfârșitul aproape. Îl simțeam și noi. Îi cumpăram mâncare multă. Ne reproșa:

“ De ce cheltuiți banii pe mâncare ? Mă uit la voi; parcă sunteți niște copii mici. De mâncare îmi arde mie acum ? Vă ocupați de toate prostiile, dar după doctor sau “Salvare” nu vă duceți. Nu-nțeleg ce așteptați. Domn’ doctor parcă a intrat în pământ ”.

Noaptea deveniseră chinuitoare. Trebuia să stea în fund. Nu se mai putea lungi. Câteodată în liniștea nopții, când toate ființele erau cufundate într-un somn mai mult sau mai puțin liniștitor, plângea. Odată a spus că plânge de “focul” meu...

“ O să mor. Îmi pare rău de Vasile. Rămâne cu căpcăunul ăla. O să-i mănânce zilele. Fără mine cine știe ce o să se-ntâmples. Numai eu știu să-l potolesc. Didinii (sora mea) nu-i duc grijă. Ea e bine, e la casa ei; e la oraș, are sprijin”.

Cuvintele ei s-au dovedit a fi profetice. Atunci nu prea li s-au acordat importanța cuvenită.

Miracolele mult așteptate nu s-au produs. Nici nu se puteau produce.

La facultate, tocmai în acel început de an devenisem (pe baza notelor din anul anterior) șef de grupă. Românul spune “colac peste pupăză”. Am făcut imprudența să-i spun mamei. A fost încă un moment în care Mama n-a ratat prilejul să-mi spună câteva cuvinte tulburătoare prin adevărul pe care-l conțineau:

“ Am spus eu, Vasile, că o să mor și tu n-o să mai termini școala asta”.

Și a început să plângă încet, parcă rușinată că și-a dat gândurile în vileag. Iar eu, ca de obicei, am ieșit afară ca să pot plânge, la rându-mi, “în liniște”. Nu era prima dată. Niciodată până atunci cuvintele ei nu mă răscolise cu atâta profunziune.

... În lungile mele seri (sau nopți) când mă cufundasem între cărți aveam sau exista întotdeauna o ființă care veghea asupra-mi. Era Mama. Dormea iepurește. Se scula des și venea la mine. Băga capul pe ușa și mă-ntreba:

- Mai ai mult ? Culcă-te Vasile, mamă. Las’ că mai citești și mâine. Că doar n-au intrat zilele în sac.

- Nu-mi duce grija, Mamă, îi răspundeam. Mă culc și eu, dar puțin mai târziu.

Îi auzeam pașii. Se ducea în camera ei. Și iar venea peste puțin timp.

- Culcă-te, Mamă, îi spuneam.

- Mai termină odată, măi omule, și culcă-te. Ai să-nebunești de atâta carte.

Iar pleca. I-auzeam restul: “Doamne, nu mai am zile să-l văd terminând și școala asta...”. Și n-a mai avut...

...Eram de o schioapă când Mama mi-a spus într-o zi:

“ Vasile, peste câteva zile începi școala!”

Doamne ce emoții am avut ! Și acum după atâția ani, când îmi amintesc, mă cuprinde acel fior unic. Mama mi-a făcut o traistă cu baieră lungă pentru a o putea trece pe după gât și unul dintre brațe. În noaptea dinaintea primei zile de școală nu am putut să dorm. Stăteam cu ochii pironiți la fereastră în speranța că doar, doar s-o lumina de ziua.

“ Culcă-te odată” îmi spunea Mama.

“ Mamă, mi se pare că afară se luminează!”

“ Las’ că am eu grijă să te scol”.

Obosit, eu tot nu puteam dormi, dar spre ziuă m-a doborât un somn profund. M-a trezit tot Mama, așa cum mi-a promis. M-a luat de mână și m-a dus la școală care era la circa un kilometru de casa noastră. Acolo m-am așezat, pentru prima dată în bancă. Mi-a plăcut foarte mult.

Așa a început lunga mea “carieră” de elev. Capătul celălalt nu l-a mai apucat. Începutul părea din timpuri imemorabile. Dar atunci s-a pus, fără să ne dăm seama, una dintre pietrele de temelie pentru tot ce a urmat...

Așa am pornit, alături pe un drum invizibil. Mereu alături. Două lucruri (e adevărat esențiale) ni le-am împărțit frățește: eu școala, Mama cele necesare traiului. La început fiecare și-a rezolvat problemele ce-i reveneau. Mai târziu, când eu am mai crescut, s-au produs și întrepătrunderi, “călcându-i teritoriul”. Cu timpul dificultățile au crescut, a trebuit să-mi sporesc eforturile la învățătură. A crescut și grija Mamei. Avea o vorbă “fi mai prost că trăiești mai bine”. Evident, sensul cuvintelor este cel figurativ nu cel propriu. Nu prea s-a entuziasmat când am reușit la examenul meu de admitere la facultate. Mi-a pus o întrebare simplă, directă:

“ Câți ani de școală o să mai faci ?”

La răspunsul meu (“5 ani”) a clătinat din cap și a spus tot simplu și tot direct:

“ O să mor eu și tu nu mai termini școala asta”. Apoi a plecat să-și vadă de treburile zilnice. Asta nu-nseamna că nu a vrut să-nvăț carte. Nu. Dar dorința ei cea mai fierbinte, aș putea spune țelul suprem al vieții ei, era să ne facă OAMENI cinstiți, muncitori, stimați de cei din jur și, mai ales, să avem câte o meserie. Acolo se opreau limitele gândurilor și viselor ei. Mai departe i se părea că se găsește un imperiu nesortit nouă, unor oameni sărmani, fără ajutor, fără bani. N-a intuit că dincolo de absolvirea școlii profesionale, care îmi asigura un carnet de muncitor calificat, deci o meserie, se găsea terenul propice pentru a investi întreaga mea capacitate dincolo de profesie și care, în final, să mă ducă pe “țărmlul marilor garoafe” cum ar spune poetul. De fapt tot un imperiu al muncii. Încet, încet s-a împăcat cu gândul că a învăța este o necesitate. Și mi-a rămas același prieten nedespărțit, cu același ajutor neprețuit...

După aflarea veștii că la facultate voi avea “probleme” și după acele cuvinte reproduse mai înainte, a rămas îngrijorată ca-ntotdeauna când am greutăți. S-a smuls din lumea putredă și bolnavă, din lumea ei cu aer rar și s-a îngrijorat cu gândul că eu eram strâmtorat.

Simțeam că ar vrea să mă ajute.

Și-a pironit ochii pe geam.

Știam că se gândește la mine.

Am rămas la credința că pe lângă dorința ei de viață, născută dintr-o umană și eternă menire a omului, dorea să trăiască și pentru a-și întinde aripa-i ocrotitoare asupra noastră, odraslele ei. Nu ne știa la adăpost. Ne știa încă pradă valurilor vieții. Și încă incapabili de a le stăvili.

Mi-amintesc de povestea cu cloșca și puii ei de rață. După ce i-a clocit, după ce au ieșit din găoace, au început să ciugulească pe ici pe colo, dar vai! s-au trezit, într-o bună zi în fața lacului. Instinctul i-a mânat în lac iar cloșca a rămas pe mal zbatându-se neputincioasă. Dar ei s-au dus mai departe pe apa care-i chema la o nouă viață. Oricum viața care li se potrivea lor. Așa că Mama rămânea undeva în urmă. Eforturile ei de a

ține pasul cu noi, de a nu se despărți de noi au rămas zadarnice. Pentru că un obstacol de netrecut i s-a așezat în cale. Neputincioasă ea, neputincioși noi, neputincioși cu toții, ne îndepărtam unii de alții.

Așa a fost întotdeauna.

Este o ordine poate firească a lucrurilor și nimeni nu va putea să o schimbe.

Numai timpul își continua nepăsător trecerea. El e mereu același, noi suntem mereu alții...

T O A M N A

Toamna era la ușa noastră. Culesul porumbului și al viilor era în toi.

Niciodată Mama nu stătuse deoparte de muncile acestea care reprezentau o parte însemnată din viața omului de la țară. Stătea izolată, neputincioasă într-o cameră de la marginea orașului.

Frunzele îngălbenite își părăseau gazdele ospitaliere de până atunci, lăsându-le fără podoabă.

Soarele mai avea încă putere. Își aduna ultimele puteri. Incerca, parcă, să mângâie cu razele-i binefăcătoare pe aceia care se aflau în imperiul lui. Desigur din primăvara ce urma, atunci când puterea lui începea să se apropie din nou de apogeu, nu va mai găsi sub imperiul său toate ființele pe care le-a părăsit toamna.

În general nu-mi plac toamnele.

Chiar dacă se fac bilanțuri, se adună bobocii.

Nu prea găsesc motive de satisfacție. În schimb devin visător, melancolic, mereu cu gândul la verile și primăverile trecute. Întâlnirile generate de începutul școlii mă fac să-mi trec în revistă prietenii pe care-i reîntâlnesc. Și au fost mulți aceia pe care destinul i-a purtat pe alte drumuri decât al meu. Pentru fiecare aveam o strângere de inimă, deși de fiecare dată locul lor era luat de alții. Și totuși toamna cu revederile ei, cu rememorările ei nu-mi place. Pentru că inima mea tresaltă la fiecare frunză pe care adierea vântului o mai ține câteva clipe suspendată înainte de a intra definitiv în imperiul prefacerii în țărână.

Nu-mi place toamna pentru ca sufletul meu rămâne golaș și trist, așa cum rămâne pomul din fața casei mele în bătaia vântului.

Nu-mi place toamna pentru că “viitor” înseamnă: viscole, vânturi, nămeți, ploi, înghețuri, mocirlă. Și viitorul trebuie să fie luminos, însorit. Ca o primăvară... Altfel nu ar mai fi viitor...

Trecuseră aproape trei săptămâni de la plecarea Mamei de acasă. Niciodată nu lipsise atâta timp. Îi era dor de casă...

“Nu mai ajung să-mi văd și eu casa!”. Și o lacrimă neostoită i se prelingea pe obraz. Se furișea pe fața ei slabă cu riduri premature săpate de suferință. A auzit și tata tânguirea ei. Fire impulsivă și pornit tot timpul să facă gesturi de eroism gratuit s-a bătut cu pumnul în piept că el o duce acasă cu autoturismul unei cunoștințe. Și apoi să cheme Salvarea.

În acea perioadă s-a întâmplat și una dintre faptele reprobabile care ne-a umplut de amărăciune. Am cumpărat niște pește de la un vânzător ambulant. Întrucât nu aveam frigider, l-am lăsat afară, la răcoare, pe masa din centrul curții și l-am acoperit bine cu un lighean peste care am pus și un pietroi. Și totuși dimineața l-am găsit descoperit și peștii lipsă! Îi mâncase câinii! I-am spus Mamei care s-a necăjit foarte mult! “- Nu sunteți în stare de nimic. Fără mine vă mănâncă câinii. Nu ați fost în stare nici să acoperiți peștele să nu-l mănânce animalele”. Peste puțin timp aveam să descoperim misterul: tata a venit de la schimul doi la ora 12 noaptea, s-a uitat să vadă ce este sub lighean, a văzut peștele și a ajuns la concluzia că este adus de la soacra-mea special ca să i se facă lui... farmece! Și l-a aruncat la câini! Era debutul unor scene de care nu vom scăpa nici în anii care vor urma...

Eram la răscruce de drumuri.

Încotro să o luăm ?

Dacă o duceam acasă, aceasta însemna, pentru toți, dar mai ales pentru ea că nu-i mai rămânea nici o șansă. S-ar fi realizat numai străvechea dorință a omului din popor: aceea de a muri pe perna lui.

La sora-mea nu mai avea rost să stea.

Am reușit, în cele din urmă, să obțin aprobarea pentru internarea într-un spital bucureștean, CFR 2, unde urma să se încerce valorificarea unor șanse minime, aproape inexistente. M-a impresionat profund umanismul celor care m-au ajutat să obțin acea nesperată și chiar inutilă internare. Toți au/am înțeles să facem acest gest pentru un OM, care mai spera într-o vindecare miraculoasă. Și nu aveam dreptul să-i alungăm această speranță chiar dacă toți eram convingși de inutilitatea demersului.

Nu-mi făceam iluzii. Vream să fac ceva, să urnesc puțin lucrurile din locul lor, să nu-i las Mamei impresia că am uitat-o, că nu ne mai pasă de ea. Doream să rămân cu gândul curat, cu conștiința curată, să mă înseninez, cândva, cu amintirea ei.

Între timp disperarea Mamei nu mai cunoștea limite:

“ Ce fac doctorii ăștia? Nu interesează pe nimeni nimic... Nu se gândește niciunul că eu sufer, că mă chinui, că sunt și eu un om ca toți oamenii. Ce-or fi așteptând atâta?”.

Dar într-o seară de vineri m-am întors la sora-mea, casa temporară a Mamei mele, cu biletul de internare. În sfârșit reușisem să facem ceva palpabil în afară de vorbe, mereu aceleași vorbe îngânate, ocolite, ireale. Dar greul (pentru a câta oară?) de-abia începea. Deocamdată reușisem un lucru important: acela de a dovedi Mamei că nimeni nu a stat cu mâinile în sân, că nu am părăsit-o nici noi și nici alții și că facem aproape tot ce este posibil pentru a-i salva viața. Tot ce era posibil pentru că în realitate vizam imposibilul.

La auzul veștii Mama a rostit:

“ Să dea Dumnezeu să ne ajute. Poate vrea Milostivul, că prea a fost rău cu noi până acum”.

Am discutat până noaptea târziu cu Mama, cu sora mea și cu cumnatul meu. Eram sigur ca în sufletul fiecăruia dintre noi se strecura încet, ca un firicel de apă, gândul că poate viața ei nu se afla la capătul drumului. În urma discuțiilor speranța - firicel de apă - tindea să se transforme în puhoi.

Și Mama vorbea cu o însuflețire neobișnuită. Se metamorfozase complet; rostea, ca altădată, cuvinte calde, lucide, echilibrate, pătrunse de o neobișnuită sete de viață dar și de un dramatism tulburător, șocant:

“Ce-o vrea Dumnezeu. Să-ncercăm și noi, să nu zicem că am stat cu mâinile în sân. Să-mi facă și mie analizele și să-mi spună clar ce am. Spitalul e spital, acolo sunt doctori, oameni cu carte, prin mâinile cărora au trecut atâția bolnavi. Altfel, vin toți, se uită la mine, apoi se uită o groază de timp la hârtiile alea, îmi dau de făcut o injecție, două și pleacă. Și cu asta basta. Nu tu analize, nu tu tratament ca lumea să-mi ajute și mie. Și după toate astea îmi merge și din ce în ce mai rău. O să mai rabd și până luni (ziua programării pentru internare) și pe urmă vom vedea noi”.

Dacă acea discuție mi s-a părut reconfortantă, în schimb după ce m-am retras în camera mea m-au năpădit gânduri nu prea optimiste. Deși eram foarte obosit nu am putut adormi până-n spre ziua. M-am gândit la absolut toate. Îmi dădeam seama că datorită precipitării evenimentelor din ultimele zile nu avusesem timp să mă gândesc mai profund la cele întâmplate. Atunci am avut prilejul. Nu m-au ocolit întrebările-cheie, întrebările vitale:

“Oare chiar să o salveze cei de la spital pe Mama ?

Dacă este posibil, de ce medicii de la Institutul Oncologic “Filantropia” au abandonat-o ? Vor mai putea să-i prelungească viața? Dacă da, cât ? Un an ? Doi ? Dar dacă medicii îmi vor spune chiar la internare <<Nu, nu e nimic de făcut. Nu mai are nici un rost să o internăm. Mai bine duceți-o acasă>>”. Simțeam că mă înăbuș. Încet, încet, gândul acesta a pus stăpânire pe mine, dominându-mă cu autoritate, încolăcindu-și tentaculele-i devoratoare pe propria mea ființă, sugrumându-mi speranțele care de-abia înfloriseră.

A sosit și ziua mult așteptată: 23 septembrie 1974 când trebuia internată. Am trecut mai întâi pe la Mama ca să-i spun că am plecat după un taxi. Spre îngrijorarea tuturor și spre enervarea mea am găsit taxi de-abia după o oră și jumătate. Când am oprit taxi-ul în fața porții a început să plângă. I-a îmbrățișat pe toți și-a luat la revedere, a multumit pentru găzduire cu vorbele ei simple, pornite din inima. Și tragice:

- Vă las cu bine. Eu mă duc, poate vrea Dumnezeu și cu mine.

Totul părea o definitivă despărțire. Chiar așa a fost. Toți cei de față știam acest lucru. Ea îl intuia doar.

Și-a mai aruncat o privire asupra casei, i-a mai privit încă odată pe toți și sprijinită de noi, s-a urcat în taxi. Nu însă înainte de a-și face semnul crucii. Nu înainte de a se asigura de existența în buzunarul ei de la șort a nelipsitelor antinevralgice. În taxi ne-am suit: ea, eu și sora-mea.

Așa s-a încheiat după trei săptămâni de suferință acolo la sora-mea o etapă importantă în evoluția bolii ei, un punct de interferență între ceea ce a fost și ceea ce va fi. O etapă în care boala a înregistrat o rapidă evoluție. Atunci a pierdut poate lucrul cel mai de preț: posibilitatea de a se deplasa cu propriile-i picioare...

ULTIMA INTERNARE...

Taxiul gonia pe străzile oraşului spre celălalt capăt, acolo unde se afla spitalul, CFR 2, acest “Medina modern” spre care ne-ndreptam speranţele mai mult sau mai puţin întemeiate, mai mult sau mai puţin îndreptăţite.

La sosire ne aştepta o surpriză neplăcută: internarea nu se putea face imediat deoarece medicul care trebuia să aprobe internarea efectivă se găsea în sala de operaţii. Trebuia să aşteptăm până se termina operaţia. Mai întâi am aşteptat pe o bancă de lângă poartă timp de vreo două ore.

- Mama, te doare ? am întrebat-o.

- Nu, Vasile.

Dar din când în când făcea grimase de durere. Am cumpărat nişte struguri. A mâncat, şi ea, câteva boabe. Minutele se scurgeau încet, nepăsătoare. Mă străduiam, pe cât posibil, să fiu vesel, calm. Era foarte greu. Stinghereala pusese stăpânire definitiv pe noi. Ar fi trebuit să las impresia că sunt bine dispus, doar ne aflam în faţa spitalului, mântuitorul ipotetic al chinurilor ei. Priveam cateştrei cum trecea lumea pe strada, unii veseli, alţii îngânduraţi.

Între timp ne-am mutat pe o bancă chiar lângă cabinetul de internări. Mama se simţea din ce în ce mai rău. A trebuit ca în cele din urmă să recurgă la ajutorul de nepreţuit al antinevralgicelor. Dar ameliorarea nu s-a produs. Şi nici nu s-a terminat aşteptarea. Apoi ne-am mutat într-o sală în care erau câteva canapele. S-a lungit pe una dintre ele. Nu mai rezista: emoţiile, aşteptarea, durerea, o obosiseră peste măsură. Până şi mie începuse să-mi vâjâie capul. Emoţiile mele erau mult mai mari decât ale Mamei: dacă n-o internează ? Ea aştepta internarea care, conform asigurărilor mele, era certă.

Urma deci, testul hotărâtor: internarea sau trimiterea acasă. Pentru a nu crea panică în micul nostru grup nu-i împărtăşeam nici surorii mele temerile. Pe la ora prânzului am primit aprobarea pentru internare fără a i se face vreun consult prealabil. Era ceea ce doream. Făcusem deci, primul pas...

Vorba Mamei: “Ce-o fi o fi”.

Când m-am întors în sala în care erau Mama şi cu sora mea, m-au întâmpinat două priviri întrebătoare:

- Da, Mamă, te internează.

Apoi restul a mers relativ repede. A trecut pe la garderobă, a urcat nişte scări şi a ajuns în cele din urmă în salonul în care era repartizată.

Ce bucuroasă era Mama!!

Când s-a văzut în pat şi-a revenit dintr-odată. Atunci avea vocea ei dintotdeauna, privirea şi gesturile ei dintotdeauna.

- Şi acum mergeţi sănătoşi, copiii Mamei. Să ne luăm inima în dinţi şi ce-o vrea Dumnezeu. E bine că am ajuns aici.

Cu intuiţia ei de ţarancă trecută prin multe şi-a dat seama că dacă mai e vreo şansă, aceasta numai prin intermediul medicilor se putea materializa.

Credința ei în Dumnezeu, credința moștenită de la străbuni, și-a pus-o de acord cu realitatea pământeană și a sperat că tămăduirea să se produca prin intermediul unui om, un medic priceput.

- Mie să nu-mi duceți grija. Odată ce-am ajuns aici trebuie să reușim. Să aibă grijă de copii, Didina... Să nu te mai gândești la mine. Tu ai familie și trebuie să ai grijă de ea, iar tu, Vasile, să te duci la școală și să-ți vezi de serviciu. Să aveți grijă și de taică-tu. Să-i faceți de mâncare. Dacă vrea să mănânce cu voi, bine, dacă nu, lăsați-l în pace. Aveți grijă de casă. Mie să nu-mi duceți grija...

Mi-a reținut atenția cuvintele prin care ne sfătuia cum să ne purtăm cu tata. De ce o fi insistând atâta? Doar el, în afară de incidentul cu peștele pe care noi l-am trecut cu nepăsare, se purta destul de liniștit, afectat și el ca și noi de ultimele evenimente.

Atunci în acele momente când toți ne luptam să salvăm o viață sau măcar aparențele, nu se punea, evident, problema unor mici și neînsemnate neînțelegeri. Trebuie să facem front comun și să rezistăm împotriva uraganului pe care viața îl ridicase împotriva noastră.

Salonul de spital avea 5 paturi. Avea balcon, flori, frigider. Am sărutat-o și am plecat. De la fereastră ne-a urmărit cu privirea o colegă de salon. Ne-a salutat cu mâna și ne-a spus:

- Să nu aveți nici o grijă. A nimerit pe mâini bune.

Parcă ne-a luat o piatră de pe inimă. Nimeni nu știa cu exactitate cât se poate prelungi acea neașteptată etapă a peregrinării ei. Dar cine știa, cu exactitate, ce va urma? Câștigasem o bătălie din acel crâncen război. O bătălie neînsemnată, dar o câștigasem. Câte vom mai câștiga ? ne-ntrebam atunci...

...PRIMA VIZITĂ

Așa a început o nouă etapă. Era nouă și pentru ea și pentru noi. O etapă grea, chinuitoare, plină de incertitudine. Parcă celelalte au fost mai ușoare ?! Ne agățasem cu încăpățănare de acele speranțe minime pe care ni le oferea acea internare.

În lipsă de altceva.

Până atunci Mama era tot timpul cu noi. De la internare grija noastră trebuia să se manifeste de la distanță. Se-ntreținea și șirul... interminabilelor întrebări: “Te doare, Mamă ?”, “Mamă, ce-ți mai trebuie?”

Doar se găsea pe mâini bune. Cu grija manifestată cotidian nu puteam rezolva nimic în afară de niste chestiuni pur sentimentale, de orgoliu. Pe când, într-un spital beneficia de tot ceea ce medicina îi putea pune la dispoziție.

Marti 24 septembrie 1974 m-am dus în vizită. Era prima vizită. Vizitele erau programate în zilele de marți, joi și duminică. Nu m-am dus decât eu. Ceilalți, probabil, nu știau. Am ajuns târziu pe la orele 16.20. Orele între care se efectuau vizitele erau între 15.00 – 17.00.

Când am intrat în salon Mama dormea. I se dăduseră niște calmante. S-a sculat puțin speriată:

- Tu ești, Vasile ? Și fără să aștepte răspunsul meu adaugă: nu credeam să mai vină cineva la mine. Dormeam. Mi-a dat doamna - și mi-a arătat o colegă de salon - niște calmante și am dormit bine. Apoi brusc: “De ce ai venit ? Trebuia să-ți vezi de treaba ta”. I-am explicat că am timp suficient să mă duc și la facultate (serală). Probabil că aceste cuvinte au liniștit-o puțin, pentru că în momentele următoare și-a căpătat un dram de bună dispoziție. Mi-am dat seama că a așteptat de la ora 15.00 până la ora 16.00 să vină cineva în vizită la ea dar cum nu sosise nimeni, abătută, ceruse un calmant și apoi s-a culcat... Eu uitasem să-i spun că voi veni după ora 16.00. După sosirea mea și după ce și-a revenit după amețeala provocată de somnul forțat a început să-mi povestească, cu voce târăgănată despre analizele ce i se făcuseră în dimineața acelei zile, de cuvintele încurajatoare pe care i le-a adresat un tânăr medic:

“Nu duce nici o grijă, măicuță, că te faci bine!”

- Eu mă fac bine, Vasile, dar am de tras multe. Așa mi-a fost scris...

Mi-am aruncat ochii pe o măsuța de lângă patul ei. Într-unul din sertare avea medicamentele ce i se prescrie: lasonil, miofilin, feronat, algocalmin supozitoare.

- Se poartă toți frumos cu mine. Am început să mă obișnuiesc, a continuat ea.

Mă-mpac bine cu bolnavele din salon. Mâncarea este bună. Câteodată îmi place. Altădată nu. Atunci mănânc de acasă. Am tresărit. Trebuia să-i asigurăm permanent o rezervă consistentă de mâncare de acasă. Mama nu consuma carne de vită, oaie, etc. Ci numai de pasăre și porc. Așa se obișnuise din copilărie.

- Toți se miră de piciorul meu, a continuat Mama. Nimeni nu a mai văzut un picior așa de umflat. Dar dacă-l vedeau înainte de a face tratamentul acela?

Încet, încet salonul s-a golit. Am rămas eu, singurul musafir. S-a apropiat de noi o bolnavă, colegă de salon. I-a zis:

- Ai văzut, doamnă că a venit cineva și la dumneata. Ziceai că azi nu vine nimeni... Și ea îmi spusese, puțin mai înainte, că nu aștepta pe nimeni și că nu trebuia ca eu să mă deranjez!

- Ziceam și eu așa, dar a venit băiatu' meu. Dar să vezi dumneata, doamnă, ce o să fie aici data viitoare. N-o să mai aibă loc ai dumneavoastră de ai mei. A spus toate acestea cu o veselie crescândă. Ce amarnic s-a înșelat ! Ce amarnic ne-am înșelat !

Dar nici imediat și nici la “orizont” nu au apărut germenii unei ameliorări cât de cât. De atunci încolo s-a produs un fenomen oarecum neașteptat: uitarea de către unii dintre aceia care nu ar fi trebuit să o uite. A fost o lovitură destul de crudă pe care a resimțit-o din plin, mai ales în perioada petrecută la spital. Și ceea ce a fost mai trist este că ea a observat totul cu o luciditate extraordinară. Nimic nu i-a scăpat. Îmi spunea tot ceea ce simțea, tot ceea ce observa, tot ceea ce vedea. Și de fiecare dată mi-am scos invizibila pălărie în fața logicii ei fără cusur, în fața slalomului ei impecabil printre egoismul unora sau indiferența altora. Cuvintele-observații pe care le-a spus atunci și mai târziu au fost precum cărămizile de la temelie a unei case durabile. Nimic nu s-a clătinat niciodată.

Încercările mele de a-i ascunde adevărul, de a-i abate atenția pe căi lăturalnice, au dat, fără excepție, greș. Încercam, în felul acesta, să-i curm posibilitatea, ca în acest

iremediabil amurg de viață, să nu simtă mîzga lipicioasă a mărunțișurilor vieții cotidiene, a unora sau a altora.

NICI O ȘANSĂ

În ziua următoare am discutat cu medicul Constantinescu, cel în grija căruia era Mama. Cele spuse de el au fost cu totul surprinzătoare.

- Să văd analizele. Până atunci nu pot să mă pronunț. Atunci voi ști sigur ce trebuie să fac. Dacă nu are metastază atunci îl dezumflăm cu alfachimiotripsina.

N-am îndrăznit să-i spun că tratamentul cu alfachimiotripsina a mai fost făcut și încă de două ori. Am avansat încet, fără curaj o întrebare:

- Și dacă, totuși, are metastază se mai poate face ceva?

Oricum de aici numărăm șansele pentru că metastază avea...

Răspunsul a venit prompt:

- Să văd analizele. Și pe urmă mă voi pronunța. Vom găsi tratamentul adecvat, chiar dacă are metastază !

De necrezut ! Acea ultimă afirmație m-a uluit. Deci mai erau șanse...

Joi.26 septembrie 1974, m-am dus în vizită la spital. Mama mi-a povestit de consultația amănunțită ce i se făcuse chiar în dimineața acelei zile de către o comisie din care, bineînțeles, a făcut parte și medicul Constantinescu. I s-a pus o mulțime de întrebări: când au decedat părinții; care au fost cauzele deceselor; câte kilograme avea înainte de a i se face tratamentul ambulatoriu cu raze chisobalt și multe, multe altele. Comisia a cerut să i se repete analizele. Am reținut una dintre întrebări: dacă a avut vreo fractură la piciorul drept în regiunea coapsei. Evident nu avusese așa ceva..

Au examinat cu multă atenție toate documentele lăsate de mine într-o pungă de plastic: biletul de ieșire din spital după efectuarea operației de col uterin din anul 1971, copie după protocolul operator de la aceeași operație, copie după fișa medicală de la Institutul Oncologic București "Filantropia", rețete, etc.

Oare ce-or fi însemnat toate acestea ?

În furtuna aceea de evenimente era greu să intuiesc calea ce-o va urma.

Vineri, 27 septembrie 1974. Mă aflam în Piața Romană. De-abia terminasem cursurile. Din criză de timp nu putusem să iau legătura cu medicul Constantinescu pentru a afla rezultatul primelor analize. Luase legătura cu dânsul colegul meu de facultate, Felix Duțică, un băiat extrem de săritor, care o cunoscuse pe Mama mea înainte de a i se agrava boala. Pe el îl așteptam în seara aceea. Așteptam vestea cea mare. Oricum...

Sufla un vânt surprinzător de rece pentru acel sfârșit de septembrie. Călătorii stăteau zgribuliți în stații. Și mie îmi era frig. Aveam niște emoții cumplite. Tremuram. Poate din cauza frigului. Poate din cauza emoțiilor. Era greu de făcut distincția. Privirile mi se opreau, instinctiv, pe cealaltă parte a pieții de unde știam că apare Felix. În sfârșit a apărut. Tremuram. Făcusem distincția: cauza erau emoțiile... Am înțeles totul.

Cuvintele ce urmau să mi le spună nu făceau altceva decât să-mi explice de ce așa și nu altfel. Esențialul fusese transmis printr-o singură privire. Totuși doream să-l aud vorbind, să-mi explice lucrurile, devenite, fulgerător neesențiale:

- Ne-a promis că o să facă tot ce este posibil. Să avem încredere în dânsul.

Mă-neca plânsul. Nu puteam să mai vorbesc. Nu puteam să-i mai pun întrebări. Nimic, nimic. Aș fi vrut să-l rog să-mi povestească totul cu lux de amănunte. Poate reușeam să descoper ceva printre cuvinte. Ceva încurajator.

Din întâmplare s-a oprit lângă noi o pereche; el – colegul nostru de grupă de la facultate, ea, soția lui. Politicos prietenul meu Felix i-a salutat. Nu-mi amintesc să fi făcut și eu la fel. Gândurile mele erau în altă parte.

Din păcate, acolo, în bătaia vântului, într-o stație de călători zgribuliți, în acel sfârșit de septembrie, a început una dintre cele mai penibile discuții la care asistasem vreodată. Sau poate unul dintre cele mai penibile momente în care eu am fost silit să asist la o discuție.

Soția prietenului și colegului nostru de facultate, bine dispusă, a început să-nvârtească în jurul lui Felix, dezamăgit, afectat și el de tragica veste, a cărui mesager, fără voie, o invizibilă spadă. Încearca deci să dueleze pentru a vină banală: de ce n-a salutat-o nu știu când. Prietenul meu, Felix și-a cerut scuzele de rigoare. Cu foarte mult calm repeta mereu:

- Pe cuvântul meu dacă te-am văzut. Se poate să mă fac eu că nu te văd ?!

Încercările lui de a pune adevărul în tiparul lui s-au dovedit a fi infructuoase.

Plictisitoarea soție a prietenului nostru comun repeta și ea în continuare ca un disc defect:

- Nu-ncerca să mă duci cu vorba. Pentru mine totul este clar: nu ai vrut să mă saluți! Eu fierbeam. De mânie.

Îmi venea să strig cât mă țineau puterile: “Dar lasă-l în pace”. Intuind parcă vulcanul care era gata să erupă, Felix m-a strâns puternic de mână. Când discuția a încetat grație unui autobuz 79, el mi-a luat mâna mea în mâna lui puternică și cu toată căldura pe care era în stare să o pună în cuvinte mi-a spus:

- Nu te speria. Trebuie să fii bărbat. Aceasta este viața. Noi ne facem datoria. Ce altceva putem face ?

Aș fi vrut să-l strâng în brațe. Dar n-am făcut nimic. Nu puteam să mișc mâinile neascultătoare, neputincioase. Dar lacrimile mi-au invadat ochii. Călători zgribuliți de frig, în bătaia unui vânt neobișnuit de rece pentru un sfârșit de septembrie au luat forme ciudate. Vocea caldă de alături a continuat:

- Analizele nu au ieșit prea bine. Acolo apare o dublă fractură. A promis că va face tot ce este omenește posibil...

Ultima frază a reluat-o de câteva ori în speranța că mă va scoate din impas...

Într-un târziu ne-am despărțit.

M-am ascuns într-un ungher și mi-am lăsat lacrimile să-mi curgă în voie...

Totul era foarte clar.

Speranțele muriseră definitiv. Nimic nu le mai puteau întoarce.

Într-o discuție ulterioară pe care am avut-o cu medicul Constantinescu mi-a făcut următoarea caracterizare a rezultatelor analizelor:

- Vezi, dumneata, dulapul acela? Să presupunem că ți l-aș dăruia duminică și când ai pune mâna pe el s-ar face bucăți! Așa s-a întâmplat și cu Mama duminică. Analizele mi-au spus că semăna cu un dulap care la prima atingere s-ar transforma într-un morman de scânduri..

Duminică imediat următoare, la vizită, am rămas surprinși de optimismul Mamei!

Durerile erau mari. Organismul se obișnuise cu calmantele folosite în ultimele zile și nu-și mai făceau efectul.

- Trebuie să mă fac bine. Toți care vin aici se vindecă. Nu plec de aici până nu mă fac bine. E greu dar n-am ce face.

Mi-a povestit că i s-au repetat analizele, că "dom' doctor" nu era mulțumit de modul cum i se respectase indicațiile. Adevărul, știm, era altul...

Din neatenție una dintre surorile medicale a uitat-o pe masa de fotografiere. A stat acolo o jumătate de oră. Începuse să i se facă rău:

- Doamne, ce chin pe mine! Am crezut că mor. Îmi ziceam "Gata acum îmi dau sfârșitul". Mă luase un frig nemaipomenit. Văzând că nimeni nu se mai interesează de mine am început să strig: "Doamnă, mă mai țineți mult aici?!". Abia atunci a venit. Am început să plâng și le-am spus: "Vă bateți joc de mine. După ce că sunt vai de capul meu mă mai țineți și pe patul ăsta, atâta timp!". "Ce să-ți facem noi, mi-au spus, dacă prima dată nu ai stat cum trebuie și am primit, noi, observații de la domn doctor!". Într-un cuvânt am văzut moartea cu ochii.

Pură neglijență, că doar nu a făcut-o cineva cu intenție.. Dar câteodată omul este josnic. Păcat!

Apoi Mama ne-a spus că a venit din nou comisia și a examinat-o. După toate probabilitățile, apreciam noi, atunci, îi vor face un nou tratament radiologic.

Deocamdată îi dăduse un tratament de întărire pentru a rezista razelor...

CAPITOLUL III

“MAICĂ, MĂICUȚA MEA”

PREAMBUL DE CAPITOL

O colegă de salon mi-a povestit, într-o zi de vizită, că Mama s-a trezit odată buimăcită din somnul neliniștit, agitat, cu durerile neostoite. Luase multe calmante dar își terminaseră efectul în miez de noapte. Atunci a spus, delirând aceste cuvinte simple, dar tulburătoare: “MAICĂ, MĂICUȚA MEA” și instinctiv și-a luat un algocalmin. Durerile s-au mai potolit și în cele din urmă a adormit din nou.

Aceste cuvinte m-au determinat să-mi port gândurile spre trecutul ei, spre strămoșii mei. Așa s-a născut capitolul de față și următorul care întrerupe derularea evenimentelor de sfârșit de septembrie - început de octombrie 1974 pentru a face loc unor evenimente peste care timpul își întinsese valul atotcuprinzător al uitării...

Deci, întrerupem derularea evenimentelor prezentate în capitolul 2 și pe parcursul a următoarelor două capitole ne întoarcem înapoi, în timp... Vom reveni la evenimentele tulburătoare din acel miez de toamnă în capitolul 5...

ÎNCEPUTURI

În îndepărtata zi de 9 iunie 1923, în satul Bobești, județul Ilfov a apărut pe lume al 3-lea copil al familiei lui Costică Mitrea din satul Bălăceanca, același județ. I-a pus numele Dumitra. Costică Mitrea mai avea doi băieți: primul, Ion, dintr-o căsătorie anterioară. Nu știm în ce condiții a pierdut prima soție. Se pare că prin deces din moment ce fiul lui, Ion, din prima căsătorie, a rămas tot timpul în familia lui Costică Mitrea. Nu-mi amintesc de vreo veste despre mama unchiului Ion. Și nu mai traiește nimeni pentru amănunte, care în povestea noastră nu mai are nici o importanță. Costică Mitrea s-a recăsătorit cu Ivana din Afumați, cu care a mai avut doi copii: pe unchiul Gheorghe și pe Mama mea, Dumitra. Dar norocul lui Costică Mitrea nu a fost nici cât să încapă într-un degetar: când Mama avea doar 5 ani a murit și cea de a doua soție. Și Costică Mitrea nu s-a mai căsătorit. A continuat să-și îngrijească, cum a putut cei trei copii. Primii doi, băieții s-au căsătorit: Ion cu Maria și și-au întemeiat o gospodărie proprie destul de arătoasă în marginea de sud a satului Bălăceanca. Și cel de-al doilea fecior, Gheorghe, s-a căsătorit cu Lina tot din Bălăceanca și a rămas în casa părintească chiar în centrul satului. Fata, Dumitra, a rămas, normal, în casa părintească lângă fratele mijlociu, căsătorit. Între timp a murit și tatăl, Costică Mitrea. Conform tradiției țărănești

fetele se mărită și “își iau zborul” în familia băiatului sau în altă parte unde își întemeiază propria gospodărie. Unul dintre băieți, de obicei mezinul rămâne în casa părintească așa cum s-a întâmplat și cu unchiul Gheorghe. Deci venise vremea ca și Mama să-și întemeieze propria familie. Lucru nu tocmai ușor. Pogonul de pământ, o vacă și cele câteva lucruri mărunte (plapumă, perne, foițe, etc.) într-o ladă de zestre nu constituiau o “bogăție” tentantă pentru un viitor pretendent. Era prea săracă (și fără părinți) pentru o căsătorie sub bune auspicii, venită la momentul oportun. Adică în jurul vârstei de 20 de ani. Dar anii se scurgeau încet, încet și căsătoria ar fi trebuit să se producă. Așa cerea firescul vieții. Dar evenimentele importante ale vieții nu vin pentru toți de la sine. Apoi a mai fost și războiul care a golit satele de flăcăi tocmai buni de însurătoare. Rămăsese atât de puțini.. Iar cei care scăpasera cu viață erau la mare preț în acea criză (mondială!) de bărbați. În aceste condiții neprielnice ea trebuia, într-un fel, să-și găsească singură drumul în viață, “un rost”. În cele din urmă l-a găsit. Nu departe de satul ei natal, Bălăceanca. Doar la “o azvârlitură de băț” cum spune românul. Dincolo de Dâmbovița, dincolo de calea ferată, în satul care pare a fi o prelungire a pădurii și care poartă un nume venit din negurile istoriei : Tânganu. “Norocul ei” (tot românul spune așa!) era un anume Ion al lui Fanea, băiat sărac și el, întors de vreo doi ani de pe front. Și ca balanța averii să se echilibreze a pus și el pe talgerul căsătoriei, un pogon de pământ de pe moșia Fundeni (Cofetaru) primit ca participant la război, un cal și o trusă cu scule de frizerie..

Maiestuosul ei sat natal, cel care de la distanță pare o cetate inexpugnabilă a rămas deoparte. Așa cerea viața și ea i s-a supus fără murmur. Peste ani am auzit-o spunând cu obidă: ”Fir-ar al dracului de noroc că tare m-a ocolit. Dacă eram și eu în Bălăceanca, acolo lângă frații mei, lângă rudele mele, aș fi avut și eu o mână de ajutor”. Ion, soțul, era al doilea copil dintre cei șase ai lui Ștefan (Fane) și Iordana. Mai avea 3 frați (unul mai mare, doi mai mici) și două surori (ambele mai mici). Tatăl, Stefan, își trăgea obârșia de undeva de prin Mizil. Se pare ca strămoșii lui erau olteni plecați de pe meleagurile natale din cauza sărăciei. Mama lui, Iordana era din micuțul sat vecin cu Tanganu (în partea de răsărit), Vadu-Anei, pierdut în imensitatea începutului de Bărăgan. Era dintr-o familie onorabilă cu ceva stare materială, rudă cu aproape toți locuitorii sătucului. Căsătoria tatei cu Mama s-a produs în anul 1946. El (născut în 1918) avea 28 de ani, Mama (născută în 1923) avea 23 .ani. Nu era o căsătorie făcută la vârste mici. Și, evident, nici din dragoste. Era una din necesitate, ca multe altele din acea vreme. Pe tata îl întârziase războiul, pe Mama zestrea modestă si... norocul deși era o femeie... frumoasă...

Pentru început au locuit cu toți în modesta casă situată chiar în mijlocul satului, pe care am apucat-o și eu. Primul care a plecat să-și ridice o casă nouă, departe de casa părintească a fost chiar tata. Ceilalți 3 frați și-au împărțit cei 2000 mp în 3 părți și-au întemeiat familii și au sfârșit în acele locații. Mama a moștenit circa 1000 mp undeva în partea de sud a satului, loc tocmai bun pentru o gospodărie modestă.. Între timp, tinerei familii, i s-a născut primul copil: o fetiță. Mama își amintea: “O chema Tudorița. Ce timpuri a apucat! Era o foamete, Vasile ! Când avea numai șase săptămâni ne-a părăsit”.

Începutul nu fusese de bun augur. Dar în perioada aceea atât de tulbure, în care foametea făcea ravagii, pierderea unui copil de numai șase săptămâni nu constituia o tragedie de proporții. Numai Mama a păstrat, peste ani, amintirea celei dispărute. Mai târziu când se întorcea de la muncă, obosită, ne spunea: “Dacă trăia fetița mea era bine și pentru mine: acum găseam mâncarea făcută. Dar în viața asta nu am avut nici un noroc”. Și destăinuirea continua și cu vocea-i tărăgănată încerca să împrăștie valul de ceață ce învăluia sumbrele amintiri: “Ce foamete a fost, Vasile ! Cu un sac de bani cumpărai un ciur de mălai. Dar Dumnezeu ne-a dat putere și am trecut timpurile acelea. Rău a fost că am pierdut-o pe Tudorița. Restul a trecut”. Dar, după aceea, lucrurile au început să intre pe un făgaș mai bun.

Pe 9 martie 1948 am apărut și eu pe lume.

Între anii 1949-1950 pe amintitul lot de pământ familia mea a început construirea casei proprii. Nu erau case în jur. Doar pe colțul dinspre nord-vest, față de lotul nostru de pământ, era o casă. În rest doar lanurile de porumb sau mături în timpul verii și cântecul sinistru al crivățului în timpul iernii. Începuturile au fost anevoioase. Mai întâi au construit o căsuță cu două odăi, una pentru oameni, alta pentru vite. Mi-o amintesc ca prin vis. Poate cea mai sugestivă imagine care a rămas undeva într-un ungher al memoriei, este aceea când, copil fiind, urmăream cu curiozitate și teamă, picăturile de ploaie care se strecurau prin acoperiș, prin tavan și poposeau, în cele din urmă, cu zgomot, într-un lighean pus anume ca să colecteze lichidul penetrant. Sau frumoasele zile de primăvară când norii aducători de picături buclucașe dispăreau în neant și soarele ne zâmbea prietenos, iar noi rezemați de peretele dinspre răsărit îi zâmbeam asemenea. Sau când m-am dus peste loturile de pământ de 2.000 de metri (ale lui Mocanu) la prietenul meu de o viață, Florea Dumitrică, am văzut, într-o primăvară, un șarpe și m-am speriat cumplit. Acestea sunt primele amintiri. Pentru mine era începutul începutului...

Căsuța aceea era provizorie.

Vizavi la celălalt capăt al lotului cu fața spre miazăzi a început să “răsară” o casă în toată puterea cuvântului. Dar, deocamdată, în căsuța aceea mică a apărut pe lume sora mea, la 5 iunie 1950. Părinții mei i-au spus Didina. Numele din acte: Gherghina. Natura făcuse dreptate. Dumnezeu luase o fetiță și adusese o altă fetiță. Substituirea era perfectă.

Poate de aceea ceilalți și-au adus aminte foarte rar de prima fată. Cu o singură excepție: Mama. Aș putea spune că noua noastră casa “a crescut” odată cu sora mea. Noua casă avea trei camere în ”linie” cu o singură intrare prin cea din mijloc (tindă) și de aici câte o ușă laterală făcea posibil accesul în celelalte două. De-alungul celor trei camere se-ntindea prispa, nelipsita prispă, tipică în acea vreme pentru o casă țărănească din zona noastră. În partea stângă s-a construit o magazie care ținea loc de grajd. Acoperișul era din trestie. Materialul de construcție al pereților: pământul (cocoloașe din pământ amestecat cu paie).

Un grup de oameni, o groapă uriașă (cel puțin așa mi s-a părut mie atunci), un om cocoțat pe pereții strâmbi, un altul tâind cu un fierăstrău, sunt câteva dintre imaginile pe care un aparat de fotografiat invizibil le-a fixat pe clișeul memoriei mele.

Încet, încet, viața și-a reintrat în normal. Primăverile, verile și toamnele se muncea din greu la arat, semănat, prășit, cules, tăiat cocenii, etc. Iernile erau altfel. Se stătea acasă, activitatea reducându-se la aprovizionările cu lemne, apă, hrănitul și curățenia de la animale și alte mărunțișuri indispensabile traiului și, din când în când, câte un drum la moară pentru a se măcina un sac de porumb și, mult mai rar, unul de grâu. Și toate condimentate cu sărbătorile de iarnă: Crăciunul, Anul Nou, Sfântul Vasile, Boboteaza, Sfântul Ion...

Acesta era fluxul repetabil al vieții de la țară. Desigur, se mai întâmplau și evenimente care stricau echilibrul, ca atunci când tata a venit nervos din cale afară, a făcut scandal la o nuntă a vecinului Petre Sandu (nunta era a fiului său), și-a rupt camașa de pe el (mi-amintesc chiar faptul că, după aceea, Mama, cu lacrimi în ochi, i-a cusut-o). M-am speriat mult.

Poate ar merita povestită fuga mea de acasă, în miez de noapte de toamnă (Mama și cu tata erau la tăiat coceni) când am fost găsit de o vecină, pe drum, în zori de ziuă și adus acasă.

Sunt multe de povestit dar ceea ce a urmat este atât de important încât pune totalmente în umbră micile năzdrăvănii ale unei copilării (mai bine zis ale unui început de copilărie) care se dorea și părea să fie, dacă nu fericită cel puțin liniștită, normală. Să ne grăbim deci și să trecem la momentul crucial.

LOVITURA FATALĂ

Anul 1953, vara, august...

Pentru a ne rotunji modestele venituri provenite din cultivarea aceluiași 1 hectar de teren arabil aflat în proprietate proprie (evident insuficient) tata s-a angajat ca paznic (pândar) pe pământurile consătenilor din lunca Dâmboviței. Era o vară călduroasă. Și bogată. În cele din urmă avea să fie și năpraznică pentru familia mea. Era o vară bogată care trebuia să aducă și în noua noastră casă câteva căruțe de porumb care să ne scutească de grijile iernii.

Într-adevăr a fost bogată acea vară. Pentru unii în bucate. Pentru noi tragedie.

Nimeni nu bănuia (oare se poate vreodată bănuia așa ceva?), nu intuia furtuna care se apropia. Și totuși, ca în cunoscutul roman al lui Rebreanu a plecat de la pământ. De la pământul nostru atât de puțin (1 ha!) care l-a silit pe tata să accepte acel post de paznic în speranța că acele câteva coșuri de porumb primite drept plată ne vor scoate din sărăcia acelor vremuri. Sărăcia era mare...

Vremurile erau încă tulburi; ordinea nu era încă restabilită. Existau încă oameni cărora nu le plăceau rânduiala, ordinea, căutau să-și însușească prin forță, nu prin muncă, roadele muncii altora.

Tata trebuia să-i oprească. Era datoria lui de pândar. Pentru aceasta era plătit cu ... un coș de porumb pentru fiecare lot de pământ pe care îl păzea.

De la a-i opri până la scandal nu era decât un pas. De la scandal la crimă celălalt pas... Era, cum spuneam, august 1953.

... Într-o seară, mă jucam, ca de obicei, prin curte. Deodată l-am văzut pe tata fugind spre casa noastră. Era extrem de agitat. Peste puțin timp a apărut și unchiul Gheorghe, fratele mai mic al tatei. Între timp apăruse și Mama care aducea două găleți de apă de la fântâna care se afla la o distanță de 200 metri de casa noastră. L-am auzit pe unchiul Gheorghe când i-a spus tatei: “Ce-ai făcut, măi, nene?”.

În scurt timp s-a strâns lumea ca la urs; era peste tot: în curte, în jurul curții, pe uliță. Sau cel puțin așa mi s-a părut mie. M-a cuprins frica. Nu văzusem până atunci atâta lume. Au apărut și milițienii. Erau doi într-un faeton. Unul dintre ei era șeful de post, Văduva. Era o larmă de nedescris. Am început să plâng. Mama se agita și ea de colo până colo. Milițienii l-au chemat pe tata.

Plânsul mi s-a întetit.

O căutam cu privirile pe Mama. Dispăruse.

Am descoperit-o lângă faeton. Tata îi șoptea ceva. Dacă o iau și pe ea?

Niciodată nu m-am îngrozit atât de mult ca la acel gând. Nu am auzit ce i-a spus tata. Din acel moment m-am ținut scai de ea. Când lacrimile s-au mai rărit am întrebato:

- Mama, milițienii ăia te iau și pe matale?

A mai avut puterea să-mi mângâie, în pripă, creștetul capului. Cu privirea în altă parte (ca să nu-i văd ochii înlăcrimați) mi-a spus:

- Nu. Nu mai plânge.

A luat cojocul tatei și i l-a dat. Pleca pentru multă vreme și deși iarna era departe, departe, se gândea ea, se gândea tata, avea nevoie de cojoc..

Apoi au plecat : milițienii cu tata.

Neașteptat de repede a plecat și lumea.

Am rămas singuri.

O singurătate care a durat peste un deceniu...

Ce se-ntâmplase?

Tata era la capătul uliței noastre care era perpendiculară pe ulița principală. A trecut pe ea Ștefan Lățea cu care tata avea necazuri în meseria lui de pândar. Ceea ce ar fi trebuit să fie o discuție, o atenționare, s-a transformat repede în scandal. La reproșul lui tata ca paște animalele pe culturile ce erau în paza lui, Ștefan Lățea a ripostat violent și i-a pus secera după gât: “Băi, Tărtăcuță, îți iau gâtul”. Era însoțit de cei doi băieți ai lui și prin apropiere era și un nepot pe care l-a chemat și scandalul a luat proporții.

Conștient de superioritatea adversarilor, tata a încercat să fugă spre casă. Cum ulița i-a fost blocată și-a încercat șansa de scăpare pe poarta unui vecin. Un cârlig fatal pus de o mână nevinovată de... fată și poarta scăpării s-a transformat instantaneu într-un obstacol-dușman. Cum orice posibilitatea de a fugi fusese ratată s-a întors cu spatele în

acel obstacol ce devenise de netrecut și s-a apărât cu furca pe care o avea în mâna de urmăritorii ce-l asaltau. Până la urmă furca (furcă de pândar cu două coarne) nu s-a dovedit o armă cu care să te poți apăra la infinit și, când aceasta a fost blocată cu ciomegele pe care le aveau adversarii, tata a recurs la un cuțit pe care îl purta cu el din prudență. L-a lovit pe Ștefan Lățea. În cele din urmă lovitura s-a dovedit a fi mortală. Și fatală, tuturor...

O ȘANSĂ UNICĂ

A urmat o perioadă extrem de grea. Este aproape imposibil de redat fidel ceea ce s-a petrecut în perioada următoare în care lupta pentru supraviețuire a devenit dramatică și unicul nostru țel.

Eu aveam 5 ani și 5 luni, sora mea 3 ani și 2 luni. A urmat un șir interminabil- cel puțin așa mi s-a părut mie - de procese, toate răspândind, în mintea mea de copil, groaza, neliniștea, chinuitoare și naive întrebări fără răspuns. Toate aveau un numitor comun: treceau prin mintea mea înfierbântată de copil.

Dar obișnuța este a doua natură a omului. Încet-încet m-am adaptat la condițiile impuse de noua situație. Și astfel, de foarte timpuriu, la vârsta când alți copii nu se gândeau decât la jucării, bomboane, Feți-Frumoși și Ilene Cosânzene, la zmeul cel rău din povești eu am început să-mi îndop memoria până la refuz cu niște cuvinte stranie: avocați, judecători, pachete, birou, reconstituire, vorbitor, gratii, Văcărești, Mărgineni, grefier, asesori populari, legitimă apărare, etc. Ele aveau să fie tovarășul nedespărțit al copilăriei mele așa cum au fost, de exemplu, un câine negru căruia noi îi spuneam, Macidoneanu, sau cum a fost acea a cincea membră a familiei noastre: o vacă galbenă, cu niște coarne uriașe, dar care era de o blândețe rară, nu a amenințat niciodată pe nimeni și care “răspundea” la un nume de fată: Aurica.

Copilărie înseamnă și jocul cu mingea de cârpă, cu stropitori din cucută, cu pepeni din țărână sau jocul de-a v-ați-ascunselea. Pe lângă toate acestea am avut și altceva, ceva cu care, în situația noastră, nu s-ar fi putut mândri chiar orice copil.

Acest “ceva” a fost un mare noroc pentru mine, poate cel mai mare noroc: acela de a avea o Mamă extraordinară din aproape toate punctele de vedere, din aproape toate unghiurile din care poate fi privită o Mamă. A fost o mare șansă. Aș putea spune: unică.

Lângă ea am simțit întotdeauna, cum greutățile vieții deveneau niște fragile bariere de trestie, lângă ea valurile vieții se transformau în undiri molcome, liniștitoare.

Lângă ea toate căpătau sens.

A devenit forța călăuzitoare, ce ne-a condus (aproape) fără greș pe noul, pe neașteptatul, pe nedoritul drum: ea era soție de pușcăriaș, noi, de copii de pușcăriaș... Dar ținta era una îndepărtată spre care, și la care, trebuia să ajungem. Ținta era de a ajunge OAMENI.

Nu este un paradox. În viziunea Mamei a te numi OM nu însemna că, implicit, și ești. Calea pe care se ajungea la acest original “El Dorado”... uman purta o denumire surprinzător de simplă, obișnuită: MUNCA.

Încet, încet uitarea, obișnuița, și-au întins tentaculele lor atotcuprinzătoare și asupra aceluși episod dramatic din viața noastră, obligându-ne să privim înainte, numai înainte...

NAVIGÂND

Iarna anilor 1953/1954 a fost extrem de grea. A fost cea mai grea din toate iernile pe care le-am trăit.

A fost primul obstacol peste care familia noastră a dat. Dar l-am trecut cu bine, chiar dacă am rămas câteva zile imobilizați în casă. Chiar dacă am fost nevoiți să mâncăm numai mămăligă. Timpul a acționat în favoarea noastră. Mai bine zis mereu, am sperat să acționeze în acest fel. În vara ce a urmat a continuat și procesul tatei. A fost condamnat la 15 ani închisoare. Mama, pe care eu (și nu numai eu) am asemuit-o cu legendara eroină a lui Sadoveanu, Vitoria Lipan, nu s-a resemnat și a luat totul de la capăt. A vândut calul, caruța și altele și a făcut recurs. Dar sentința a rămas definitivă. Singurul rezultat palpabil din acest efort inutil a fost o nouă “pedeapsă”: pierderea calului și a căruței atât de necesare oricărei familii de țărani.

Cam de prin vara lui 1954 s-a născut o “prietenie” emoționantă cu o ființă cu coarne fioroase, dar pe care, așa cum am spus mai sus, nu le-a folosit niciodată...

Am colindat împreună dealuri, lunci și văi, miriști și pășuni, drumuri și răzoare, pe ploi torențiale sau “mocănești”, pe vânturi năpraznice, în bătaia arzătoare a soarelui, plimbându-ne prin iarba fragedă sau plină de rouă, eu scrutând orizontul încercând să îmbrățișez infinitul cu privirea, ea rumegând agale un mănunchi de iarbă, eu culcat pe spate admirând lacrimile albastre ale cerului, ea afundându-și botul în iarba moale, eu citind din cartea care nu-mi lipsea din traista cu merinde și apă, ea privind, Dumnezeu știa unde, clătinând nepăsătoare din cap...

Poate mii de saci de iarbă am cărat pe umerii mei și i-am aruncat, victorios, ca pe niște trofee la picioarele mele, sub botul ei.

Mii de zile ne-am purtat pașii prin toate cotloanele, prin toate coclaurile, prin toate locurile unde se găseau acele firicele de iarbă ce dispăreau sub botul ei ca într-un sac fără fund.

Așa am cunoscut pas cu pas, palmă cu palmă, locurile ce ne-au plămădit pe mine, ființă umană, pe ea ființă ne-umană (ce fals mi se pare!).

Am rămas la convingerea, neștirbită de trecerea anilor, că viața fără ea ar fi fost un adevărat calvar.

Mama spunea adesea: “Doamne, ce ne-am fi făcut fără vaca asta!”. Și avea dreptate. Laptele pe care îl obțineam de la ea îl foloseam în două direcții esențiale: pe de o parte pentru consumul intern, iar pe de altă parte îl vindeam în oraș (București). Cu banii rezultați din vânzarea laptelui cumpăram pâine, în primul rând, apoi, zahăr, ulei, orez, făină și toate celelalte mărunțișuri necesare vieții. Și încă ceva foarte important: procuram banii necesari pentru pachetele ce le trimiteam, lunar, lui tata și în care ponderea cea mai mare o aveau țigările. Săptămânal ne mai rămâneau chiar câțiva zeci de lei pe care îi strângeam la “chimir” cum se spune. Când suma strânsă devenea

suficientă cumpăram fie lemne, fie îmbrăcăminte, fie rechizite școlare, uniforme școlare (însă niciodată nu am avut bani să mi se cumpere binecunoscutele costume bleumarin de elev), fie vreun colac de sârmă pentru împrejmuirea curții, fie un purcel mic pentru a-l crește până la sfârșitul anului (de Crăciun) sau ne plăteam impozitele la stat.

Când intra în ultimele luni ale perioadei de gestație laptele se împutina și în cele din urmă acel izvor miraculos înceta să mai curgă. Începea perioada cea mai grea pentru mica noastră familie.

“Vasile, înțarcă Aurica și iar vom avea necazuri cu banii. Cum o să ne descurcăm noi?”. În cele din urmă ne descurcam. Dar greu, greu de tot. Atunci Mama făcea fel de fel de munci suplimentare celor făcute de obicei: lipea case cu pământ, spăla, săpa în grădini și bineînțeles obișnuitele munci la câmp. Atunci când “făta” Aurica era întocmai ca un fluviu care își revărsă apele și mâlul marginal devenea roditor. Era așa cum a fost cândva Nilul pentru Egiptul antic.

Rușinată, parcă, de părăsire, după 2-3 luni revenea în forță în ajutorul nostru cu laptele ei de aur. Și ca să ne treacă bruma de supărare (chiar așa?), generoasă ne făcea cadou o mândrețe de vițel. Și de fiecare dată, spre dezamăgirea noastră și a ei (mai ales), vițelul era sacrificat. Cu bani câștigați pe carnea de vițel acopeream “găurile” financiare făcute în timpul gestației.

Fratele mamei, unchiul Gheorghe de la Bălăceanca, a închiriat în fiecare an un teren de pășunat lângă calea ferată, foarte aproape de casa noastră. A făcut-o mai mult pentru familia noastră. Acolo ne-am petrecut, eu și Aurica, primăverile, verile și toamnele de-alungul a câțiva ani (1955-1961). La unul dintre capetele terenului de pășunat erau două parcele pe care cultiva, în fiecare an, roșii pentru vânzare pe piețele din București. Era singurul folos pe care-l avea. Pășunea avea forma unei căpițe de fân cu baza asezată pe calea ferată. În partea stângă peste o băltoacă acoperită mai mult cu stuf decât cu apă, își avea o mică pășune, prietenul meu Costică-Godăcel, cu care eram de aceeași vârstă. Acolo ne-am petrecut o parte din copilărie unde alături de calitatea de “păstori” ne jucam cu mingea de cârpă sau de cauciuc, construiam vagoane și locomotive din nămol după modelul celor care treceau cu zecile, zilnic, pe lângă noi, sau ne certam...și... câteodată, ne băteam...

Tot acolo la adăpostul unei colibe meșteșugite de noi am luat primele “lecții” de istorie de la tatăl lui Costică, nea Ion Midgala. Cele de la școală au urmat ceva mai târziu. Poate atunci s-a născut pasiunea mea pentru istorie, care nu m-a părăsit toată viața.

Când iarba începea să se împutineze, și așa se întâmpla pe la mijlocul verii, trebuia să trecem râulețul din dreapta pășunii (fostul curs al istoricei Colentina!) ne afundam în lanurile de porumb din proprietatea IAS Fundeni, de unde ne întorceam cu sacul plin cu iarbă proaspătă, fragedă. Repetam operația de 2-3 ori pe zi.

Duminica, după amiază, întotdeauna, mă duceam pe terenul de fotbal al satului pentru a urmări meciurile pe care fotbaliștii noștri fruntași le susțineau cu reprezentanții satelor vecine într-o aceeași pasiune...

ȘCOALA

Viața noastră, dominată autoritar de personalitatea Mamei își desfășura în continuare cursul, de-acum intrat pe un făgaș, cât de cât, normal.

Grație eforturilor ei extraordinare am reușit să evităm prăpastia în care prăbușirea părea inevitabilă. Mama a fost în fruntea noastră.

Nu se dădea înapoi de la nimic, niciodată. Făcea de toate: spăla, tăia lemne, ne cârpea îmbrăcămintea, făcea garduri, tăia cu fierăstrăul, văruia casa, repara acoperișul casei, mânuia cu destulă dexteritate cleștele și ciocanul, se ducea la sedințele cu părinții de la școală, iarna ne făcea sănii de lemn, se ducea la moară ca să macine câte un sac de porumb, făcea toate muncile câmpului începând de la semănat apoi prășit, cules, tăiat coceni, terminând cu operațiunile specifice întreținerii și recoltării viței de vie, etc. Într-un cuvânt totul....

De la ea am învățat că în viață nu trebuie să pleci niciodată de la ideea că “nu se poate” face un lucru, o faptă bună. Totul presupune luptă, încercare, încrâncenare, străduință, năzuință.

În linii mari a reușit să ne asigure cele strict necesare vieții. Este adevărat că toată copilăria mea am tânjit după un costum bleumarin de elev sau o pereche de sandale ...scolărești. Adică să fie de culoare maro și călcâiul acoperit din același material. A fost obsesia mea, pentru că, mai târziu, Mama a primit o pereche de sandale superbe, de culoare maro. Avea un defect: aveau călcâiul ... decupat! Deci nu erau pentru băieți! Mai ales că dăruitorul era avocatul Mihăilescu, cel care l-a apărat, fără succes, pe tata în procesele sale. Era domiciliat în strada Traian din București și avea o fată numită Monica. Și, evident, sandalele erau de fată... Dar nu acesta era lucrul esențial. Mai ales că în ajun de Paști, mama ne înnoia îmbrăcămintea mie și surorii mele, după posibilități. Mie îmi cumpăra o pereche de pantaloni de doc (întotdeauna bleuamarin închis), o pereche de teniși (întotdeauna albaștri), o cămașă (întotdeauna cu carouri), un basc, o pereche de ciorapi. Eram în culmea fericirii când, în dimineața zilei de Paști, îmi lepădam vechiturile și îmbrăcam lucrurile cele noi. Surorii mele îi cumpăra o rochiță, o pereche de teniși, un batic, lenjerie intimă...

Așa cum am mai spus, calul și căruța le-a vândut pentru a procura banii necesari pentru procesele tatei. Pentru a reuși să ne cultivăm cele două pogoane de teren arabil ale noastre, Mama s-a văzut nevoită să lucreze “în tovărășie” cu vecinii: la început cu Lixandru lui Măndică (acesta a decedat în anul 1958), apoi cu Dudă al lui Petre Stoian (până în anul 1961 când a luat ființă CAP Tânganu) . La cultivarea pământului nostru un ajutor substanțial ni l-a dat fratele mamei, unchiul Gheorghe, care în fiecare an ne executa arătura de primăvară și semănatul. Restul rămânea în grija Mamei.

Pe negândite ne-am trezit în fața unei etape extrem de importante: în toamna anului 1955 am început clasa I-a a școlii elementare. Și astfel m-am trezit în imperiul stabil și frumos al dezlegătorilor de taine cuprinse în slove, ocupație oarecum neobișnuită la copiii din neamul nostru și al altora asemenea nouă. Dar spre norocul meu apucasem alte vremuri. Vremurile în care “cine are carte, are parte”. Sosise vremea în care toți

copiii de seama mea au schimbat bățul cu care păzeau vacile la păscut cu creionul și cu tocoul cu cerneală. Iar traistele - pe care mulți dintre noi le-am purtat după gât și la școală – nu mai purtam merindele necesare hranei pentru o zi de alergat după vaci ci abecedare, matematici, caiete, creioane....

Eram pionierii unor transformări, pionierii beneficiari ai “spargerii” unor tradiții dăunătoare. M-am simțit întotdeauna atras de cifre și litere. Înainte de a ajunge la școală copiam literele și cifrele de pe ziarele vechi pe care le cumpăra Mama pentru împachetat. Este adevărat că școală însemna încălțăminte mai bună, îmbrăcăminte mai călduroasă, cărți, caiete, creioane, etc. Cheltuială deci. Dar Mama a înțeles că nu trebuia să ne-mpiedicăm de toate acestea, orice ar fi. Și nu ne-am împiedicat.

De la bun început mi-am făcut singur lecțiile. Altminteri nici nu avea cine să-mi arate. Mama nu știa nici să citească, nici să scrie și nici nu avea timp pentru lecțiile mele. Copilaria ei nu-i oferise șansa de a se cufunda în miracolul unic și irepetabil al cărților. Ca să fiu drept o singură dată Mama mi-a făcut lecția! Eram în clasa I-a și am uitat să-mi fac lecția la aritmetică. Dimineața mi-a scris-o ea, în mare grabă (erau niște socoteli simple pe care ea, totuși, le pricepea) mi-a dat câteva palme ca să nu mai uit și altădată. Și n-am mai uitat.

Pentru mine ajutorul acela neașteptat, petrecut undeva în miezul unor ani din care amintirile răzbat greu, are valența unui simbol: ajutorul Mamei atât de consistent în fiecare părticică din ceea ce am făcut în copilărie și adolescență s-a întins miraculos (unic, e adevărat!) și la a-mi... face una lecție! Deci și într-un domeniu ce era dincolo de limitele puterilor ei, școala. Primele 4 clase le-am făcut în condiții cu totul deosebite la așa-zisa “Școala mică” o școală care deservea partea de sud a satului, spre deosebire de “Școala mare” care deservea centrul și nordul satului. Evident la “Școala mică” erau mult mai puțini elevi decât la cealaltă. Existența celor două școli era necesară datorită distanței mari până la “Școala mare”: vreo 3 km. În clasa mea erau 6 elevi: 5 băieți și o fată. Pentru a se acoperi în întregime o oră aceiași învățătoare preda și la altă clasă în aceiași sală. Combinațiile erau în felul următor: clasa I-a cu clasa a III-a, clasa a II-a cu clasa a IV-a. Unii de dimineață, alții după-amiază. Cum sora mea era mai mică decât mine cu 2 ani, șansa ne-a surâs. Și doi ani am fost în aceiași sală de clasă: eu în clasele a III-a și a IV-a, ea în clasele a I-a și a II-a.

În clasa a I-a am fost, într-un fel, tocilar. Cum veneam de la școală îmi scriam temele și citeam lecțiile de 2 ori, apoi o ajutam pe Mama (în special la pășunat vaca). Seara, în timp ce Mama își făcea treburile (cosea carpete, cârpea ciorapi, pantaloni, etc.) eu îmi citeam lecțiile. La lumina lămpii: eu “furam” lumina pe o parte, Mama pe cealaltă. Dimineața mă sculam mai devreme și faceam ultimele “citiri”. În clasele următoare pregătirea lecțiilor îmi lua mult mai puțin timp, nu mai repetam așa de mult. Nu mai era necesar. Insistența primară a făcut ca mai târziu să asimilez mai repede. De luat aminte!

Am rămas cu convingerea că “toceala” din clasa I-a m-a ajutat să citesc foarte repede și clar, mi-a format o putere de muncă peste limita obișnuită, mi-a stimulat memoria și, lucrul cel mai important m-a făcut să-ndrăgesc foarte mult lumea cărților. Totul se-ncadra într-un anume normal. Rar, foarte rar, am mai ajuns în situații limită.

Mama își vedea de treburile ei.

Lunar îi trimitea tatei un pachet care cuprindea în primul rând țigări, apoi zahăr, ciorapi, diferite lucruri: pastă de dinți, pastă de ras, etc. și mâncare. Aproape lunar se ducea la “vorbitor”, cum se spunea. Câteodată se ducea, în locul ei, fratele cel mare al tatei, unchiul Tudor. Eu îi scriam, tot lunar, câte o scrisoare (carte poștală, plicuri închise nu avea voie). Am făcut aceasta chiar înainte de a termina alfabetul. Altfel ne costa un ciur de mălai sau vreo 2 litri de lapte pe care trebuia să le dăm unui vecin (Mitică Cioflică) pentru a așterne rândurile noastre pe cartea poștală.

Prima carte poștală a început astfel: “Scumpul nostru tată și soț. Află despre noi că suntem bine sănătoși ...” Aici m-am împotmolit. “- Ce s-a întâmplat ?” m-a întrebat Mama. Trebuia să scriu mai departe “... ceea ce îți dorim și dumitale.”. “-Nu știu să-l fac pe “ce”” i-am răspuns. “- Stai să mă uit în calendar”. S-a uitat în calendar și m-a lămurit și pe mine că “ce” este format din “c” și “e”...

Așa s-a născut cariera mea de epistolar, atât de lungă.... și s-a ajuns la rândurile de față. Aș fi nedrept dacă aș exagera greutățile, dacă aș estompa în felul acesta, acei MINUNAȚI ANI AI COPILĂRIEI MELE. Pentru că totuși au fost minunați. Ca aproape orice ani ai oricărei copilării...

În afară de Mama a cărei contribuție nu mai trebuie subliniată, a mai fost o ființă care și-a pus decisiv amprenta pe acei ani: ai mei și ai altora.

Chiar în anul în care începeam clasa I-a a sosit pe meleagurile noastre de pe nu prea îndepărtatele meleaguri buzoiene, recte Râmnicu-Sărat, o tânără învățătoare, (aproape) abia ieșită de pe băncile școlii..

Crezul ei primordial – rar întâlnit astăzi la absolvenții unui institut de învățământ superior – a fost acela de a face TREABĂ BUNĂ indiferent de locul unde este repartizată. Pentru realizarea acestui deziderat și-a pus în acțiune toată puterea ei de muncă, toată pasiunea (și era extraordinară) în absolut tot ce făcea.

Rezultatele:

Ne-a învățat, în primul rând, CARTE.

Ne-a învățat să devenim, în viitor, OAMENI.

Și nu în ultimul rând:

- ne-a învățat să fim cinstiți, sinceri,
- să respectăm munca,
- să apreciem frumosul și să-l cultivăm.

Și nu numai atât:

S-a acomodat extrem de repede cu noua situație. Și-a suflecat mânecile și, “la treabă!” Și rezultatele s-au văzut, aproape, imediat: micuța și modesta noastră școală a ieșit din anonim.

Curtea, părăginită până atunci, s-a schimbat radical. Au apărut gardurile acolo unde nu erau, s-au făcut altele noi, acolo unde erau stricate, s-au reparat. Grădina, până atunci paradisul buruienilor, a luat o nouă înfățișare. Au apărut parcelele în care noi, micii școlari, am cultivat legume și zarzavaturi. Din vastul plan de refacere nu au scăpat nici pomii (și erau o mulțime în curtea fostei proprietăți a “coanei Marioara”). Astfel

fiecăruia dintre noi, elevii, i s-a repartizat câte un pom spre îngrijire. Eu m-am ales cu un măr chiar lângă gardul din față al școlii. Spre necazul meu toți au râs de mine. Am plâns de necaz... M-a consolată, vărul meu, Gogu lui Mitu Penii, care, fiind vecin cu școala, știa că “mărul meu” rodea niște mere grozave. Și timpul (aparitia primei recolte de mere) i-a dat dreptate, spre bucuria mea.

Efectul miraculos al noii prezențe a transformat conacul naționalizat al “coanei Mărioara” într-o școală cu adevărat încântătoare, având în vedere acele vremuri...

Numele învățătoarei : Borteș Gheorghiza.

În curte, în spatele școlii, a rămas neclintit terenul nostru de fotbal. Acolo mi-am găsit un prieten căruia i-am rămas credincios până astăzi: mingea de fotbal. Acolo s-au consumat multe dintre momentele fericite ale copilăriei mele. Ba s-au consumat și mici drame atunci când, ambiția mea fără margini, nu m-a lăsat să mă împac cu gândul unei înfrângerii în multe dintre cotidienele “derbiuri fotbalistice” consumate acolo.

Un capitol aparține din acei ani ai copilăriei mele și ai prietenilor mei, colegii de școală, l-a constituit serbările. Sub îndrumarea priceputei învățătoare, erau organizate serbări cu ocazia fiecărui eveniment mai important: 7 noiembrie, serbarea de Anul Nou, Ziua Unirii (24 ianuarie), 8 martie, Ziua copilului, cea de sfârșit de an școlar.

Cine din satul Tânganu al acelor ani nu-și amintește de acele faimoase serbări la care trebuia să fi venit din timp pentru a ocupa un loc în sală (pe timpul iernii) sau în curte pe timpul verii. Cine nu-și amintește de Feți-Frumoși, de Ilene-Cosânzene, de șoricei, de motani încălțați, de Ion-Roată, de Ștefan cel Mare, de boieri și domnitori, pe care micii școlari îi întruchipau ?

În cadrul acelor minunate serbări am devenit pe rând: marele Ștefan cel Mare, moș Ion Roată cel înțelept, Petrică cel nehotărât, etc., dar și un cunoscut recitator de poezii. Dintre care amintesc celebra poezie a lui Nicolae Militaru, “Mama”, care a stârnit o vie și normală emoție în rândul spectatorilor.

Toate acestea și încă multe altele au îmbogățit copilăria mea, dându-i un anume farmec, un farmec pe care nu l-am mai întâlnit niciodată. Pentru că este irepetabil. Un farmec care a estompat, în cea mai mare măsură, lipsurile materiale în care se zbătea familia mea. Dar și alte familii. Sărăcia era la ea acasă...

OBRAZUL

În toamna anului 1957 a început școala elementară și sora mea. Tot în acel an s-a clarificat și situația terenului pe care era construită casa noastră. Mama a făcut un schimb de teren prin intermediul rudelor ei. Astfel, un teren moștenit de la Afumați, localitatea de origine a bunicii noastre (deci mama ei), a fost cedat proprietarului terenului pe care era construită casa noastră (Bărdaș din Fundeni). Actul în sine consemna un act de vânzare-cumpărare inatacabil. În realitate nu s-a dat nici un ban.

Atunci Mama a făcut o greșală înduioșătoare: a acceptat ca “cumpărarea” terenului să se facă în conformitate cu prevederile articolului 30 din Codul Familiei! Acesta consemna că orice bun cumpărat în timpul căsniciei devine bun comun. Era o

moștenire, era un act de cumpărare semnat numai de ea (tatăl meu era închis de 4 ani) și deși a fost sfătuită să nu treacă în actul de vânzare-cumpărare acest paragraf și să rămână numai ea proprietarul de drept al terenului, în fapt moștenire, în actele de cumpărare, ea n-a vrut. A refuzat justificându-și gestul altruist astfel: “Să fie și el (soțul) pe act. Când o veni de “acolo” să nu spună că pe el nu l-am băgat în seamă”. Un gest emoționant, ca multe altele făcute de-a-lungul anilor. Cel pentru care a făcut acest gest de omenie, peste ani, avea să profite de onestitatea, fidelitatea și corectitudinea de atunci a Mamei. Fără scrupule. Fără comentarii, deocamdată...

Între timp eu am terminat cele 4 clase elementare. În satul nostru nu era, pe atunci, școală generală de 7 clase. A trebuit să învățăm clasele 5-7 la școala din Cernica. Ulterior, peste doar un an, s-a construit/constituit și la noi în Tânganu școala generală de 7 clase, și imediat, după un an, de 8 clase.. Generația mea a fost ultima care a căutat lumina slovelor pe la școli din alte sate, parcurgând zilnic 9 kilometri (4,5 dus – 4,5 întors)!

Odată cu înființarea școlii generale de 8 ani s-a desființat și mica noastră școală de 4 ani destinată celor din Tânganu-Moară și Gâgălicea. A rămas doar în amintirile noastre. Și în rândurile de față...

În vara anului 1960 am fost trimis, pentru trei săptămâni în tabăra la Blaj, în inima teritorială și culturală a Transilvaniei. A fost prima mea despărțire de casa părintească, de satul meu natal, de prieteni, de Mama... Poate de aceea mi-a fost atât de dor de cei de acasă... Poate de aceea am așteptat cu o nerăbdare neobișnuită reîntoarcerea acasă.... Poate și unde îmbrăcămintea mea sărăcăcioasă mă pune în netă inferioritate față de ceilalți care reprezentau “spuma”, pe atunci a raionului Brănești, regiunea București. Am lasat-o singură pe Mama cu casa, cu vaca, cu muncile câmpului și atâtea altele, un gând cu care nu m-am împăcat.

În anul școlar 1959/1960 (deci în clasa a V-a) am primit bursă de elev merituos.

Cuantumul era de 3 lei pe zi din timpul anului școlar (nu și în timpul vacanțelor) și se plătea trimestrial. Astfel în primul trimestru (cel mai lung) am primit 290 lei, în cel de al doilea (cel mai scurt) 210 lei și în cel mediu, adică trimestrul al treilea, 255 lei. De mare folos ne-au fost acești bani într-o perioadă grea. Îmi amintesc că din acei bani s-au cumpărat fețe de perne și o frumoasă rochiță roșie cu floricele pentru sora mea. Și i se potrivea atât de bine cu ochii ei. Din ultima tranșă s-au reținut și 50 de lei pentru tabăra mea de la Blaj... Din păcate în anii următori nu s-au mai acordat burse pentru elevii de la școlile elementare...

Din acea vreme am început să muncesc, ca zilier la fermele agricole din apropiere. Debutul în muncile la fermele agricole din apropiere deci, l-am făcut eu. Peste vreo 2 ani mi s-a alăturat și sora mea. Anii treceau, cheltuielile erau mai mari, pretențiile mai mari. Modestele noastre venituri provenite din cultivarea hectarului de teren agricol ce constituia proprietatea noastră și din vânzarea laptelui nu ne mai ajungeau. Cu banii câștigați prin munca noastră ne cumpăram aproape în exclusivitate îmbrăcăminte și rechizite școlare pentru toamna ce urma.

Mama nu ne-a îndemnat niciodată să ne vindem munca atât de timpuriu. În cele din urmă a acceptat tacit eforturile noastre de a contribui, prin muncă, la menținerea echilibrului financiar în mica noastră familie.

Debutul meu ca “fermier” nu a fost fericit. Într-o vară (cea din 1960), la insistența mea, Mama și-a dat consințământul și a rugat-o pe o vecină mai în vârstă să aibă grijă de mine. Primul “loc de muncă” la constituit “Ferma lui Velcu”. Chiar din prima zi “am căzut în abatere”. Săpam la conopidă. Aceasta era mică pierdută printre buruieni. A venit “șefu Velcu” în control. A căutat printre buruienile doborâte de vajnicile noastre săpăligi. A găsit o conopidă pe care a trecut-o pe sub nasurile noastre ca pe un adevărat trofeu. Am continuat să săpăm. Eu eram cel mai mic. Poate de aceea și-a ațintit privirile cu precădere asupra mea. Mă ardeau mai abtîr decît razele soarelui, doar eram în mijlocul verii. M-am concentrat la maxim dar n-am reușit să rezist tensiunii și... Domnul Velcu - “șefu” - a mai ridicat o conopidă doborâtă de o săpăligă. De data aceasta nu mai exista nici o enigmă. Enigma se epuizase. A ridicat mâna cu conopida mutilată deasupra capului meu și a lăsat-o să cadă în voie. Ceva a crăpat. Nu capul meu, capul nu a simțit mai nimic. A crăpat obrazul. De rușine. Și nu datorită loviturii ci datorită cuvintelor vecinei protectoare : “Tertați-l domnule Velcu. N-are și el tată...”. Restul nu mai trebuie reprodus. Aș fi vrut să fug, să fug într-una. Până la capătul pământului. Probabil că acolo nu exista nici rușine, nici teamă, nici copii cu stea în frunte (a se citi “fără tată”). Mi-am mușcat buzele până la sânge. Și n-am zis nimic. Nimic, nimic. În schimb m-am gândit la Mama. Mai bine înduram orice decît să mă duc în fața ei ca un laș doborât de primul șoc al vieții pe care trebuia să-l suport singur. Fără ea...

Altădată am fost, împreună cu sora mea la săpat (prășit) porumb. După un stagiu de un an ne obișnuisem să facem orice. La săpatul porumbului lucrurile se desfășurau în felul următor: fiecare lucrător își alegea câte un rând pe care-l prășea de la un capăt la altul. Cine ajungea primul se odihnea până terminau și ceilalți. Apoi se făcea o pauză pentru toți după care se trecea la rândul următor. Acest ritual se repeta oră de oră de la 6 dimineața până la 6-7 seara, de luni până sâmbătă. Săptămână după săptămână. Și toate acestea sub un soare dogoritor.

Căutam întotdeauna să-mi aleg rândul lângă sora mea. Când eu ajungeam la cap ceialți, grosul “plutonului” de-abia erau pe la mijloc. Eu mă-ntorceam pe rândul surorii mele. În felul acesta ne asiguram timp suplimentar pentru odihnă. Mai ales pentru ea.

Dar în timpul unei veri după vreo două-trei săptămâni de muncă în ritmul acesta am simțit niște dureri în zona omoplaților. Nu le-am luat în seama. Nici nu aveam când. Mamei nu i-am spus nimic. Știam că nu mă mai lăsa. Și n-aș fi vrut să par un laș, un neajutorat, un neadaptat. Și poate, ca o curiozitate, valorile minime și maxime pe care le-am încasat pentru asemenea munci au fost între 10 și 21 lei pe zi. Doar în două zile am primit câte 40 lei datorită intervenției vecinului nostru, nea Lică. Era un mic șef la ORIF. Acestea au fost câteva “umbre” care mai dăinuie și acum în mintea mea. Dar, așa cum am mai spus, copilăria noastră nu a fost sau nu a constat numai din “umbre”. Au fost și “lumini”. Ca în orice copilărie...

Câteodată (atunci când banii îi permiteau) Mama se ducea la tata la vorbitor. Pleca sâmbătă seara. Noi rămâneam cu bunica, mama tatei, bâta Iordana. Toată duminica o aşteptam. Ni se făcea repede dor de ea. Spre seară aşteptarea devenea chinuitoare. Şi apoi aşteptam veştile, noile veşti. Duminică seara târziu apărea şi ea. Hotărât lucru: avea un talent deosebit de a povesti. Cu vocea ei clară şi cuvintele-i curgătoare, depăna încet, grav, gânduri, impresii, fapte, descria oamenii întâlniţi, întâmplările acestora.

“Era acolo o femeie amărâtă...”. Aşa începeau unele dintre povestirile ei. Acela era o parte din universul ei. Nedorit. Desigur...

De două ori am fost şi noi, eu şi sora mea la “vorbitor”. Odată am discutat cu tata. Printre gratii. Altădată nu ni s-a permis să-l vedem. Nu avea acest drept. Era pedepsit pentru nişte abateri neştiute de noi. Deci l-am văzut pe tata o singură dată în peste 10 ani de detenţie...

Aşa cum am mai spus după terminarea celor 4 clase elementare în satul meu natal am urmat ciclul 2 (clasele V-VII) în satul vecin, centru de comună, Cernica. Acest nou ciclu scolar a fost, pentru mine, un succes. Am avut medii anuale foarte mari în crescendo de la clasa a V-a la clasa a VII-a. În clasa ultimă am avut media generală de 9,93, cea mai mare din istoria şcolii! Dintre mediile trimestriale nu am avut decât două de 9: la muzică şi la desen!

LA PORŢILE BUCUREŞTILOR

Terminarea şcolii generale m-a prins oarecum nepregătit.

Încotro ?

La liceu ?

Cine mi-ar fi cumpărat cărţi, caiete, uniforme şcolare şi multe, multe altele. Majoritatea profesorilor de la şcoala generală susţineau că aceasta este singura cale pentru a nu deveni un ratat. Dar pretenţiile materiale la un liceu bucureştean erau mari, mult peste posibilităţile noastre.

La o scoală profesională?

Existau şi asemenea sfaturi, mai puţine la număr, dar existau. Nici acum nu-mi dau seama care a fost factorul determinant în alegerea variantei a doua. Poate, în balanţa deciziilor a atârnat, hotărâtor!, idealul Mamei. Da, chiar aşa: idealul Mamei. Limitele idealului ei erau palpabile, accesibile mie. Oricum.

Idealul ei era, nici nu se putea altfel!, acela al unui om simplu. Dorea să învăt o meserie. “A avea o meserie, spunea ea, înseamnă să fii alt om, să-ţi câştigi mai uşor şi sigur pâinea cea de toate zilele”. La început am încercat să mă-nscriu la “Iosif Rangheţ”. Dar nu am fost primit. Nu aveam buletin de capitală. Apoi Mama m-a înscris la şcoala profesională a uzinelor “23 August”. Dar când m-am dus la vizita medicală, m-am confruntat cu o primă surpriză neplăcută: pe cei care nu aveau buletin de capitală şi nici vârsta de 16 ani (şi un fizic adecvat meseriilor de turnător, forjor) ne-au îndrumat

către Uzina de Mașini Electrice care se afla la celălalt capăt al Bucureștilor pe traseul lungii, pe atunci, linii de tramvai 13.

Fără să mai aștept consimțământul Mamei am renunțat la această posibilitate. Chiar în cursul acelei zile m-am înscris (singur!) la Școala Profesională a Întreprinderii “Electro-Aparataj”. Mama m-a așteptat acasă ca să-i spun rezultatul de la vizita medicală (eram destul de pirpiriu). A rămas șocată când i-am povestit cele întâmplate.

În timpul căutarilor mele m-am întâlnit cu fostul meu director, Ion Monaru, de la Școala elementară Cernica. La auzul acestor vești a clătinat din cap și a spus că sunt, fără îndoială, un ratat, în stadiul incipient. “Păcat, mare păcat. Erai un băiat dotat”. Paradoxal dar tocmai aceste manifestări de neîncredere m-au făcut și mai încrezător în forțele mele, mi-a stârnit ambiția mea care era în hibernare. În acele zile de nehotărâre și căutari, undeva într-un ungher al sufletului meu s-a strecurat un “ceva”, gata oricând să irumpe la momentul oportun, interpunându-se între mine și atributul acela atât de abject: “ratat”.

În cele din urmă în toamna anului 1962 am ajuns elevul Școlii Profesionale “Electro-Aparataj”. La examenul compus din două probe (română și matematică) am reușit cu note maxime... Meseria aleasă, aproape fără voia mea: strungar. Dar cum necazurile mele nu se termină cu primul, am mai făcut (tot fără voia mea) un popas de o lună la Școala Profesională “Unirea”, de-abia înființată. S-a luat hotărârea ca o clasă să fie transferată la mai sus numita școală. Aceasta s-a nimerit a fi tocmai cea din care făceam și eu parte! Dar notele mele de la examenul de admitere au făcut ca, în cele din urmă, să fiu rechemat la școala-mamă, “Electro-Aparataj” și cu intervenția directă și decisivă a învățătoarei mele de la primele 4 clase elementare, d-na Gheorghiuța Borteș....

Contactul cu București nu mi-a fost favorabil. Noii mei colegi își afixau, de câte ori aveau prilejul o invizibilă superioritate. O motivau prin faptul că ei erau bucureșteni (mulți de-abia se instalaseră, cu părinții, în marea citadelă), iar eu eram un “pârlit de țaran”. Această desconsiderare s-a manifestat constant de-a-lungul celor 3 ani de școală, cu toate ca în anul I am luat premiul I pe școală iar în următorii doi ani am coborât doar cu o treaptă. Aceste succese nu au atenuat manifestările ostile, ba chiar le-au amplificat.

Acest prim contact cu lumea de dincolo de granițele comunei mele natale mi-au mai redus din entuziasmul cu care pornisem să cuceresc lumea chiar dacă începutul îl constituia atacarea ștachetei de jos. Adică o școală profesională.

Concluzia pe care am tras-o imediat după primele zile de școală m-au edificat pe deplin asupra justetei hotărârii luate anterior: aceea de a urma o școală profesională în detrimentul liceului. Așa cum am mai spus, pretențiile materiale depășeau cu mult socotelile noastre. Posibilitățile noastre materiale erau mult prea modeste. Cu îmbrăcăminte, cărți, caiete, masă de prânz, plus o bursa de 135 lei lunar lucrurile s-au simplificat mult. Cu cei 135 lei îmi cumpăram abonament CFR (făceam naveta zilnic) și asiguram cele necesare traiului (pâine în primul rând, ulei, zahăr, orez, făină, etc.) pentru circa 10 zile din cele 30 ale unei luni. Restul cădea în sarcina Mamei. Câteodată venea pe la școală să se intereseze de mine. Era o dublă sărbătoare:

- 1. Pentru ea

- 2. Pentru mine.

O cunoșteau toți profesorii și secretarele inclusiv directorul școlii, Bontaș. Ce bucuroasă era! Cred că aceste satisfacții, atenția cu care era înconjurată de profesorii mei au fost cele mai frumoase daruri pe care i le-am făcut vreodată. Profesorii îi spuneau cu admirație pentru o femeie, o mamă de la țară, semnificativ, “Vitoria Lipan”.

„STĂPÂNUL”

Pe 3 decembrie 1963 s-consumat un alt moment crucial al existenței noastre: liberarea lui tata din pușcărie.

Ne-am trezit într-o seară cu el.

“ Gata, Mito, ai scăpat de griji și de necazuri. A sosit vremea răsplatei”

“ Bravo, Mito, că ai rezistat până acum. Baiatul e mare, fata deasemenea. De-acum încolo grija familiei va trece pe seama lui Ion”.

“ Ce a fost greu a trecut. Vin vremuri bune pentru tine și familia ta”.

Au urmat zile de euforie.

Felicitările continuau fără încetare.

Unul după altul soseau cunoscuții, rudele, prietenii, vecinii.

Îmbrățișări. Mama avea 40 de ani, tata 45...

Frunți descrețite..

Rar câte-o lacrimă. Eu, 16 ani (aproape).

Și iarăși îmbrățișări. Sora mea, 13 ani și jumătate.

Și toți nu uitau să ne amintească de (și că) greul care a trecut.

Devenise un leitmotiv.

Și toate au început să reintre în normal.

Este adevărat că bursa mea continua să asigure cele 10 zile cu pâine, zahăr, ulei, orez, făină. Și celelalte.

Este adevărat că tata nu se prea grăbea cu angajarea. Dar, nu-i nimic; se mai odihnea și el.

Este adevărat că greutatea materiale deveneau tot mai mari. Doar erau 4 guri de hrănit. Dar exista speranța că tata se va angaja și era ca o binefacere potențială care oricând ar fi putut să ne blagoslovească.

Și oricum era frizer amator. Duminica mai strângea câteva zeci de lei. Câteodată depășea chiar și 100 de lei. Cei circa 500 de lei câștigați lunar reprezentau jumătate din salariul unui angajat. Dar acum tata exista. Și era acasă.

Exista cu adevărat.

Și apoi în primavara lui 1965 s-a angajat.

Și apoi în iunie același an am terminat școala profesională, m-am angajat și eu, ca strungar, la FMUAB.

Probabil că o mână nevăzută a tras sforile în așa fel încât să-mi fac totul singur (exceptând aportul Mamei).

Dar în acel mijloc de an, de deceniu, s-a mai produs un eveniment (cam impropriu cuvântul acesta “eveniment”; profesorul meu de drept de mai târziu susținea că nu există decât două evenimente în viața unui om: nașterea și moartea) mult mai important decât, spre exemplu, o (aproape) banală angajare.

O boala misterioasă a necesitat internarea Mamei în spital. Acolo i s-a făcut imediat o operație. Ce operație? Pe atunci nu știam nimic. Eram aproape un copil, nepriceput în treburile femeiești. Eram prea mic, prea necopt pentru probleme majore legate de viață și moarte, de sănătate și boală. Mai târziu într-o fișă medicală am văzut, fugitiv, trecut cuvântul “chistectomie”. Vag îmi amintesc că era vorba de un “chist” din zona colului uterin. Din acea vreme un fapt mi-l amintesc foarte bine: cu primul meu salariu am cumpărat Mamei medicamente cu care a urmat un îndelungat tratament medical postoperator. Pentru mine a fost o mare mândrie că, după atâtea eforturi făcute de Mama pentru mine am putut și eu la MOMENTUL OPORTUN să-i fiu de folos cu adevărat.

Cum operația și tratamentul și-au atins scopul totul a reintrat în normal și am dat repede uitării acel episod neplăcut. Să amintim în treacăt că Mama avea atunci 42 de ani. Și apoi este normal ca omul să dea uitării un episod care, cel puțin la o privire superficială, nu ne-a dat impresia că a lăsat urme.

Aveam să ne amintim de el peste ani, cand evoluția sănătății Mamei ne-a obligat să stabilim o punte de legătură cu evenimentele din acea vară a anului 1965.

Ce-a urmat?

Tata a devenit un foarte sârguincios angajat. Sora mea s-a înscris la o școală profesională din cadrul FCME-ului. Mama a efectuat chiar în acel an, 1965, 86 de zile-muncă în cadrul CAP Tânganu...

Eu am dat examen de admitere la liceul seral “23 August”, am reușit (cu cea mai mare medie!) și din toamna aceluia an (1965) am început lunga mea activitate dublă: dimineața strungar, seara - elev.

Și pentru prima dată am simțit și noi că viața noastră a intrat pe făgașul dorit.

Atunci în acea toamnă a anului '65 și în primăvara lui '66.

Nu intuiam furtuna care se apropia, vijelios!, de noi, care, printr-o singură lovitură va distruge acel echilibru obținut cu atâta trudă.

Dar să derulăm faptele.

Până atunci ne-am înțeles destul de bine cu tata, dar fără a se produce acea legătura trainică dintre fii și părinți, soț și soție, capabilă să reziste tuturor intemperțiilor ridicate de evenimentele vieții sau de aiurea.

Dispărând un timp îndelungat (10 ani și 4 luni) din viața propriei familii dar și a societății, tata nu a reușit, la întoarcere să-și pună de acord ambițiile generate și de vechea lui mentalitate despre viață și lume cu noul care părea sufocant pentru neadaptați sau pentru cei care nu fac eforturi să se adapteze.

Fire îndărătnică, nu s-a preocupat niciodată să-nvețe, să ia seama la cele ce se petrec în jur și a început să-și explice toate fenomenele vieții trecându-le numai prin filtrul său

extrem de personal, aproape unic și să ajungă, în cele din urmă, la concluzii... extrem de personale, eronate, periculoase.

Sigur se naște întrebarea: de ce nu și-a manifestat acele ambiții personale și dăunătoare celorlalți (vom vedea în continuare în ce constau) încă de la întoarcerea din închisoare? De ce a trebuit să treacă 3 ani pentru ca el să-și dea arama pe față? Explicația este simplă: nu a avut MOTIVUL PALPABIL. Cui să-i fi reproșat și ce anume?

Mamei, care ne ținuse-n spate pe noi și pe el și a îngrijit casa așa cum e greu de presupus că ar fi făcut-o altcineva. Cinstea ei ireprosabilă pe toate planurile nu a lăsat, deasemenea, nici un motiv de reproș. Surorii mele care oricum fusese premiantă și își alesese calea sigură a învățării unei meserii. Mie, că învățasem carte și că urmam, fără șovăire, drumul ce-mi fusese hărăzit?

În această stare de lucruri ambițiile lui au rămas în stare latentă așteptând momentul potrivit pentru a și le manifesta în toată mârșăvia lor. Nu fetele/femeile sunt de vină că uraganele distrugătoare poartă numele lor. Dacă există vreo vină, apoi aceasta aparține oamenilor care le împrumută numele.

Nu ființa aceea cu ochi albaștri și nume de fată a fost de vină că s-au declanșat ambițiile lui finalizate în acte reprobabile. Ea nu a constituit decât, involuntar, mobilul declanșării intențiilor potențiale ale aceluia căruia noi îi spunem simplu: tata...

Ai ghicit, stimate cititorule, că ființa aceea încheia mica noastră grupă, asupra căreia, prin natura lucrurilor, ne-am îndreptat întotdeauna afecțiunea noastră. Era chiar fiica lui și a Mamei. Și sora mea...

Profitând de faptul că lucrau în aceeași întreprindere (FCME) a început să facă niște obositoare, inutile "căutari" toate urmând aceeași filieră: cu cine discută sora mea (băieți sau bărbați) și multe, multe alte presupuse "legături".

Nu este nicio greșeală. Nu din greșeală am trecut "cu cine discuta". Pentru că în imaginația lui bogată, din păcate manifestată în situații triste și penibile, a schimbat 2-3 cuvinte cu un coleg de serviciu sau de navetă, indiferent pe ce temă, era ceva deosebit de grav, iar dacă, din întâmplare, respectivul coleg mai era și căsătorit gravitatea faptei se multiplica...

A țesut în jurul ei zeci de legături, înconjurând-o cu un păienjeniș insuportabil de zvonuri, de cuvinte reprobabile, de insinuări. Din partea unui părinte...

Dar ceea ce a fost mai grav este că atunci au început BĂTĂILE...

Din acea perioada bățiile vor face parte din universul Mamei și al surorii mele (până la căsătorie). Ce s-a întâmplat în anii '66, '67, '68 depășește orice închipuire. Pentru edificare am să relatez câteva "întâmplări" de tristă amintire.

Într-o sâmbătă, după amiază, am venit acasă de la serviciu. Eram, ca de obicei, după o săptămână foarte grea, pentru că, așa cum am mai spus, urmam cursurile liceale la seral. De câte ori venea sâmbăta mă-ntorceam acasă pentru a-mi petrece sfârșitul de săptămână. Mă bucuram foarte mult.

Era și o foarte frumoasă zi de toamnă. O zi dintre acelea în care soarele mai are ceva din căldura verii ce trecu și care face departe apropierea iernii, când galbenul toamnei se află pe picior de egalitate cu verdele verii. Era una dintre acele zile, puncte de inflexiune, între vară și toamnă.

Mama era singură acasă.

Pregătea mâncarea la cuptorul nostru rustic.

I-am dat binețe; ea mi-a răspuns cu ochii ațintiți la oalele de mâncare.

“Este atât de prinsă în treaba pe care o face, mi-am zis, încât nici nu mă bagă-n seamă”. M-am apropiat de ea și am zis: “Vai, Mamă, în ce hal ți-ai murdărit obrazul stâng cu negreala de la plită”.

M-am apropiat și mai mult.

- Stai, Mamă, să te șterg că ești murdară!

Aproape instantaneu i-a pornit o lacrimă pe obrazul murdar, pe care, cu un gest aproape involuntar, repezit, și-a șters-o cu mâneca capotului...

Eu am rămas cu mâna suspendată în aer. Ceea ce am simțit atunci nu se poate descrie în cuvinte oricât de simple ar fi. Umilință? Milă? Resemnare? Iritare?

Poate rușine. Rușine că suntem oameni...

Pentru că... pentru că, pe fața Mamei nu erau urme de căneală ci URMELE UNEI BĂTĂI ANIMALICE...

Mi-au rămas întipărite în memorie și cuvintele Mamei:

- Lasă, Vasile, că nu m-a omorât. O să-mi treacă și gata. Să nu spui nimănui că m-a bătut. Eu am spus celor care m-au întrebat că m-a lovit vaca cu piciorul..

“Nu, Mamă, mi-am zis, nu vei scăpa niciodată de degetele îndreptate către matale”.

Peste puțin timp a sosit și făptașul. I-am cerut să-mi explice și mie care a fost motivul pentru care a supus-o unei băți bestiale.

Și-a motivat fapta abominabilă printr-un drept de...STĂPÂN. Stăpân pe vieți omenești.

- Să-ți comanzi copiii tăi. Aici eu sunt stăpân. Fac ce vreau. Ai înțeles? Să vă învățați minte că, aici, eu comand. Apoi a continuat: să-și bage mințile în cap.... Ce-ți dau ție socoteala, mă, mucosule. Să-nveți copiii tăi să mănânce căcat cu tac-su și cu mă-sa...” Degeaba am încercat să-i amintesc de truda cu care ne-a îngrijit pe toți, de sacrificiul ei imens. A fost inutil.

În fața mea era un... “stăpân”.

Nu văzusem până atunci...

Nu avusesem până atunci...

Un stăpân pe sufletul Mamei mele...

În fiecare luni de dimineața plecam la serviciu și de acolo seara la școală. Reveneam acasă de-abia sâmbăta următoare. Ca să evite discuțiile cu mine și să-și poată materializa în liniște prerogativele de “stăpân” se folosea de lipsa mea. Pe mine m-a evitat, aproape, întotdeauna. Și întotdeauna am simțit că-i era frică de mine. Era laș. Sâmbăta și duminica era mieluşel. De luni dis-de-dimineață devenea leu. Răcnea, bătea, injura. Apoi înspre sâmbătă se metamorfoza într-un mieluşel (fără pereche).

Într-o astfel de luni când, pasămi-te devenise un leu veritabil le-a administrat (Mamei și surorii mele) o bătaie de pomină. Și cum era un inventator diabolic, cu veleități, a folosit, în premieră lovitura cu paharul în cap. Bineînțeles până a tâșnit sângele. Al Mamei și al surorii mele...

Invențiile lui nu s-au oprit aici. A continuat cu frânghia udă. Sau poate acestea nu erau invenții personale. Se inspirase din altă parte. Dar familia lui ce vină avea? Și culmea a dus frânghia la serviciu și s-a lăudat: “Cu asta (frânghia) le fac eu pe ele să mă asculte. O să le arăt eu cu cine au de-a face...” Și s-a ținut de cuvânt. Frânghia aceea a rămas ca o “Sabie al lui Damocles”. A intrat în funcțiune ori de câte ori “autoritatea stăpânului” a avut de suferit în imaginația lui.

Și după cum vom vedea mai departe Mama își va aminti, peste doar câțiva ani, de blestemata de frânghie, în alte momente, mult mai dramatice.

Într-o sâmbătă seara a rupt însă “tradiția”. A făcut un scandal de proporții în prezența noastră: Mama, sora și eu. A început, surprinzător pentru “modul lui de lucru”, prin a se certa cu mine. Apoi să mă lovească. Mama și cu sora mea mi-au sărit în ajutor încercând să mă apere cu trupurile lor!

- Săriți la mine să mă bateți? Hai! Vă arăt eu vouă; vă puneți voi cu mine!

Atunci a făcut cel mai odios gest pe care-l poate face un om, un soț, un părinte: a scos (nici eu nu-mi amintesc exact cum a procedat): cuțitul. Mama a scos un țipăt de groază. S-a interpus între mine și el.

- Fugi, fugi Vasile, că te omoară!!

Am profitat de faptul că Mama și cu sora mea erau între mine și el și am avut câmp liber pentru a-i smulge cuțitul din mână. În acea luptă dramatică în care fiecare dintre noi voia să pună mână pe arma ucigașă sora mea s-a tăiat ușor la mână.

Eu am fugit afară cu cuțitul și i l-am dat vecinului meu, Stănică Ion-Breazu, care alarmat, împreună cu familia erau la gardul nostru comun. Bineînțeles că el s-a plâns că noi, l-am bătut, că, chipurile! am tăbărit toți trei pe el! Era o metoda de care s-a folosit sistematic. Orice tentativă de a scăpa din mâinile lui, era un bun prilej pentru “a aranja” o înscenare la care dumnealui era maestru...

A fost prima și ultima dată când a încercat “să ne pună la punct” pe toți trei deodată.

Acestea sunt numai câteva dintre faptele zelosului paznic al cinstei surorii mele.

Inutilă automisiune.

Și mai ales inumană.

Învinuirile aduse vizau absurdul.

“Am văzut eu că se ține unul cu trei copii după tine. Ne-ai făcut de râs!”

“Te-am urmărit eu și am observat. Ochilor mei nu le scapă nimic. Îți făceai semne cu ală”.

“Când treceți unul pe lângă altul ați făcut schimb de priviri. Nici asta nu a scăpat ochilor mei”.

“În tren erai cu unul. Ochii mei văd totul”

“Etc.”

Acestea erau motivele care-i dădeau, în concepția lui, dreptul la a maltrata.

Acestea erau faptele pentru care se bătea cu pumnul în piept că ar fi, chipurile!, vajnicul apărător al unei familii depravate. Vinovat principal: Mama. Motivul: nu a știut să ne educe cât timp a fost el în închisoare. Și recupera acum. Ne dădea lecții: trosc, poc, trosc, poc, trosc...

“Tu ai învățat-o așa, îi spunea Mamei. Din cauza ta am ajuns de răsul lumii”.

Trosc, poc, trosc, poc, trosc....

Răsplată pentru Mama.

N-a luat în considerație nici un sfat, indiferent de la cine venea. S-a închis în carapacea lui invizibilă, intangibilă. Ne-am străduit, pe cât posibil, să evităm publicitatea în jurul acestor evenimente. Era dorința Mamei!

“O viață întregă m-a arătat lumea cu deștu’. Să nu mă mai arate și acuma. Poate-l liniștește Dumnezeu”.

Dar nu l-a liniștit.

Într-o zi Mama s-a dus la întreprinderea unde lucra el și sora mea (FCME).

“Mă duc, Vasile, să văd și eu ce spun oamenii de acolo. Are sau nu are dreptate. S-o fac și p’asta”.

Acolo, Mama, a pus problema cu mult tact, inteligent, discret, delicat: “Sunt mama lui Bolboja Gherghina. Am venit la dvs. cu o rugăminte: să-mi spuneți cinstit cum se comportă fiica mea și cum muncește”.

Adevărul a ieșit imediat la suprafață: toate acuzațiile aduse de tata erau, cum știam de altfel, niște scorneli. Dar o confruntare “pe viu” cu cei în mijlocul cărora reclama că se întâmplă “abaterile” nu a dat nici un rezultat. Cetatea lui rămânea mai departe inexpugnabilă. “Ăia nu știu nimic. Ce văd eu cu ochii mei nu se discută”.

Bătăile au continuat cu și mai multă sălbăticie. Pentru că “a îndrăznit să-l verifice pe el”, “stăpânul” absolut al destinelor noastre. În vara anului 1968 când eu am luat, ca de obicei, vacanța de la liceul seral și am început să vin zilnic acasă, a încetat, aproape în totalitate, “misiunea lui nobilă de purificator” a tot ce este păcătos în ”curtea lui”. Era evident că prezența mea îl incomoda. Era evident și lașitatea lui, pentru că “purificarea” opera numai asupra ființelor pe care le considera slabe fizic: soția lui, fata lui.

UN „REPERTORIU” VAST

În toamna anului 1968 am plecat să-mi satisfac stagiul militar. Când am plecat liniștea era totală. Emoțiile generate de o despărțire îndelungată, pregătirile ocazionate de acest eveniment au făcut să ni-l apropiem într-o oarecare măsură. Speram, pe atunci ca apropierea să fie definitivă. Dar fragilul echilibru nu a rezistat prea mult. N-a fost decât un simplu foc de paie.

“Apropierea” de noi făcea parte din arsenalul lui tactic. Aștepta plecarea mea pentru a-și pune în aplicare punct cu punct planul lui diabolic. Plecarea mea pentru un an și patru luni îi venea ca o mânășă.

Ce s-a întâmplat în acel sfârșit de an, 1968 și început de An Nou 1969 depășeste orice inchipuire. Bătăi îngrozitoare, izgonire de acasă, refugieri la frații tatei, intervențiile acestora, urmăriri insistente, amenințări, presiuni psihologice (“dacă ieși pe poarta întreprinderii în același timp cu un bărbat, indiferent dacă-l cunoști sau nu, eu te achit”- cuvinte adresate surorii mele). A continuat cu alungarea “intruselor” din casă, afară în curte, în frig și multe altele. Nu se mai putea continua. Și cele două ființe rămase în această vâltoare inumană au căutat cu infrigurare calea de ieșire spre un liman.

Și l-au găsit, în cele din urmă.

Două căi diferite.

Sora mea s-a căsătorit în februarie 1969.

Mama mea s-a mutat la fratele ei, unchiul Gheorghe de la Bălăceanca, satul ei natal.

Eu îmi satisfăceam stagiul militar, departe de ele, pe meleaguri bănățene, la Buziaș. Evident, eu m-am trezit în fața faptului împlinit. Un modest petec de hârtie cu un scris de mână străină mi-a prezentat realitatea acolo departe...

El a rămas singur în mijloc de iarnă, a încercat prin toate mijloacele să o aducă pe Mama înapoi și, în cele din urmă a reușit. Nici nu se putea altfel pentru că Mama nu era femeia care să renunțe la un cămin, oricum ar fi fost el. Dar acele evenimente au lăsat urme ce nu au mai putut fi șterse. Niciodată...

„NOROCUL”

În ziua de 14 februarie 1970 m-am întors din armată. La întoarcere, aproape de casa noastră, în dreptul sediului CAP-ului, a avut loc o întâlnire emoționantă. Mama, care lucra chiar în apropierea sediului CAP-ului m-a văzut și a lăsat lucrul deoparte, mi-a ieșit înainte, m-a îmbrățișat și a exclamat cu nedisimulată bucurie niște cuvinte emoționante: “Băiatul meu, norocul meu”.

Pe atunci nu am reușit să-mi explic pe deplin nici motivul bucuriei extraordinare și nici al cuvintelor ei răscolitoare. Se datorau credeam revederii după o despărțire îndelungată. Totul mi s-a părut firesc.

De la căsătoria surorii mele și până la întoarcerea mea trecuse un an. Cine știe câte taine ascundea, atunci, anul acela. Oricum tot atâtea taine ascund și acum. Pentru noi a rămas un “gol”.

Atunci în acel mijloc de februarie recupera jumătate din universul ei de altădată. Și speranțele ei se legau de acea jumătate. Era poate perioada când marșul ucigător al bolii începuse, poate, să macine minuțios, în liniște, minunatul ei trup. Și suflet. Dar atunci zâmbea...

În interior morbul își continua implacabil drumul. Zâmbea. Nu ținea cont de zâmbetul ei. Nu-l interesa sentimentele umane.

Dacă atunci în momentul acela aş fi avut o dumnezeiască inspirație și aş fi cerut să i se facă un control medical general poate ca ar fi fost descoperită boala necruțătoare ce o mistuia în ciuda zâmbetului de pe buze. Nu am avut și rezultatul se va vedea. În vara lui '70 sora mea a făcut nunta.

Durerile care însoțesc inevitabil această boală au început să-și facă simțită prezența în intervalul dintre februarie - iunie '70. Unei rude i-a spus atunci aceste cuvinte de o simplitate și un tragism copleșitor: “Pe mine o să mă răpună boala asta. Deabia aștept să facă Didina nunta, apoi să se căsătorească și Vasile, iar eu am să mă duc la locul meu că degeaba mai fac umbră pământului”.

S-a amăgit multă vreme că este răcită. S-a folosit de felurite ierburi. Degeaba: durerile erau din ce în ce mai mari. Destinul a făcut ca boala să se localizeze în acea parte a corpului unde pudoarea feminină nu dă posibilitatea unor destăinuri.

Și așa am rămas departe de realitatea ce ne înconjură.

Dar tata a știut totul. Și nu a făcut nimic, absolut nimic, pentru a o sprijini în evitarea dezastrului. A-toate-știutorul a stat, de data aceasta, cu mâinile în sân. Nu-l interesa. Dacă ar fi coborât de pe pedestalul său ar fi putut da o altă turnură evenimentelor următoare. Dar n-a făcut-o!

Unul dintre medicii care au consultat-o ulterior pe Mama, a afirmat că dacă operația de neoplasm col uterin ar fi fost făcută cu 5-6 luni mai devreme, când boala era în faza incipientă ar fi avut mari șanse de reușită. Cum operația s-a efectuat în februarie 1971, iar durerile s-au manifestat, cu siguranță, înainte de iunie 1970, un calcul simplu, ne arată că boala putea fi diagnosticată cu circa 8-9 luni mai înainte. A fost internată între 8-23 februarie 1971 la Spitalul “23 August”, interval în care a fost operată de neoplasm col uterin de doi medici renumiți în acea perioadă: G. Mihăilescu și E. Zarmă. I s-a spus atunci că dacă nu i s-ar fi făcut această operație “ar fi dat-o în cancer”. Eroare intenționată, umană așa zice! Prin operație i s-a extras o tumoare canceroasă. Nu s-a înlăturat posibilitatea de a se îmbolnăvi de cancer, ci, s-a încercat, folosindu-se calea cea mai sigură pe care o putea oferi atunci medicina pentru vindecarea unui cancer: operația. Din păcate nu era într-un stadiu incipient ci în unul avansat. Singura șansa de a supraviețui era ca într-un interval de aproximativ 5 ani boala să nu recidiveze. În cazul în care nu s-a “curățat” foarte bine locul unde a existat tumoarea (sau mai bine zis ar fi fost posibil acest lucru) în decursul celor 5 ani (care reprezintă o “perioada de garanție” dacă mă pot exprima astfel) boala se reîntoarce învingătoare în lupta cu corpul uman. Și definitiv.

POSIBILA GENEZĂ A BOLII

Sigur se pune întrebarea cum s-a infiltrat această boală teribilă în corpul Mamei.

A fost o femeie robustă, cu o sănătate de fier (până atunci). Era prototipul atât de specific al femeii de la țară. Foarte rar s-a-ntâmplat ca să fie bolnavă. În afară de câteva răceli și de ceva dureri de stomac (pe care le trata cu bicarbonat) nu îmi amintesc de

altceva. Bineînțeles în afara amintitei operații din anul 1965 care a fost o verigă importantă din lanțul care a avut ca finalitate acea boală necruțătoare.

Această stare de lucruri a făcut ca trista știre să fie întâmpinată cu exclamații și vorbe de genul acesta:

“Cum? Femeia aceea atât de robustă, bolnavă de cancer!? Imposibil !”.

“Femeia aceea pe care noi am asemuit-o cu Vitoria Lipan atinsă de o asemenea boală”.

Pentru a încerca să elucidăm (este posibil oare?) cât de cât apariția bolii trebuie să-ncepem ... cu începutul.

Dar să ascultăm ce spun specialiștii.

Profesorul Roger Poisson de la Institutul Oncologic din Montreal, Canada declara: “S-au făcut indiscutabil progrese mari în domeniul prelungirii vieții. Aș dori însă aici să insist asupra unei probleme importante adesea neglijate: educația publicului. Se cunoaște astăzi importanța depistării precoce a bolii în obținerea unor bune rezultate dar e nevoie ca oamenii să înțeleagă și să se prezinte la control. Or, ce se întâmplă? Am să vă dau două exemple din practica mea. Am întrebat o pacientă: “De ce n-ați venit mai demult” Știți ce mi-a răspuns: “Mi-era frică să nu am un cancer”. Un bărbat mi-a replicat cu o candoare dezarmantă: “Nu mă durea nimic așa că m-am gândit că nu era nimic grav”. Sunt două aspecte diferite ale aceleiași lipse de informare, de educare a publicului. Cancerul nu se produce asemenea unui accident. Ești bine sănătos și ți-a căzut o cărămidă-n cap! În declanșarea bolii intervin mulți factori. Pe măsura ce omul îmbătrânește bilanțul imunitar scade treptat. Pe acest fond “vulnerabilitatea” (care poate fi dată și de patrimoniul ereditar și de alți factori) o depresie psihică, un stress, tutunul, clima, alimentația s.a., acționează “trezind celulele canceroase”. Este ceea ce face ca atenția să se-ndrepte astăzi îndeosebi către stimularea, creșterea rezistenței imunitare a organismului”.

Din cele arătate mai sus de către reputatul specialist oncologic ne vom opri asupra a două aspecte care par să ne lămurească într-o măsură mai mare.

Primul aspect asupra căruia vom insista este acela că depistarea precoce a bolii și deci posibilitatea ei de vindecare în acel moment depinde în mare măsura de operativitatea cu care bolnavul se prezintă la medic. Or, Mama s-a prezentat la medic după ce durerile ei au ajuns insuportabile. Pe bună dreptate medicii afirmau, mai târziu că, “de multe ori nu mai este posibilă nici prima intervenție chirurgicală datorită evoluției discrete a bolii și descoperirii ei într-un stadiu avansat”. Atunci se naște o întrebare: a fost șansă sau neșansă operația efectuată în februarie 1971?

Spunem șansă pentru că oricum acea operație i-a mai prelungit viața cu circa 2 ani și 7 luni fără dureri. Restul vom vedea cum.

Cine putea să realizeze acel deziderat primordial: trimiterea unei femei necăjite de la țară la medic la începutul începutului. Așa cum am mai spus boala a afectat părțile (sau una dintre părțile) sensibile ale unei femei. Pudoarea feminină, desigur rău înțeleasă în acel context, a făcut ca mama să nu se adreseze unei persoane care să-i fi dat cel mai eficace sfat: să se prezinte de urgență la medic pentru a-i face un control medical

riguros. S-a sfătuit cu mătușile mele dar ele au îndrumat-o cu precădere spre leacuri băbești, susținând că ar fi vorba de o banală răceală. Desigur nu i se poate imputa acea semiizolare în castelul durerilor ei față de noi, pentru că trebuie să ținem cont și de mediul în care a trăit.

Fiind vorba de o problemă ce ținea de intimitatea unei familii, o a doua persoană care ar fi trebuit să știe acest lucru (e vorba de boală) era soțul. Și a știut. A privit cu nepăsare la durerile soției fiind preocupat îndeosebi de “rezolvarea” propriilor sale ambiții. Atunci în acea situație!

Cum e posibil să stai nepăsător față de sbuciumul fizic și moral al celei care îți este soție, a celei cu care împarți o casă, o masă...?

Nepăsare și egoism care în cele din urmă aveau să fie fatale.

Înainte de a discuta și cel de-al doilea aspect al problemelor ridicate de profesorul Roger Poisson să luăm cunoștință de cuvintele profesorului doctor Octav Costăchel, directorul Institutului Oncologic din București.

“Nu vreau să repet, se știe cele mai grele boli se pot vindeca dacă sunt tratate corect și la timp. Astfel cancerul stomacului, al pancreasului, al colonului, al rectului pot fi vindecate până la 90 și chiar mai mult de 90 la sută din cazuri dacă sunt operate în stadiul incipient localizat chiar la organul respectiv. Cancerul sânelui și al colului uterin se vindeca între 85-97 la sută dacă este tratat în stadiul când e localizat strict la organul de la care provine. Cancerul pielii se vindecă sută la sută aflat în stadiul inițial. În aceste condiții ideea fatalistă că boala canceroasă este nevindecabilă este cu totul greșită. Ideea caracterului nevindecabil al bolii s-a format pornind de la faptul că bolnavul se prezintă foarte târziu la medic și că din acest motiv într-adevăr cancerul devine nevindecabil.

Greutatea, atât a medicului cât și a pacientului, constă în faptul că bolnavul se simte bine, inițial. Tocmai de aceea este necesară intervenția medicului cu întregul său echipament științific pentru ca aceste stadii incipiente, vindecabile să poată fi descoperite și tratate cu relativă ușurință. Vindecarea în stadiul incipient nu este numai o problemă socială acută, ci și una economică de mare urgență (...). Dar trebuie știut că nimic nu se poate face fără o colaborare activă a întregii populații. De aceea întreaga populație trecută de 40 ani nu trebuie să aștepte simptome grave ca: hemoragii, dureri care nu cedează la antinevralgice, răni care sângerează, slăbiri importante în greutate, deformări ale corpului, ci fiecare om conștient care vrea să-și păstreze sănătatea trebuie să se prezinte cel puțin odată pe an pentru un examen oncologic”

Cuvintele profesorului doctor Octav Costăchel vin să completeze cele spuse mai înainte.

Cancerul nu este, deci o boală nevindecabilă. Pentru realizarea acestui deziderat boala trebuie depistată în stadiul incipient. Ori, tocmai acest lucru nu este chiar atât de simplu! Nedepistarea precoce a bolii o face incurabilă. În cazul Mamei toate eforturile ulterioare s-au lovit de un zid de netrecut: boala era evoluată. Prea târziu, deci.

A doua precizare importantă pe care o face profesorul Roger Poisson și pe care o reluăm este enumerarea câtorva posibili (și cei mai des vehiculați) factori care

declanșează cancerul: depresiunea psihică, stressul, poluarea, tutunul, clima, alimentația, etc.

Pe primul plan sunt trecuți depresiunea și stressul, doi dintre factorii care, alături de poluare și tutun sunt cei mai des incriminați de specialiști.

În cazul Mamei ne vom opri cu precădere asupra primului: depresiunea psihică.
Ceilalți: poluarea, tutunul, clima, alimentația ies oricum din discuție

De fumat nu a fumat niciodată, iar la fumători se manifestă cu pregnanță cancerul pulmonar sau cel stomacal. Poate să fie vreo influență de la țigările lui tata, care fuma și în camera în care dormeau. Oricum este greu de luat în considerare o asemenea cauză...

Și-a dus, cu precădere, viața în mijlocul naturii așa că poluarea nu intră în discuție. Chiar dacă ne aflăm în imediata vecinătate a mării citadele, București.

A consumat cu precădere produse vegetale și naturale ceea ce face ca alimentația să nu constituie un factor demn de luat în seamă. Și în plus a respectat toate posturile, deci a avut o alimentație semivegetală. Discutabilă este și influența climei.

Modestele mele cunoștințe medicale mă fac să las deoparte și stressul ca factor principal de declanșare a bolii. Stressul este un factor (sau un ansamblu de factori) de mediu care provoacă organismului uman o reacție anormală. Această definiție “de dicționar” poate să ne ducă la explicația că de fapt stressul constituie un cumul de factori (poate și a celor enumerați mai sus). Rămâne în discuție depresiunea psihică. Aici se face puțină lumină..

Să ne amintim de sutele de nopți, de spaimă, petrecute înainte de operația din februarie 1971. De nenumărate ori a ascultat “glasul roților de tren” apropiindu-se, în miez de noapte, de gara noastră.

A ascultat și fluierul șefului de haltă dând semnalul de plecare. Apoi a ascultat glasul roților de tren... depărtându-se.

Urma lătratul câinilor.

Toate “zgomotele” se perindau într-o ordine ce-i intrase în reflex. Urma scârțâitul porții. Atunci îndoiala se transforma în certitudine : ERA EL...

Ce se petrecea, atunci, în sufletul ei?

Ce gânduri o frământau?

Poate își puna întrebarea: “O fi în toane bune?” Sau poate își spunea:

“Doamne, iar începe scandalul!”.

De multe ori speranțele ei de a evita scandalul erau spulberate imediat. Instinctul ei greșea rar. După atâtea și atâtea “repetiții” greșelile erau (aproape) excluse: “Nenorocitul ăsta o să-mi mănânce zilele”. Știa ea ce știa...

Primele vorbe veneau destul de repede. Puneau capăt tăcerii apăsătoare. Introducerea era sugestivă: “Auzi, cățeaua (sora mea). Auzi ce face? Doar tu i-ai dat educație, etc, etc.”. Apoi urmau și celelalte...

Speranțele ei, idealurile ei făurite din vremea când, după propria-i expresie, noi, copiii, eram cât “o lingură” deveniseră gunoi. Un om fără speranțe este aidoma unui om mort.

Albert Sweitzer spunea: “Tragedia vieții constă în ceea ce moare într-un om în timp ce trăiește”.

Era tragedia vieții ei.

Celebrul schior Jean Claude Killy cel care a cucerit 3 medalii de aur la Olimpiada “Albă” de la Grenoble, în 1968, spunea că există două categorii de oameni: unii care-și fac un ideal și și-l realizează și alții care-și propun și ei un ideal, tinde spre el, dar nu și-l realizează niciodată. Cei dintâi după realizarea idealului, inevitabil simt un gol uriaș în viața lor. Cei din grupul al doilea evită golul având o preocupare nobilă pentru tot restul vieții. Mama făcea parte din primul grup. Nu pentru că și-ar fi realizat idealurile. Pur și simplu nu mai existau. Fuseseră distruse.

Situația ei s-a agravat și mai mult după plecarea mea să satisfac serviciul militar. Probabil că de atunci a început “să lucreze în taină” morbul ucigător. Rămasă fără nici o apărare, viața ei și-a continuat drumul printre “furcile caudine”. Desmembrarea familiei (deși “plecarea” mea și a surorii mele erau firești) leagănul tuturor visurilor ei, rodul muncii ei de o viață de om, a cântărit foarte mult în ruperea unui echilibru sufletesc și așa destul de fragil. Ce efort trebuie să fi depus pentru a suporta aceasta “răsplată”! Câtă putere, cât spirit de sacrificiu trebuie să fi avut ca până la urmă să se întoarcă acasă (este vorba de cele 2 săptămâni când a locuit la unul dintre frații ei).

Reîntoarcerea a însemnat, de fapt, căderea în propria-i cursă. Știa de la început. Dar credea că nu mai poate schimba nimic. Unul dintre elementele decisive care a contribuit la încercarea disperată de a-și reîntregi familia l-am constituit eu. Atunci m-a socotit un neajutorat.

Când să se fi născut boala dacă nu în acele zile, în acele nopți petrecute în “tovărășia” frânghiei ude, a loviturilor seci de pahare, în acele zile când purta pe obraz pecetele unei comportări bestiale. Atunci spunea: “M-am lovit, Mario (o vecină). Am căzut și m-am lovit”, încercând să ascundă un adevăr ce-i era scris pe frunte. Și obraz.

Miracolul apariției acestei boli năpraznice trebuie căutat, deci, în trecutul ei. Un factor complementar celor arătate mai sus, l-a constituit și viața ei de familie. Mai precis dispariția soțului din viața ei, reapariția lui și deci o nouă schimbare în viața ei intimă de femeie a făcut ca această “dezordine” să ducă la formarea unui “punct slab”, “a unui călcâi al lui Ahile”.

Și când acești factori au conlucrat, boala ei și-a găsit terenul propice tocmai în acest “călcâi al lui Ahile”. Așa (poate) a apărut cancerul de col uterin. Așadar paradoxal nu a fost în realitate... un paradox. Apariția și evoluția bolii are un drum pe care noi am încercat să-l depistăm ținând cont de faptele și cunoștințele ce ne-au fost puse la dispoziție de știință, de medici.

Cine-i vinovatul? este o întrebare ce a devenit obsedantă pentru cel ce așterne aceste rânduri..

Are la bază un factor care se află în gândurile mele ?

Are la bază un factor (sau un cumul de factori) ascuns (ascunși!) într-o cutie ermetică unde mintea omenească nu a putut ajunge?

Sau originea bolii misterioase o purtăm cu noi nepăsători, neștiutori, inconstienți?

DUPĂ OPERAȚIE

La primul control efectuat după operație la data de 18 mai 1971 sub semnătura medicului E. Zarmă stă scris: “Tușeu normal, cicatrice vaginală suplă” Operația reușise!

Era prematur să tragem o concluzie definitivă. Trebuia să treacă perioadă de garanție estimată la minim 5 ani... Totuși toți medicii care au consultat-o ulterior s-au minunat de reușita operației. De unde, am tras noi concluzia, operația a fost extrem de grea. Medicul Gabrielescu de la Circumscripția Sanitară Cernica a spus: “Ce minuni a ajuns să facă medicină de astăzi!”

Medicul E. Zarmă, la rândul lui, i-a spus Mamei pe un ton glumeț: “Ai scăpat, graso, acum ești sănătoasă și poți să-ți vezi de casă și de copii”. Da, Mama câștigase în greutate, era rumenă, puternică, inspira sănătate... țărănească.

Încet, încet, operația, împreună cu tot evantaiul de întâmplări care au însoțit-o, a intrat în conul de umbră al omeneștei uitări...

În vara anului 1971 am terminat liceul la seral, am dat examenul de bacalaureat și imediat examenul de admitere la ASE, cursuri serale. Am trecut cu brio ambele examene: Bacalaureatul cu cea mai mare medie pe liceu, examenul de admitere la ASE pe locul 10 din 500 de candidați. Am abandonat strungăria (pentru totdeauna; mi-a revenit obsedant mulți, mulți ani în vise) și am trecut la TESA, pentru început pe modestul post de ... calculator de salarii!

După operația de neoplasm col uterin din februarie 1971 tata s-a mai potolit. Bătăile au încetat în totalitate. Au rămas, totuși, micile mizerii. Dar comparativ cu cele întâmplare într-un trecut nu prea îndepărtat erau neînsemnate.

Mama, în ciuda unei oarecari rețineri în privința facultății, m-a ajutat extraordinar de mult pe parcursul primilor ani.

Oricum mi-a purtat foarte mult de grijă. Femeia simplă, “de la țară” era tributară unor concepții înguste despre așa-zisii “oameni cu carte”. Teama că eu aș putea să mă “scrântesc” să-mi pierd vederea sau să dau semne de nebunie n-au părăsit-o niciodată.

La momentul pe care ea l-a considerat potrivit ne-a spus (mie și surorii mele) emoționantul ei testament oral:

“Eu v-am făcut mari, v-am dat la meserii, v-am învățat cum să vă purtați cum am putut și cum am înțeles eu că este mai bine. V-am învățat să fiți cinstiți, omenoși, muncitori, cuminți. De-acum încolo faceți cum credeți voi că este mai bine. De aceea faceți ochii mari și fiți atenți. Eu nu pot să vă oblig să faceți ceva, să nu spuneți mai târziu că: -Mama, mânca-o-ar ghermii că m-a forțat să fac cutare sau cutare lucru-”.

Și a respectat cu strictețe cele spuse nu numai prin voce ci și prin fapte.

Dar se apropia și ceasul unei posibile despărțiri.

Gura lumii spunea:

“N-o să stea Vasile, aici la țară. O să iasă inginer și o să se mute la București. Are carte”.

Posibile despărțiri erau la “orizont”.

A doua despărțire. Prima se produsese în 1969. Atunci plecase sora mea.

Atunci la începutul anului 1972 era rândul meu. Știam că ziua în care îmi voi lua zborul să-mi caut norocul va fi o zi de graniță din viața ei.

Apărea la același intangibil orizont odată cu această posibilă despărțire și posibilă reîntoarcere a vremurilor de restriște și disperare dinainte primei despărțiri (de sora mea...). Prezența mea îl ținea oarecum la distanță. Prezența mea și funesta operație!

Deci, o pierduse pe sora mea (în sensul despărțirii). O “pierdere” firească cerută de legile vieții.

Pierduse mult și din sănătatea ei de altădată. Burta ei purta însemnele a doua tăieturi (operații). Nici liniștea ei nu mai era cea din vremurile “bune” ale anilor 1954-1963. Paradoxal, nu-i așa!? Evenimentele cele mai dramatice nu se-ntâmplaseră între acei ani (1953-1963), cum ar fi de așteptat, ci în vremuri mai apropiate, între anii 1965-1971...

Așa că mai rămăsesem doar eu.

Niciodată nu mi-a spus un cuvânt, n-a lăsat să-i scape un gest prin care să se-nțeleagă că ar dori să rămân lângă ea. Mă iubea prea mult ca să mă oprescă din drumul meu. Care putea, eram tânăr atunci!, să fie diferit de al său. Și nu putea să-și făurească, să-mi făurească niște limite tocmai atunci.

Când incertitudinea a atins cota maximă, eu am făcut o întoarcere la 180 grade: m-am hotărât definitiv să rămân în casa în care am crescut. Când am făcut cunoscută hotărârea mea n-a lăsat, nici atunci!, să-i scape vreun semn că s-ar bucura. Doar uraganul din ea, care s-a dezlănțuit imediat, nu a mai putut fi oprit de nimeni.

Au început imediat planurile de construcție a unei case mai încăpătoare, înlocuind-o pe cea veche, corespunzător noii situații.

“ Să facem și noi, Vasile, o casă mai bună. Dacă mor și vine lumea să mă vadă să nu spună că am făcut umbră pământului de pomană”.

Și lumea avea să vină la noi mai repede decât ne-am fi așteptat...

În vara anului 1972 a apărut și casa noastră cea nouă. Și pentru ca planurile noastre să prindă consistentă, în vara anului următor, s-a produs și celălalt mare eveniment din viața mea - căsătoria...

Și împreună toți patru (iarăși patru!) am continuat să muncim cu străjnicie pentru ca noua noastră gospodărie să prospere.

Între timp mama își reluase munca la CAP, încercând, astfel, cu banii și produsele obținute, să rotunjească veniturile noastre. Ultima zi lucrată la CAP Tânganu a fost pe 24 octombrie 1973. Cele câteva zile lucrate în acea toamnă au avut un dublu efect, poate contradictoriu. Pe de o parte, am făcut legătura dintre imaginarul reumatism pe care noi i l-am diagnosticat și presupusa accentuare a acestei “boli”, produsă de răceala zilelor de octombrie. Pe de altă parte cele câteva zile lucrate în acea toamnă aveau să o “strecoare” printre prevederile articolelor statutului Casei de Pensii în vederea pensionării !

Să mai menționam și un al treilea efect: tata i-a reproșat permanent, nejustificat, cu grandilocmanie evidentă, de pe poziția atoateștiutorului: “Ți-am spus eu să nu mai muncești. Nu mai ascultat. Ce credeai ca eu nu știu ce spun. Etc, etc.”

Cauzele bolii erau, însă, cu totul altele.

CAPITOLUL IV

DRUMURI FĂRĂ SFÂRȘIT

ANALIZE ȘI RADIOGRAFII

Primele semne ale reîntoarcerii cumpolitei boli s-au manifestat în noiembrie 1973. Parcursesem o perioadă extrem de grea. Terminasem casa (desigur în linii mari) cu mari eforturi fizice, materiale, financiare. Dar, spuneam noi atunci, greul trecuse. Urma să ne bucurăm, și noi, de roadele muncii noastre. Mama radia de bucurie: apăruse casa (chiar așa neterminată), operația ei rămăsese în urmă, puterile îi reveniseră, tata se schimbasese în bine, eu mă descurcam bine cu facultatea. Era tocmai ceea ce își dorise foarte mult.

La început vestea cea tristă a fost întocmai ca o adiere de vânt în miez de toamnă, care te face să-ți ridici gulerul și atât. S-a auzit prin casă, nedeslușit, nedefinit, că pe Mama o doare piciorul drept și toate gândurile s-au îndreptat spre un singur lucru: reumatism, poate din neștiință sau poate din dorința sănătoasă, optimistă de a nu “cobi”, cum se spune popular pe la noi.

Toamna, bruma, munca la câmp, diminețile reci, ploile, și ele reci, formau după credința noastră, un mănunchi de cauze care, chipurile, ar fi generat acel teribil reumatism. Era adevărat că durerile nu aveau nici o lătură directă cu starea vremii, dar noi continuam să ne amăgim, să ne legăm speranțele de o boală, cât de cât, inofensivă și deci tratabilă.

Este adevărat că din când în când îmi mai fugea gândul la acele zile de ianuarie a anului 1971, la operație...

Mama povestea:

“Dom; doctor Zarmă îmi spunea “Graso, dacă nu făceai operația aceasta te dădea în cancer”. Dar a vrut Dumnezeu cu mine”.

La fiecare control același medic îi spunea: “Merge bine, graso. Ai scăpat”.

De atunci încolo a început să bată niște drumuri fără sfârșit. Acelea ale spitalelor. N-am înțeles dacă medicii au intuit/știut de la început adevărata boală sau le-a trebuit un complex de analize pentru a da diagnosticul exact. Se pare, totuși, că au știut de la început adevărul. În favoarea acestei ipoteze pleda următoarea discuție dintre medicul Gabrielescu de la Circumscripția Sanitară Cernica și Mama:

- Măicuță, ai mai lucrat la CAP?
- Da.
- Dumneata ai dreptul la pensie.
- Da, dom' doctor, dar vedeți piciorul...

- Lasă, măicuță, că piciorul îl vindecăm noi. Deocamdată depune dosar de pensionare. E dreptul dumitale.

- Să fie așa cum spunei Dvs., dar să mă văd sănătoasă că de muncă nu mă sperii.

I-a fost întocmită, într-adevăr, fișa medicală și a depus-o la sediul CAP-ului. M-a surprins ușurința cu care a obținut toate semnăturile. Ceva nu era în regulă. Un reumatism, oricât de grav ar fi fost nu putea duce la obținerea avizului comisiei de expertiză așa de ușor!

După ce am pășit în noul an (1974) boala ei ne-a arătat și o altă față: și-a pierdut complet pofta de mâncare. Nu mai putea nici să saliveze. Medicul Valentin Ionescu tot de la Circumscripția Sanitară Cernica i-a recomandat un tratament pe care trebuia să-l urmeze pe parcursul a 10 zile. L-a urmat cu o corectitudine exemplară, dar rezultatul nu a fost cel scontat. A început să slăbească, iar fața îi devenise pământie. Se manifestau mereu aceleași simptome: insomnie, dureri la piciorul drept, lipsa poftei de mâncare, lipsa de salivă. S-a prezentat la medicul Valentin Ionescu pentru un nou consult:

- Ei, cum e măicuțo? a întrebat-o.

- Nu e bine, dom' doctor, nu m-a ajutat cu nimic tratamentul pe care mi l-ați dat.

- Nu-i nimic, măicuță, te trimitem la Policlinica Județeană să-ți faci niște analize complete, să-ți faci, deci, un control general.

Acolo a început cu un control la stomac. Dar analizele erau bune. I-au dat totuși un tratament medicamentos. Imediat ce a primit rețeta, a venit la întreprinderea la care lucram eu (era vecină cu Policlinica Județeană) să mi-o arate. Când am venit la poartă pentru a vorbi cu ea, m-a impresionat neplăcut tristețea și starea ei fizică deplorabilă. Nu știu de ce dar atunci, deși o vedeam zilnic, mi s-a părut foarte slabă. M-am uitat pe rețetă. Medicamentele prescrise costau mult iar banii pe care îi avea la ea nu-i ajungeau. I-am dat 100 de lei. Apoi am privit-o cum se depărta: cu broboada ei de culoare maro (singurul lucru de o valoare mai mare pe care l-a purtat vreodată) petrecută peste cap și umeri, cu cojoc, cu șort, cu obisnuții ei ciorapi de culoare gri și gumari. Cu o mână își ținea broboada, cu cealaltă o plasă în care avea pâine. Mâna cu plasa o mișca nefiresc înainte și-napoi de parcă încerca să mențină echilibrul pentru întregul corp, echilibru afectat de piciorul bolnav. Îi anticipam fiecare mișcare. Când s-a apropiat de tramvai a început să se agite. Apoi s-a apropiat nehotărâtă de scară. Până să se urce a oscilat între a da întâietate altora sau să se suie ea. Era agitația specifică omului de la țară neobișnuit cu canoanele orașului.

Atât de mult m-a impresionat imaginea ei de atunci încât și astăzi tresar când privirea mea întâlnește o femeie de la țară trecând strada de la Policlinica Județeană spre tramvai sau invers. Aproape întotdeauna am senzația că este Mama...

Și iarăși multe, multe speranțe legate de un tratament medical. L-a urmat și pe acesta cu corectitudinea-i recunoscută. A revenit la control. Din nou totul a ieșit bine sau cel puțin așa i s-a spus. Dar bine tot nu se simțea deși a început să mănânce. Durerile de la picior au continuat.

În cele din urmă s-a văzut nevoită să se reîntoarcă la medicul Valentin Ionescu de la Circumscripția Sanitară Cernica. Acesta, după ce i-a pus o mulțime de întrebări în

legătură cu operația din 1971, i-a eliberat un bilet de trimitere la Institutul Oncologic București sau Spitalul “Filantropia” cum i se mai spune.

S-a prezentat la Institutul Oncologic și a fost repartizată la medicul Ivanov pentru o serie completă de analize. Dar de aici a fost din nou trimisă la Policlinica Județeană Ilfov pentru a-i face un examen urografic. De la Policlinica Județeană a fost trimisă la Spitalul “23 August” unde să solicite protocolul operator (copie). De data aceasta legătura cu operația era evidentă. Vorba românului: “De ce temi, nu scapi”. Drumuri, spitale. Nesfârșite drumuri. Ni se plângea adesea: “Nu mai scap de spitalele astea. M-a blestemat Dumnezeu”.

Când au apărut rezultatele analizelor s-a prezentat cu ele la Institutul Oncologic. De acolo a venit îngândurată. Mi-a lăsat impresia că ascunde ceva. Îmi cunoșteam Mama foarte bine. Nu putea să-mi ascunda ceva. La insistențele mele a acceptat să-mi spună ce avea pe suflet:

- Ehe, Vasile!, cine știe ce se petrece cu mine?!

- ?!

- Se-ntâmplă ceva cu mine. Mă vor da aștia exemplu. A luat doctora (Ivanov) radiografiile mele, s-a uitat la ele, s-a uitat și la mine, le-a luat și s-a dus cu ele într-o cameră vecină. A ieșit de acolo însoțită de un alt doctor. Discutau încet și din când în când se uitau la mine. Cine știe ce-o fi. Or să facă experiențe cu mine.

M-am uitat și eu la radiografiile acuzatoare. N-am observat nimic deosebit.

Ochii mei nu erau de specialist. Totuși la o cercetare mai amănunțită am observat o pată pe partea dreaptă. Oricum erau deosebiri între partea stângă și cea dreaptă.

Apoi au început să se lămurească multe, că punctul de plecare al tuturor analizelor îl constituia blestemata de operație, că Institutul Oncologic (până atunci nu auzisem decât de Spitalul “Filantropia”) este așa cum îi spune numele specializat pentru tratarea bolnavilor susceptibili de cancer, că neoplasm, înseamnă, în limbajul medical, cancer, că atunci când a fost operată, în anul 1971 deja avea cancer și nu că ar fi “dat-o în cancer” cum i s-a spus Mamei (din motive lesne de înțeles) de medicii Zarmă și Mihăilescu.

Mama a luat radiografiile și s-a dus cu ele la Circumscripția Sanitară Cernica. Acolo i le-a arătat medicului Gabrielescu. Și acesta, după ce le-a consultat îndelung s-a dus și a discutat cu medicul pediatru în cabinetul acestuia. Drept explicație Mamei i-a spus niște cuvinte cu totul surprinzătoare.

- Măicuță, uite ce-i cu dumneata: nu ai un rinichi din naștere. N-ai știut până acum?

- Nu dom’ doctor, vai de păcatele mele. De und’ să stiu?

- Nu te speria, măicuță. Nu este prea grav. Sunt mulți oameni care trăiesc cu un singur rinichi. Trebuie să te îngrijești foarte bine. O să-ți spună cei de la “Filantropia” ce trebuie să faci. Dacă ai trăit dumneata fără un rinichi până acum, vei trai și de acum încolo.

Când mi-a povestit, nu știam ce să cred! Era un amestec ciudat de îngrijorare și ușurare, amândouă în cantități egale, niciuna neputând să-nvingă decisiv. Era bine? Era

rău? Atunci de ce o doare? Am început să-mi imaginez fel de fel de legături între piciorul bolnav, rinichiul lipsă, dureri, nesomn și celelalte. Nici o legătură însă cu operația. Oricum această “noutate” ne-a făcut să ne abatem gândurile pe o direcție nouă.

Din cauza vârtejului de întâmplări ce a urmat cu repeziciune povestea cu rinichiul lipsă (se pare că, până la urmă, a fost chiar o poveste) a rămas pe planul secundar. Iar când evoluția bolii nu a mai lăsat nici o speranță, nimeni nu a mai amintit de rinichiul lipsă.

A avut cu adevărat un rinichi lipsă?

Nu cumva medicul Gabrielescu a inventat această poveste pentru a-i sustrage atenția și pentru a-i ostoi omeneasca ei curiozitate?

MINUNEA BLONDĂ

În acele vremuri tulburi, triste, pline de îndoieli și multe, multe altele s-a întâmplat un eveniment cu totul și cu totul deosebit. În familia noastră a apărut, așa pe nepusă masă, o ființă oarecum neașteptată.

În mod cert, oricum și oricând, apariția unei ființe ar fi trebuit să fie întâmpinată cu surle, trâmbițe și vin, ar fi trebuit să ne țină răsuflarea încordată, să ne facă să ne punem în multe momente eternele întrebări: ce-i fi?, cum o fi?

Ar fi trebuit să ne captiveze întreaga atenție, așa cum superba primăvară fascinează totul de la cea mai mică vietate care încearcă zadarnic să treacă peste un fir de iarbă, până la cea mai emoționantă creație a naturii: omul. Pentru că în realitate, și în ultimă instanță, era o mică primăvară: acea a vieții. Dar paradoxal, nu ne-am concentrat atenția asupra acestei “primăveri”, gata să izbucnească, să preschimbe totul într-o clipită, să revoluționeze totul.

Atenția noastră s-a concentrat asupra toamnei prea timpurii... Ai înțeles stimate cititor: trebuia să apară pe lume o nouă ființă.

Apariția s-a produs în ziua de 16 februarie 1974, sâmbăta la ora 11. Ființa așteptată sau neașteptată, visată sau nevisată, venită pe ușa din dos pentru unii...(după cum vom vedea în continuare!), pe cea din față pentru cei mai mulți, s-a dovedit a fi un băiețel de 2850 grame, cu ochi albaștri, cu nasul turtit mai ales între albăstrele, și - spre deziluzia mea - cu numai câteva fire rare și plăpânde de păr blond.

Apăruse Mihăiță...

Pe moment ne-a fascinat pe toți. Când l-am adus acasă, Mama se-nvârtea în jurul lui fără astâmpăr, eu nu-mi luam ochii de la minunea fără păr (totuși!), soția se uita și ea la el nerevenindu-i să creadă că este o frântură din viața ei.

Așa a intrat în casa noastră o ființă căruia, la început, nu i-am găsit încă rostul, căruia nu i-am intuit menirea, nu i-am prețuit mai ales eu – valoarea inestimabilă, rolul lui de liant uman, de pod peste ape tulburi, de deschizător de sensuri pentru două vieți. N-am știut, atunci, că dincolo de scutecele albe se află o ființă menită să-nlocuiască o altă ființă. Pentru că, târâți de valurile vieții, am început - cel puțin din parte-mi – să uităm de ființa fără vorbă, cufundată-n imaculatele-i scutece sau la sânul mamei lui.

Târziu, mult mai târziu, l-am prețuit la adevărata valoare. Atunci ne concentram cu toții eforturile pentru a susține atacul decisiv împotriva bolii care amenința dramatic cealaltă ființă.

Chiar dacă nu întotdeauna am fost cu gândul la el, chiar dacă nu a captat în întregime atenția noastră, el a existat și ne-a arătat mereu convingător, concret, caracterul schimbător al vieții, prin însăși ființa sa, prin însăși felul lui de a descoperi viața, de a porni cu pași șovăitori, nesiguri pe un drum enigmatic.

Cu aproape a lună mai înainte a apărut pe lume și a doua fetiță a surorii mele. Apăruseră deci două ființe...

ÎNDOIALĂ ȘI SPERANȚE

Început de martie 1974...

Dacă îți amintești, cititorule, adevărul gol-goluț, fără puțință de tăgadă, fără să mai lase loc pentru un dram de speranță, aveam să-l aflăm în fatidica zi de 26 august 1974. Ne aflăm deci la jumătatea drumului dintre momentul declanșării bolii și cel al aflării, de către noi, a deznodământului fără puțință de tăgadă. Trecuseră, de la operație, 3 ani de speranță și incertitudine. Urmau cinci luni de incertitudine și speranțe...

Cinci luni în care am oscilat între agonie și extaz.

Cinci luni în care ne-am lăsat plimbați de o furtună într-o barcă invizibilă.

Cinci luni de sbucium sufletesc în care am refuzat instinctiv să căutăm, să aflăm adevărul tocmai pentru a lăsa loc pentru speranțe.

Cinci luni în care am așteptat un miracol care nu s-a produs...

E insuportabil ca în asemenea cazuri să știi totul clar, precis.

E insuportabil să nu speri, să nu mai ai dreptul să speri. E uman să speri.

Și noi suntem oameni...

Era deci începutul lunii martie...

După terminarea analizelor Institutul Oncologic a programat-o să efectueze un tratament radiologic cu chisobalt chiar în incinta sa. Începutul s-a produs în ziua de 14 martie 1974. Timp de aproape 2 luni în zilele de luni, marți, miercuri, vineri și sâmbătă se ducea după amiaza la Institutul Oncologic pentru efectuarea ședințelor cu raze chisobalt. După fiecare ședință se întorcea acasă..

Ne-a impresionat dorința ei extraordinară de a face totul, absolut totul pentru a se vindeca, tenacitatea și rigurozitatea cu care a respectat toate indicațiile medicilor.

A fost repartizată la medicul radiolog Trestioreanu despre care am auzit numai cuvinte de laudă. Efectele tratamentului cu raze nu au întârziat.

În primul rând i-au slăbit durerile de la picior și, treptat, au dispărut chiar. În schimb i-a amorțit. Mereu ne spunea:

- Nu mai mă doare, dar e amorțit. De ce o fi amorțit așa?

Era întrebarea pe care ne-o puneam nouă sau ei însăși, poate și din dorința de a găsi o explicație care să-i alunge temerile, să-i spulbere neliniștea.

O zi în care efectua tratamentul decurgea astfel: se suia în tren la gara noastră și cobora la gara Obor. De acolo lua autobuzul 119 cu care ajungea la spital. Acolo aștepta până îi venea rândul la tratament. Apoi se-ntorcea acasă tot cu trenul fie de la ora 17.00 fie de la ora 20.00. Instinctul ei de gospodină nu se alterase: întotdeauna se-ntorcea cu plasa plină de cumpărături. Destul de repede și-a făcut prieteni printre bolnavi, colegi de suferință. Ne povestea, adesea depre ei. A impresionat-o foarte mult un aviator prin felul cum vorbea. cum o-n-curaja. Avusese un accident de avion și ajunsese la Institutul Oncologic. Nici unul dintre ei nu lăsa, nu trăda prezența pe undeva, prin apropiere, a morții iminente. Sau poate că nu-și dădeau seama. Prin intermediul ei aflasem gândurile, durerile lor. Avea vocea calmă, puțin aspră, când spunea lucruri triste o cobora pentru a deveni mai gravă. Modul ei de a povesti trăda o fire echilibrată, inteligentă, stăpânire de sine, cu acea proverbială înțelepciune a omului simplu, din popor.

Iar eu îi sorbeam cu nesaț cuvintele, privirile, gesturile, zâmbetele, umbrele, nelipsite-le-i umbre din priviri.

Joia și duminica nu efectua sedințele cu razele chisobalt. Câteodată mai era liberă și-ntruna dintre celelalte zile ale săptămânii. Pauzele erau necesare. Au început să apară și efectele secundare ale razelor: lipsa poftei de mâncare și o somnolență continuă. Dormea foarte mult. Întrebarea ei obsedantă devenise atunci: “De ce dorm atâta?”

Să fiu sincer: ne-am pus mari speranțe în acel tratament radiologic. Am crezut că am găsit, în sfârșit, leacul mult dorit și mult căutat pentru a-i veni de hac bolii. Ne-am mai liniștit. Atmosfera din familia noastră a devenit mai destinsă. Începuseră să reînfiorească speranțele. Și când Mama a început să se întremeze puțin chiar ne-am simțit mulțumiți în acel miez de primăvară.

Povestea cu rinichiul lipsă rămăsese undeva în urmă.

A dus Mama viața ei de până atunci cu numai unul dintre 2 părți componente ale unui organ vital?

Oricum se încheiase un mic capitol din viața Mamei (acela al rinichiului lipsă) la care aducerile aminte mai apelează din când în când, din ce în ce mai rar, tinzând să intre în sfera banalului pe măsura ce uitarea își aterne pânzele atotcuprinzătoare asupra-i...

Mi-am amintit de zbuciumata viață a lui Mihai Viteazul. După bătălia câștigată la Gurăslău, istoricii consemnau: “se părea că steaua lui Mihai răsare iarăși”.

Atunci se părea că răsare și steaua noastră. Până la urma totul s-a dovedit a fi o oază a speranței apărută miraculos în mijlocul deșertului.

În timp ce Mama își continua seria drumurilor (dus-întors) până la spital, a avut loc botezul lui Mihăiță, după datină, obicei străvechi la care ea a ținut foarte mult.

Mama a depus la sediul CAP-ului dosarul de pensionare pe caz de boală.

Sincer să fiu nu ne-am străduit prea mult pentru obținerea acestei modeste pensii. Principalul era să se însănătoșească. În focul luptei pentru salvarea unei vieți conta mai puțin cei circa 150 de lei cât, probabil, ar fi primit.

Era mai mult dorința ei...

“E munca mea, e dreptul meu” ne spunea adesea.

Mereu îmi spunea că am carte și știu să mă descurc cu hârtiile alea și că, trebuie să mă interesez îndeaproape.

Dacă pentru obținerea avizului comisiei medicale de pensionare de la Policlinica Județeană nu au fost necesare eforturi prea mari, în schimb pentru a obține aprobarea adunării generale a CAP Tânganu au trebuit să treacă multe luni. După obținerea acestei aprobări urma ca dosarul să fie depus la Casa de Pensii a județului Ilfov unde trebuia să se stabilească dacă are sau nu dreptul.

Era deci de așteptat.

Ne-a frapat insistența cu care cei de la Institutul Oncologic au cerut să-și depună actele necesare pensionarii. Semne bune nu prea erau.

Într-una din zile am surprins-o când scotea apa cu găleata pe jumătate. Mi-a spus:

- Nu mai am putere, Vasile!

Continua să ne impresioneze străduințele ei, așa cum am repetat mereu de-a-lungul acestor rânduri, de a respecta întocmai prescripțiile medicilor. Mai mult chiar își asuma singură restricțiile pe care le considera binevenite. Medicii nu i-au prescris nici o restricție la mâncare și băutură. Dar ea nu prea a pus în gură o picătură de vin sau de țuică.

“Nu, nu beau nimic. Dacă am pornit-o pe drumul ăsta, merg până la capăt. Ce fel de tratament urmez eu dacă beau țuică și vin? Ce mi-e mai dragă băutura decât viața. Ducă-se dracu’ și băutură și tot; să mă fac eu bine și asta să fie paguba”.

Nu consuma nici acrituri, care, oarecum, i-ar mai fi stimulat pofta de mâncare. Îndura totul cu un stoicism rar întâlnit pentru că îi era (cum să fie astfel?!) foarte dragă viața!

Dar toate eforturile ei erau zadarnice.

O colegă de serviciu (doamna Cotarcea Maria) făcea eforturi vizibile de a mă încuraja. Și în multe cazuri reușea să-mi alunge frica.

“ Se face bine mama dvs. O rudă de a noastră a făcut aceeași operație ca și mama dumitale. A făcut și raze. Au trecut 12 ani de la operație și se simte bine”. Continua: “Durerile la picior se datoresc reumatismului. Tăieturile corpului, deci și operațiile, duc la reumatism. Dumneaei a stat în apă, în frig la CAP, plus operația, plus treburile gospodărești de la țară, una peste alta s-au adunat. Cu cât îmbătrânim cu atât apar fel de fel de boli, organismul slăbește și de aici necazuri”.

“ În zona operației apar niște fibre care duc la dureri. Medicii i-au recomandat acest tratament ca să le distrugă. Apoi dispar și durerile. Nu va faceți nici o grijă”. Trebuie să recunosc că vorbele acestei femei, cu o mare experiență în necazuri omenești mi-au alungat o însemnată parte dintre îndoieli.

Odată cu terminarea celui de-al treilea an universitar a terminat și Mama cele 30 de ședințe cu raze chisobalt planificate.

I s-a recomandat o pauză de o lună de zile după care să revină la control. În timpul acela (fiind în concediu de studii) îmi pregăteam susținerea examenelor din sesiunea

de vară, iar Mama se îndeletnicea cu treburile mărunte ale casei, așteptând cu-nfrigurare, dar și cu speranțe, deznodământul.

- Acuma ce-o vrea Dumnezeu. Piciorul e încă amorțit. Sora medicală mi-a spus că aceste raze își fac efectul încă mult timp după terminarea lor. Așteptăm și noi să vedem ce se-ntâmplă.

Mai târziu aveam să aflăm că acea perioadă post-tratament era decisivă pentru reîntoarcerea imediată sau mai târziu a bolii necruțătoare. Oricum reîntoarcerea. Nimeni dintre noi nu știa cu certitudine acest lucru. Pot spune că această “neștiință” mi-a fost, întrucâtva, folositoare deoarece am putut să-mi pregătesc liniștit examenele obținând, în acea sesiune cele mai mari note dintre toți cei cinci ani de studii universitare.

Mamei îi mai revenise puțin pofta de mâncare. Piciorul continua să fie amorțit. Dormea încă foarte mult. Dar continua să schiopăteze cu piciorul drept.

Cu o săptămână înainte de a se duce la control s-a produs o lovitură de teatru: au revenit durerile! Exact în momentul în care piciorul începuse să se dezamorțească. Legătura era clară: durerile fuseseră diminuate de raze... prin amorțire.

De la control s-a întors mai nedumerită decât a plecat Ce se-ntâmplase?

O controlase medicul Trestioreanu prin palpate și rămăsese mulțumit de rezultat. I-a spus să revină peste o lună de zile din nou la control. Atunci Mama i-a spus că are dureri. A rămas surprins. N-a zis nimic. Sora medicală i-a spus: “Ia și dumneata calmante: antinevralgice sau algocalmin” Asta a fost tot... Ce-or fi însemnând toate acestea?

De ce n-o fi spus: “Te-am făcut bine la operație, pentru picior du-te la Policlinica Județeană pentru că, probabil, ai reumatism”. Sau: “Cu piciorul e altceva. Te vom trimite la băi”.

Mama a comentat controlul cu o cunoscută zicală mioritică: “Am plecat bou și m-am întors vacă”.

SUBSTITUIRE

Imediat au început căutările, interminabilele noastre căutări, în lumina noilor evenimente. Refugiul nostru permanent rămăsese același banal reumatism. Am continuat să ne punem speranțele în el, considerându-l un liman la care trebuia să ajungem!

Era clar că era grav bolnavă. Nu exista, de mult, nici un dubiu.

Nu încăpea nici o îndoială. Ipoteza despre o sănătate cât de cât bună era de mult exclusă. Am început să căutăm medicamente specifice reumatismului. Primul a fost revulsinul. Am renunțat aproape instantaneu la el, deoarece nu se recomanda bolnavilor de inimă și deși mama nu suferise niciodată de așa ceva, se plângea, în ultimul timp că ar deranja-o. Apoi au urmat saliformul, piramidoanele, antinevralgicele și algocalminul tablete. La ultimul am renunțat deoarece Mama se plângea că nu-i face bine. Cred că efectul negativ se datora mai mult unei inhibiții psihologice, datorate unor păreri

exprimate la spital cum că algocalminul atacă inima. Auzisem că - dacă folosind saliformul – se fac niste mici pete roșii înseamnă că are reumatism.

Și într-adevăr așa ceva a apărut și la Mama spre satisfacția și inducerea noastră în eroare. Pentru câteva ore încetau și durerile. Aceste fenomene au contribuit la făurirea unor iluzii deșarte. În realitate îi era din ce în ce mai rău. Se văita mereu: “Ce boală cu foc am eu. Nu-mi este și mie niciodată mai bine. Mereu mai rău, din ce în ce mai rău. Se mai îmbolnăvește omul dar la mine totul e cu foc. Doamne!, ce blestem a căzut pe capul meu!”.

Căutările ei s-au extins și asupra leacurilor băbești.

“Dacă doctorii nu au reușit poate reușesc cu astea. Cine știe unde îmi găsesc leacul. Să-ncerc și eu să nu zic vreodată că n-am încercat”.

A ținut piciorul bolnav în apă caldă cu sare, altadată în apă caldă cu fecale de oaie, sau cu coji de nucă. Dar totul era zadarnic, sortit iremediabil eșecului. Niciodată nu a obținut vreo ameliorare mai consistentă în afară de o neînsemnată și de scurtă durată calmare ale durerilor.

La început durerile s-au manifestat cu precădere la încheietura labei piciorului. Apoi au început să se “plimbe” dezordonat în susul piciorului până la coapse, trecând pe la “icre” (cum spunea Mama), genunchi și pulpă. Apoi în jos spre laba piciorului.

A mai trecut o lună și ne-am pomenit în fata unui nou control. Așteptat cu multă înfrigurare și speranță noul control, efectuat tot la Institutul Oncologic, s-a încheiat ca și primul, fără un rezultat clar, fără vreo concluzie liniștitoare, fără să se deschidă vreo nouă pistă pentru tratarea bolii. Medicul Trestioreanu a controlat-o iarăși la operație prin palpare. De picior nici pomeneală. I-a recomandat, în continuare, calmante și să revină la control peste o lună.

“ Doamne, ce mă fac până atunci cu durerile astea, spunea Mama. Încotro să o iau?”.

“ De ce nu mi-a dat și mie niște medicamente să fac și eu un tratament. Mă lasă așa ca pe un câine. Am făcut razele, mi-a trecut operația, dar de ce nu-mi face și mie ceva la piciorul ăsta?!”

Raționamentul ei, așa cum a fost dintotdeauna, așa cum va fi până-n ultima clipă, a purtat amprenta lucidității, a realității. Nici în momentele ei cele mai dificile nu a spus vorbe de prisos, de clacă. Vorbele ei erau mereu la obiect, directe, întotdeauna spuse prin prisma omului simplu. Și când, totuși, s-au produs fisuri în raționamentul ei, acestea s-au datorat unor cauze independente de voința ei. În definitiv nu avea nici o vină că purta în trupul ei o boală necruțătoare, care nu lăsa nimănui măcar un dram de speranță. Acolo era singura piesa subredă a raționamentului său.

Zilele de vară treceau una după alta înăbușitoare, prăfuite, liniștite. Liniștite pentru alții. Pentru noi a fost o vară de foc.

Mihăiță a crescut pe nesimțite. Până-n mijlocul verii când puterile ei au fost cât să-l țină în brațe, ea l-a îngrijit.

- S-a făcut mare și greu băiețelul nostru și eu nu mai am puterea să-l țin în brațe.

El crește mereu, dar mereu îmi scad mie puterile.

Toată ziua, atunci când era acasă, și-o petrecea în jurul lui. Ei i-a adresat primele zâmbete, primele râsete.

- Las'că mă fac eu bine și ce-o să ne mai jucăm amândoi, îi spunea adesea. Într-o duminică ne-a spus că nu mai poate îngriji de el. Și astfel a început Mihăiță interminabilul lui pelerinaj de la noi la cealaltă mamaie și invers. Mama i-a simțit cel mai mult lipsa. Dar Mihăiță a trecut, pentru o bună bucată de timp pe un plan secundar. În acele momente era greu dacă nu imposibil ca amândoi să-și facă loc în sufletele noastre în mod egal. Mama exista dintotdeauna. Mihăiță de-abia apăruse.

Încă nu-și ocupase locul pentru care se născuse. Nu sosise momentul. Dar oricum locul lui era rezervat.

Încă din acea vreme se profila, nevăzută, neștiută de nimeni, o tragică substituie de persoane. Cele două ființe parcă erau menite să treacă de la una la alta o nevăzută ștafetă a vieții.

Ne aflam "în zona de schimb".

Instinctiv ne ocupăm de aceea care purta ultimul schimb, până în acel moment al ștafetei milenare pornite de undeva din haos, de undeva de la rădăcinile tainice ale vieții.

DESPRE UN ANUME IMPERIU

Și zilele treceau monotone, neștiutoare, nepăsătoare. Mereu aceleași lucruri, mereu același soare sufocant, mereu o Mamă plimbându-se îndurerată prin curte. O găseam atunci când ne întorceam acasă, fie, așa cum spuneam, plimbându-se prin curte în speranța ostoirii durerilor, fie stând pe patul de lemn (improvizat) în mijlocul curții. De sute de ori am început discuția cu aceiași întrebare:

"Te doare piciorul, Mamă?"

Și răspunsul venea, după o ușoară scuturare a capului, din mereu același imperiu al durerii și resemnării:

"Mă doare, Vasile"

Era un schimb de consemne. Era inevitabilă această tristă împerechere de propoziții. Fără ele nu ne puteam începe discuția noastră. Cu tot acest rutinism, cu toate aceste obositoare repetări, emoțiile dinainte și după schimbul de cuvinte au rămas mereu la cea mai înaltă tensiune umană. Speram, din toată ființa mea, să primesc alt răspuns. Oricare. Scurta pauză dintre întrebare și răspuns mi se părea o veșnicie. În această pauză, Mama, fie că ridica privirea-i tristă, fie că nevrând să-mi întâlnească luciarea umedă a ochilor lăsa privirea în jos...

Și zilele continuau să treacă insensibile, monotone, neștiutoare...

M-am întâlnit întâmplător cu un prieten, fost coleg de serviciu într-o întreprindere bucureșteană (FMUAB):

- Iți mai aduci aminte de inginerul Crețu?

- Da, i-am răspuns.

- A murit de curând. A avut cancer osos. A dispărut în chinuri groaznice.

M-am îngrozit: “Oare, nu cumva și Mama are cancer osos?” Doar se plânge mereu că o doare piciorul.

Norii negri continuau să se adune amenințători. Și aceasta în plină vară când soarele își trimitea razele dogoritoare și binefăcătoare peste o lume străină de durerile noastre sau ce păreau numai ale noastre.

Se efectuaseră două controale. Îl așteptam pe cel de-al treilea. Dar nu s-a mai ajuns la el, adică, vreau să spun, la termenul stabilit de medic Piciorul Mamei a început să se umfle îngrozitor de parcă tot ce i se întâmplase până atunci nu era îndeajuns.

Ce era de făcut; încotro să ne ducem?

Deși permanent a pus în luptă toată puterea ei de stăpânire, i-au scăpat totuși câteva cuvinte sinistre, memorabile:

“ O să vezi, tu, Vasile, că piciorul ăsta o să-mi pună capul!”

Mama susținea că ar fi bine să se prezinte la medicul comunal. Eu am susținut să se prezinte la Institutul Oncologic... Până la urmă am convins-o.

În dimineața zilei de 7 august 1974 s-a dus la Institutul Oncologic. S-a întors de acolo cu o rețetă prin care urma să i se facă injecții cu alfachimiotripsină și girostan.

Mi-amintesc bine: a mai avut puterea în acele zile să se ducă acasă la sora medicală din satul nostru care i-a făcut injecțiile. După aceea...

După injecție prima ei senzație a fost de ușurare.

“ Simt că nu mai mă tine aici la încheietura piciorului” ne-a spus.

A început să meargă mai ușor. Ce bucurie! Când s-a întors de la sora medicală ne-a spus: “ M-am străduit și eu cât am putut să nu mai șchiopătez, să nu mă mai arate lumea cu deștu’ “.

A fost suficient acest amănunt ca să-nflorească din nou speranțele în grădina noastră. Era ca un izvor de apă rece și limpede ca lacrima apărută în calea însetatului. Era așa cum așteaptă pământul în miez de vară, îmbrățișarea puhoiului de ape al unei ploier torențiale.

O adiere primenitoare a împrăștiat îmbâcseala din sufletele noastre.

Dar, vai, totul a fost atât de scurt, cât un vis frumos.

Așteptam încordați, cu un zâmbet sau, cine stie?, un rictus în colțul gurii un miracol ce nu s-a produs nici atunci și nici altădată. Stăteam ca niște animale hăituite în așteptarea prădătorului...

După terminarea tratamentului piciorul s-a umflat enorm.

Eram din nou la răscruce de drumuri. Până la urmă, instinctiv, animalic, am ales un drum. Un drum care ne-a dus definitiv în imperiul fricii și al groazei. Nu vom mai ieși din el decât atunci când mrejele nevăzute, dorite sau nedorite ale uitării vor acoperi totul, va face să se depună praful, mucegaiul, pânzele de păianjen peste tot ceea ce în limbaj uman înseamnă durere, disperare, frică, groază.

Ceea ce a urmat, știi stimate cititor: acea zi fatală de 26 august 1974 care a schimbat brutal și dureros, incertudinea în certitudine, confuzia în claritate, speranța într-un morman de cenușă pe care vântul a împrăștiat-o aiurea.

Să ne întoarcem deci, după acest uriaș drum în timp și spațiu într-unul dintre spitalele bucurestene, acolo unde am lăsat-o la începutul acestei povestiri.

CAPITOLUL V

ÎN CELE DIN URMĂ PE PERNA DE ACASĂ

NU-I LOC PENTRU MINUNI

8 octombrie 1974.

Ca de obicei m-am dus în vizită la spitalul CFR 2, acolo unde “am părăsit-o” pe Mama la finalul capitolului 2 pentru a face, împreună, o incursiune în trecutul ei. Și tot ca de obicei m-am dus pe la orele 16.20. N-am găsit-o, așa cum mă așteptam, în salonul 41. M-am speriat. Dar o fostă colegă de salon m-a lămurit: o mutaseră în alt salon. Am întrebat-o:

- Nu a venit nimeni la matale?
- Nu, mi-a raspuns.
- Poate n-au nimerit salonul, încerc eu o scuză.
- Am lăsat vorba în salonul 41 să-i îndrepte aici.

Așa era. Noul ei salon era mai mare. Și aproape gol. Nu avea decât 3 paturi ocupate cu bolnave. În acea după amiază, în acel salon ce mi se părea imens, poate și datorită liniștei ce-l domina cu autoritate, m-am lăsat cuprins și dominat de niște senzații ciudate, unice, așa putea spune. Priveliștea era dezolantă, atât afară unde frunzele îngălbenite ale teilor se cerneau neputincioase prin sita nevăzută a toamnei, cât și înăuntru unde 3-4 ființe încercau să se strecoare prin sita morții în drumul către viață...

M-am simțit așa, dintrodată, fără vreun motiv imediat și palpabil, dacă am în vedere cele petrecute până atunci sau văzute atunci, dominat, dependent de un sentiment de singurătate.

Imensitatea salonului (deși în realitate nu era chiar așa de mare; poate imaginația mea sensibilizată în acel moment i-a dat dimensiuni incomensurabile) Mama privindu-mă, tristă, cu cearcăne în jurul ochilor, imaginea teilor îngălbeniți, clinchetul veselei (se apropia ora mesei de seară) albul acela imaculat ce domina salonul m-au făcut să mă simt într-o lume străină de aceea a noastră, pământeană. Parcă pluteam amândoi în univers, singuri, fără sentimente umane, goliți de sentimente chiar, cu inimile de piatră privind impasibili la valurile soartei ce ne purta aiurea. Blestemată imagine. Am plecat de acolo cu un sentiment de nesfârșită tristețe. Și am lăsat în urma mea o ființă cuprinsă de aceeași nesfârșită tristețe. Dar n-am plecat cu mâna goală ci cu o adeverință care conținea diagnosticul mamei: “limfoedem al membrului inferior drept prin metastaze osoase și ganglionare după histerectomie totală”. Se procopsise și cu un cancer osos. De cel ganglionar știam.

În acele zile medicul Constantinescu mi-a spus câteva lucruri dezarmante. Printre altele că numai printr-un tratament forte și sub supraveghere medicală atentă (deci numai internată) putea să supraviețuiască până la Anul Nou. Dacă nu o internam în spital viața ei s-ar mai fi lungit pe durata unei singure luni. Radiografiile puseseră în evidență o situație îngrozitoare. Osul de la încheietura piciorului era atât de “mâncat” de boală încât se formase un gol prin care, după afirmația medicului Constantinescu, încăpea un pumn... Nu era absolut nici o speranță. Ce i se mai putea face? Medicul Constantinescu spunea: raze Roentgen. Pentru a rezista acestui tratament i s-a făcut, mai întâi, unul de întărire. Compoziția sângelui era dezechilibrată. La internare avea un milion de celule roșii și normal îi trebuiau 4 milioane. După tratamentul de întărire se apropia de 2 milioane. Avea 8-9000 celule albe. Normal trebuiau 5-6000. După tratamentul de întărire a scăzut la 7-8000. Medicul Constantinescu mi-a explicat și de ce a fost mutată din salonul inițial. Transferul s-a făcut pentru a-i mai schimba, cât de cât, mediul înconjurător și mai ales să nu mai vadă cum alți bolnavi pleacă și ea nu. Viața de acasă este cu totul altceva, ținând-o permanent în spital câștigă sau pierde din viață?

În una dintre vizite i-am adus flori. Erau galbene. Nu știu cum se chemau. Au intrat în contradicție cu albul imaculat al pereților, al cearceafurilor.

După trei săptămâni, cât a durat tratamentul de întărire, a început, în sfârșit!, și tratamentul cu raze Roentgen. Dar, paradoxal, tocmai atunci, când noi ne-am edificat pe deplin asupra nulității șanselor ei de supraviețuire, au început să crească speranțele ei. Ca-ntr-un balansoar: ea sus, noi... jos.

- Poate vrea Dumnezeu să mă fac bine. A început să mă lase piciorul. Această constatare a făcut să redevină (pentru a câta oară?) MAMA mea. Și-mi promite:

- Când vin acasă îți fac un pulover. Apoi a schimbat vorba:

- Să-i spui lui taică-tu să facă niște uși de lemn la marchiză. O să punem acolo aragazul când o să-l cumpărăm. Tot pe acolo o să se joace Mihăiță. Să cumpărați și gogoșari. Apoi, după o scurtă pauză, a continuat: să aveți grijă la iarnă. Eram derutat: ce vrea să spună prin vorbele acestea? Cunoștea adevărul? Eu am crezut, este adevărat cu mici intermitențe, că a știut adevărul. La momentul oportun am să aduc și alte dovezi-vorbe ca acestea:

- Domnul doctor operează totul în afară de cancer. Operează și vindecă. Are mâini de aur.

Sigur că și-a pus mereu întrebarea: pe ea de ce nu o operează? Dacă știa adevărul atunci de ce nu discuta cu noi? Ne menaja? Dacă era adevărat atunci spiritul ei de sacrificiu nu avea limite.

În acele zile am urmărit la televizor meciul de fotbal Steagul Roșu Brașov și echipa turcă Besiktaş Istanbul. S-a întâmplat acolo, pe gazonul verde, un adevărat miracol: jucătorii români au marcat, în ultimele 5 minute ale meciului trei goluri exact câte le trebuiau ca să se califice în turul următor al Cupei UEFA. Sub aparatul proiector de raze

Roentgen nu se întâmplă minuni. Desigur minuni se întâmplau și în afara gazonului. Dar nu la tot pasul...

După patru sedințe cu raze Roentgen, arăta groaznic. Era atât de obosită și slăbită încât nici nu putea să stea de vorba cu noi. Cu toate eforturile ei vizibile de a sta trează, moțăia. Se străduia din răspuțeri să se joace cu Mihăiță (îl adusesem la dorința ei). La vizita următoare, într-o duminică arăta mult mai bine. De-atunci înainte ciclul se va repeta cu precizie: făcea săptămânal 4-5 sedințe, la capătul acestui grupaj arăta foarte rău, după pauza de 2-3 zile își mai revenea într-o oarecare măsură.

Situația nu se ameliorase, așa cum ne așteptam noi (temporar evident). Este adevărat că au mai slăbit durerile, dar nu putea sta și dormi decât într-o anumită poziție.

Extraordinar efort uman! Admirabilă voință! A rezistat tuturor greutăților. De unde atâta putere? Dar cuvintele ei erau contradictorii. Câteodată spunea că s-a săturat de spital, că nu mai are zile să-și vadă și ea casa. Apoi imediat adăuga:

- Nu plec de aici până nu mă fac bine!

Colegele ei de salon ne-au spus că după plecarea noastră plângea.

Odată cu trecerea timpului au început să se rărească și vizitele (și așa destul de puține). Ultimii mohicani am rămas eu și sora mea. Sub un pretext sau altul a început să se eschive de la nu prea obositoare vizite la spital și tata...

Mâncare a avut întotdeauna din abundență. La început a consumat totul cu multă poftă. Dar încet, încet a început să-i piară pofta de mâncare.

Într-o zi mi-a arătat pe vecina ei de salon (care avea patul cel mai apropiat de al ei):

- I-au făcut aceiași operație ca și mie. Apoi i-am surprins ochii atinți asupra-mi.

Încă o dovadă că știa adevărul.

PATRULATERUL

În ziua de 22 octombrie 1974 am ajuns destul de târziu la vizita de la spital. Ne aștepta. Din păcate nu am fost decât eu. Mi s-a părut mai veselă decât de obicei. Palida ei veselie mi s-a părut nefirească.

Povestea:

- M-am culcat seara pe la ora 10 și am adormit. M-am trezit pe la 12.30 cu niște dureri groaznice. Doamne, ce mă dureau! Am luat un algocalmin, am adormit din nou și m-am trezit pe la 5 dimineața. Am mai luat un algocalmin. Am adormit și m-am trezit tocmai la 8.

Între timp a terminat de mâncat un ou. A continuat cu o gogoasă caldă pe care i-o adusesem.

- Am întrebat-o pe sora (medicală) până când mai face raze și mi-a spus că până sâmbătă. Cred că săptămâna viitoare îmi dau drumul acasă.

Acesta era motivul pseudo-bucuriei Mamei mele!

Credea cu toată convingerea (sau se prefăcea!) în tratamentul radiologic ce i se administrase! Cuvintele următoare mi-au spulberat această constatare:

- Mi-au făcut de toate: și raze, mi-au dat medicamente, alifii. Ce să-mi mai facă și ei! Nici o lacrimă, nici un gest nu-i trădau deznădejdea. Cel puțin până atunci ieșise învingătoare în lupta dramatică cu propriile slăbiciuni.

Am trecut din nou la cele lumești. Întrebările ei erau:

“ Acasă ce mai este?”

“ Ați pus geamlâcul?”

Apoi, dintr-odată a alunecat, oarecum inedit și nepotrivit pentru acele momente: nunta mea! Boala ei amânase pentru mult timp acest eveniment care făcea parte din patrimoniul ei vital: căsătoriile noastre (a mea și a surorii mele) și respectiv cele două nunți. Cum prima, cea a surorii mele se produsese, mai rămânea nunta mea ca să închidă definitiv, patruleterul menirii ei. O banală ameliorare a sănătății ei a făcut ca să-i revină în atenție acel ultim eveniment.

- M-am gândit să facem nunta la vară la noi acasă. Îl luăm lăutar pe Virgil. Punem masa în curte.

(“Numai dacă stă internată în spital mai apucă Anul Nou” erau cuvintele medicului Constantinescu care îmi reveneau obsedant în minte).

Privirea mi-a fugit spre picioarele ei. Cât de viguroase erau altădată! Mi-au trebuit mulți ani ca să pot fugi mai repede decât ea și să scap, astfel, de o corecție corporală - “bataie de mamă”, cum se spune pe la noi care este “ruptă din rai”.

- Vasile, să nu-mi mai aduceți dulciuri. Și nici acrituri. De ce urmez tratamentul ăsta dacă nu mă păstrez, dacă nu țin regim!

Am renunțat la ideea de a-i explica de ce acriturile nu influențează cu nimic tratamentul. Exista riscul de a mă da de gol. Hmm! Secretul lui Polichinelle!

La vizita următoare au fost mai mulți vizitatori. Printre ei o prezență inedită: Mariana, nepoțica ei. Stătea în poala ei. Am rugat-o să nu mai stea acolo că o doare piciorul. Dar Mariana și-a motivat prezența în poala ei prin faptul că durerile erau în altă parte!

Soția mea sosise prima. A găsit-o plângând. Faptul este surprinzător deoarece, față de mine și sora mea, nu și-a permis asemenea momente de slăbiciune (mă refer la perioada din spital). Dar tocmai acel plâns explica un adevăr de care aveam să mă conving încet, încet: pe mine și pe sora mea ne menaja, ne scutea de scene dramatice. Nu uitase că suntem copiii ei... Încerca să fie veselă atunci când noi eram de față, deși efectul razelor o făcea să-și scuture din când în când, capul pentru a-și alunga somnolența. Ne spunea:

- Dacă nu aveți timp nu veniți la mine. Eu nu mă supăr. Mă descurc eu.

Dar prezența noastră era reconfortantă pentru ea. Cum să nu dorească să schimbe câteva vorbe cu noi când, zi și noapte, stătea acolo într-un pat de spital, într-o poziție unică?

La plecare i-au scăpat câteva vorbe triste:

- Voi plecați, eu rămân. M-am săturat...

UN OM CU "PERSONALITATE"

Atunci în acele zile dramatice împotriva noastră s-a mai ridicat un val. Un val, care, în cele din urmă avea să se dovedească a fi uriaș... Aproape inutil să mai spun: valul era stârnit de "tata" (îmi permit, stimată cititor, ca de acum încolo să folosesc ghilimele ori de câte ori condeiul meu trebuie să scrie acest cuvânt; cele ce urmează îmi vor da dreptate).

Ambițiile lui de altădată au reieșit la iveală tocmai atunci, atunci când noi făceam eforturi uriașe, disperate, pentru a salva aparențele unei cauze iremediabil pierdute.

Știam "grație" unor experiențe mai vechi că la el manifestarea violentă a "personalității" are un caracter ciclic. Pierdusem din vedere acel amănunt. Atunci ne-am lovit din nou de el, și i-am resimțit, din plin, efectele.

Începutul unui nou "început" l-a făcut tot cu o ființă din sexul opus lui. Cu sora mea terminase, cu Mama deasemenea. Mai rămânea o ființă din tagma lor care "trebuia" să facă cunostință cu stilul lui caracteristic. Și din nou este aproape inutil să mai spun că aceasta a fost soția mea.

Prilejul unic pentru declanșarea "ofensivei" l-a constituit două evenimente importante: plecarea Mamei pentru o ipotetică vindecare și a mea pentru a continua studiile (începusem anul universitar patru). Și nu l-a ratat.

Geneza declanșării noii etape a atributului de stăpân a constituit-o aflarea tristei vești de la cumnatul meu: Mama este bolnavă de cancer.

Atunci liniștea zilelor petrecute acasă (Mama, se știe, era la spital) și-a pus bazele temeinice ale unui plan diabolic pe care l-am intuit cu exactitate.

Cum după operația din 1971 Mama devenise "incomodă" pentru el, la aflarea veștii că boala este incurabilă, a căutat să se pună "la adăpost" pentru mai târziu.

În virtutea unor obiceiuri strămoșești, ajunse până în zilele noastre, atunci când unul dintre părinți dispare, celălalt rămâne în îngrijirea unuia dintre copiii majori. Este ceea ce se cheamă o familie tradițională, în care părinții, copiii, nepoții trăiesc în comun împărțind bucuriile, tristețile și necazurile vieții.

Dar, această perspectivă nu-i convenea. Nu lăsa posibilitatea înfăptuirii unui vis ce prindea contururi: un nou mariaj.

Cine ar fi fost de acord cu acel ipotetic mariaj dacă noi i-am fi asigurat îngrijirea necesară, mâncare gătită, spălat, curățenie, etc.? Cine ar fi spus că-i era necesară o soție la 58 de ani când familia îi asigura tot ce îi era necesar? Era necesară deci o ruptură brutală de noi. Și a acționat în consecință. Primul motiv de care s-a folosit a fost acela că nu-i plăcea mâncarea pregătită de soția mea. O arunca la câini și mânca în schimb conserve ale căror cutii le așeza, ostentativ!, pe pragul ușii de la camera noastră. Bineînțeles când nu eram acasă. Lașitate...

Următoarea fază s-a petrecut când a fost necesar să facem focul în casă. Deși lemnele le-am procurat împreună și tot împreună le-am tăiat și pus la adăpost a refuzat să facem cu ele focul și în camera noastră.

Și ca nu cumva soția mea să-ndrăznească să-i calce cuvântul lui de stăpân a lansat o amenințare teribilă: “E problema de viață și de moarte dacă te mai prind la lemne!”. Și în acel timp Mihăiță a stat în frig, s-a-mbolnăvit de bronșită, de care nu a mai scăpat mulți ani!

Apoi a continuat cu înjurăturile, presiunile psihologice și mai ales calomniile. Toate în speranța că voi părăsi casa părintească și-l voi lăsa stăpân absolut pe casă, curte, grădină. Adică pe moștenirea Mamei și pe munca noastră! Ar fi fost un atuu hotărâtor în apropiata însurătoare. Noi îl încurcam decisiv. Viitoarea mireasă trebuia aici, unde am asudat eu și Mama, să se simtă “ca la ea acasă” alături de mirele-stăpân.

Pur și simplu uluitoare a fost insistența cu care și-a urmărit realizarea acestui plan. Printre calomniile uzitate cea mai des vehiculată a fost aceea care avea drept subiect o ființă ABSOLUT NEVINOVATĂ: fiul meu, Mihăiță. Și anume că n-ar fi fiul meu! Și în timp ce Mama își trăia zilele și noptile prin saloanele spitalelor, uitându-se îndelung la ușa de la intrare în zilele de vizită, el ca un veritabil detectiv, făcea ample investigații pentru a găsi un tată imaginar lui Mihăiță!!! Am avut curajul să atrag atenția rudelor noastre apropiate asupra plunurilor sale. Toți, aproape fără excepție, au considerat temerile mele nejustificate. Nu mă credeau. În felul lor aveau dreptate: cine s-ar fi gândit?

Am încercat să trecem peste toate acestea. Țelul eforturilor noastre a rămas, în ciuda acestor breșe, tot asigurarea “liniștei” ultimelor zile ale mamei. În cele din urmă nu am reușit. N-a fost vina noastră (când spun “a noastră” îl exclud pe “tata”). Pentru că vorba românului: “Un necaz nu vine niciodată singur”

Mama a intuit imediat, de acolo din spital, adevărata atmosferă de acasă.

“ Mă-ntorc eu acasă și-l calmez. Numai eu știu să-l potolesc” ne spunea. Eșecul a urmărit-o și pe ea...

Așadar a reintrat din nou “tata” în acțiune. Apariția tatălui dumitale, stimate cititor, al prietenului, al vecinului, al colegului, etc., înseamnă în 99% din cazuri bucurii. La noi însă nu. N-am avut norocul de o asemenea bucurie. La noi ca la nimeni...

“NUNTA”

27 octombrie 1974. Ploua. Era o zi tipică de toamna. Mi-amintea de Bacovia:

Și plouă și ninge
Și ninge și plouă
Și toamna și iarna,
Coboară amândouă.

Deocamdată doar ploua. Toamna ajunsese la “îmbrățișarea” cu iarna. Era duminică. Nu era o zi oarecare. Era o zi însemnată: sora mea cununa! Era nuna mare, cum se spune. Cu o zi mai înainte am trecut pe la ea. Agitație mare. Mă simțeam ca un străin în vârtoarea aceea de pregătire. Am plecat destul de repede acasă.

Acasă s-a dat o luptă dramatică între două gânduri care îmi dominau, cu autoritate ființa: să mă duc la nunta la care sora mea era nună mare sau să mă duc la Mama în

vizită, cu siguranță singură în acea zi ? Am ales, în cele din urmă, varianta a doua. Nici nu puteam proceda altfel. Emoțiile din acea zi au fost unice, inconfundabile. M-am apropiat cu emoție de spital și mi-am pus o întrebare aproape fără rost: oare s-o aștepta Mama la vreo vizită astăzi? Evident nu. Când am deschis ușa salonului toate privirile s-au îndreptat asupra mea. Sau poate asupra costumului meu cel negru. Poate cea mai surprinsă a fost Mama. În primul moment mi-a zâmbit așa cum numai ea știa s-o facă. După soare vine furtuna și o...lacrimă a început să i se prelingă, încet, pe obraz.

Când m-am apropiat de ea m-a îmbrățișat cu toată puterea de care era capabilă în acele momente. M-a ținut îndelung strâns lipită de ea. A fost o îmbrățișare care în alte condiții ar fi fost sufocantă. Dar, vai, atunci puterile ei erau atât de diminuate de boală încât înfocata îmbrățișare s-a transformat, paradoxal, într-o nedorită manifestare a propriilor ei slăbiciuni!

Mi-a amintit de o scenă dintr-un film celebru al lui Griffith în care o mamă își îmbrățișa copilul, îmbrățișare care, în cele din urmă, era o mască menită să-i ferească privirea de un monstruos masacru dintr-o poiană alăturată. Poate și Mama încerca prin acea îmbrățișare să-mi ascundă masacrul care se petrecea în interiorul ei. Apoi a început să-mi spună, dezordonat, prin cuvinte simple, dar cu o imensă încărcătură emoțională:

- Băiatul meu, băiatul mamei, tu nu m-ai părăsit niciodată.

Nu se aștepta ca-n acea zi mai deosebită să vina cineva la ea. Sosirea mea a surprins-o și a emoționat-o peste măsură, dându-i prilejul să-și manifeste întreaga ei căldură sufletească și înțelegere a desfășurării evenimentului.

Celelalte bolnave din salon ne priveau și ele emoționate. Apoi lacrimile i-au inundat ochii. Motivul era lesne de bănuț: în acea zi, unica ei fată era nună mare! Și ea era departe de toate. O voce stingheră a întrebat mai mult în șoptă:

- Ce s-a întâmplat?

- Fata mea este nună mare astăzi, i-a răspuns Mama, stergându-și lacrimile. Ce n-aș da să fiu și eu lângă ea acum.

În salon s-a lăsat o liniște mormântală. Parcă am fi păstrat un moment de reculegere. Privirile noastre s-au oprit ca la un semnal, în podea. Nu-ndrăzneam să ne privim în ochi.

- Ce s-a întâmplat? a repetat întrebarea o bolnavă care tocmai a intrat în salon.

- Fata doamnei de acolo, e nună mare astăzi și ea, săraca, este aici, a spus o voce. Rușinată parcă de cele întâmplate, mama a făcut o întoarcere de 180% devenind veselă chiar... A urmat apoi o discuție lungă despre nunțile programate în acea zi (nunți mai aveau încă doi prieteni) despre Mihăiță (de care îi era dor) despre piciorul ei (ale cărui dureri se mai domoliseră) despre apropiata reîntoarcere acasă (într-adevăr șederea ei în spital se apropia de sfârșit...). După abia trecutele emoții ale acelei reîntâlniri se vedea clar că era bucuroasă de venirea mea.

Ne-am despărțit cu zâmbetul pe buze, ca niciodată! Era o dovadă că în ziua aceea alesesem cea mai bună variantă. Și cea mai umană. Aș putea să mă exprim așa: Mi-am

făcut datoria. Dar nu mă pot exprima în acest fel. În relațiile dintre o mamă și un fiu nu există datorie, pentru că acest cuvânt prea sună a rutinism, a profesionalism.

REÎNTOARCEREA

Întotdeauna am fost un visător. Deși în multe cazuri sunt o fire comunicativă, viața mea interioară este mult mai bogată, mai cuprinzătoare decât acel fascicol de gânduri care iau calea cuvintelor. Pe măsura ce anii treceau și mă loveam tot mai puternic de valurile vieții mi-am dat seama că între visele copilăriei mele și realitate este o cale destul de lungă. Uneori nu există nici o cale. Visele nu sunt realizabile. Apoi m-am obișnuit să-mi impun numai vise palpabile. Așa am început să visez la un carnet de muncitor calificat. Apoi la o diplomă de bacalureat.

Dorințele Mamei din perioada când a fost bolnavă nu erau vise. Erau niște dorințe palpabile, reale, de o simplitate cutremurătoare. Dar bariera pe care a ridicat-o boala în cale ei a făcut ca și cele mai banale dorințe să devină vise irealizabile.

“Să mă fac și eu bine. Să stau lângă casă, să am grijă de Mihăiță. O bucată de pâine are cine să-mi dea”.

La prima vedere cuvintele ei nu au nimic comun cu visele. Sunt cuvintele simple ale unui Om simplu. Altădată dorințele ei erau și mai simple, tulburător de simple.

“Să-mi treacă și mie piciorul, să pot sta acasă, nu prin spitale, nici mâncare să nu pot face. Să vină Culina (soția mea) de la serviciu și să facă mâncare și apoi să mă cheme la masă. Nu mă lăsați voi pe mine să mor de foame. Vreau să trăiesc și eu, să-mi văd nepotul și nepoatele cum cresc”.

O colegă de serviciu îmi spunea: “Trebuie să fim tari, moartea este ceva natural la orice vârstă. Fiecare cu destinul său”.

Spre sfârșitul lui octombrie 1974 s-a tot pus mai des problema întoarcerii Mamei acasă. Mama era foarte bucuroasă.

- Nu pot să mai suport razele. Când simt aparatele acelea cu uruitul lor deasupra mea, am senzația că mă sufoc.

S-a fixat ziua de 2 noiembrie 1974 pentru părăsirea spitalului. Odată cu părăsirea spitalului nu mai rămânea nimic de făcut. Se intra în linie dreaptă... Eram învinși. Iremediabil. Este groaznic acest sentiment care nu lasă loc pentru speranțe. Învinși am mai fost noi și altădată dar nu definitiv. Întotdeauna am căutat și de fiecare dată am reușit să ștergem, într-un fel, urmele înfrângerilor. Viața este o luptă presărată cu victorii și înfrângeri. Înfrângerea definitivă este direct legată de inexistența vieții. Viața pentru cel ce luptă este piatra de temelie în obținerea victoriilor.

În sfârșit a sosit și ziua plecării din spital. Era într-o sâmbătă. Pentru transportul de la spital am recurs la ajutorul prietenului meu, coleg de serviciu, Nicușor Presecan, care avea un autorurism Dacia 1300. Ora despărțirii de spital era fixată la 12.00. Prietenul meu Nicușor și cu sora mea au sosit la spital înaintea mea. Întârzierea mea a pus la îndoială plecarea ei deoarece nu avea cine să facă toate formalitățile necesare în

asemenea cazuri. Emoțiile reîntoarcerii se transformaseră, în această conjunctură în supărare.

- De ce nu mai vine, Vasile? El este bărbat, se descurcă mai repede și mai bine.

Dar totul s-a terminat bine în cele din urmă. Despărțirea de colegii de suferință, de surorile medicale, de medici a fost emoționantă. Apoi am coborât scările. Pentru prima dată după șase săptămâni avea cerul liber deasupra-i. S-a suit în mașina și... Adio spital! De atunci încolo n-a mai rămas decât în amintirile noastre. Adio, deci!

Pe drum m-am străduit să fiu vesel. Glumeam, râdeam, discutam cu Nicușor despre fel de fel de mărunțișuri. Nu trebuia să lăsăm ca atmosfera să devină încordată. Am trecut pe lângă ASE. I-am arătat Mamei impresionanta clădire unde învățam eu. Era prima dar și ultima ocazie când vedea clădirea unde descinsese fiul ei... Și ultima ocazie de a mai vedea străzile, clădirile Bucureștiilor. Atmosfera devenise cu adevărat destinsă datorită lui Nicușor. Lângă acest formidabil om nu poți fi trist nici în momente dramatice. Ca acela. Cu umorul lui înnăscut pulveriza orice urmă de tristețe, de încordare.

Clădirile uriașe ale citadelei au fost înlocuite cu modestele case din satul nostru, dar atât de cunoscute, de familiare ei: am ajuns acasă. Toate gesturile Mamei trădau bucuria.

Și dacă totuși în ultima vreme mă mai năpădeau visele, aidoma celor ale copilăriei, acestea aveau un subiect unic: viața Mamei. Pur și simplu visam să-i dau viață. Evident, un vis irealizabil. Rămânea în domeniul atât de vast al viselor. Atunci întreaga mea ființă era străbătută de acel firicel de lumină și speranță, așa cum apa firavului izvor străbate muntele uriaș din vârf până la poale în speranța că, în calea lui, va întâlni fluviul cu care să-și unească apele într-o mirifică înfrățire.

În sfârșit a apărut și casa noastră.

Am trăit toți patru aceiași emoție. Din cauza noroiului mașina a fost parcată ceva mai departe de casa noastră. A parcurs această distanță cu o nerăbdare neobișnuită la ea. Eu și cu sora mea o flancam, iar Nicușor venea în urma noastră. Din piciorul bolnav și-a scos papucul pentru că o stânjenea la mers.

Doamne, ce triumfal a fost mersul acela !

A intrat în curte, a privit totul cu luare aminte și cu o emoție vizibilă.

(“Parcă nu este casa mea. Mi se pare prea mică!”)

(“Credeam că nu mai am zile să ajung să-mi văd casa. Slavă Domnului!”)

Bucuria revederii a făcut ca necazurile ce mi se păreau atotbiruitoare să se topească în acele momente de entuziasm și “uitare” tipic umane.

Există o dorință des întâlnită mai ales la oamenii simpli: aceea de a muri pe “perna” lor. Neîndoielnic și ea se gândise la acest lucru. Cel puțin acea reîntoarcere îi asigura acest “drept sacru”. Desigur nu se gândea atunci, în acele momente, la ultima dintre “satisfacțiile” omenești posibile.

Am ciocnit în cinstea sosirii ei un pahar cu vin. M-am amețit puțin. O stare euforică a pus stăpânire pe mine. Amintiri frumoase au început să înlocuiască pe cele triste. În definitiv, Mama era acasă, mergea, vorbea, respira aerul “nostru”, era bine dispusă.

Trăiam cu toată ființa satisfacția acelor momente. Nu se vor mai repeta... Acea după amiază a zilei de 2 noiembrie 1974 mi-a dat satisfacția realizării unui vis pe care l-am mai formulat: printr-un efort comun reusisem, într-adevăr, să-i dam Mamei ceva viață chiar dacă era măsurată cu ziua, ora, minutul, secunda. Orice câștig, indiferent de unitatea de măsură devenea prețios.

(“Unde este, Mihăiță? Imi este dor de el!”).

(Dar Mihăiță nu mai era acasă. Demult casa noastră nu mai era și a lui...)

Ca de obicei sâmbăta, am stat până după miezul nopții, pregătindu-mi examenele și seminariile. Ea s-a culcat. M-au necăjit, peste măsura, câinii. Până și pisicile își făceau de cap. Tocmai atunci când ea avea nevoie de multă liniște. Pe la ora 2.00 am trecut pe la geamul ei. Totul părea să fie în ordine și m-am culcat.

Dimineața, însă, s-au răzbunat pe noi toate clipele de mulțumire trăite în ajun. Mama nu închisese ochii toată noaptea!!

Amară decepție!

- Știi când te-ai culcat, Vasile. Era fix ora 2.00. Și era atât de palidă!... Un om sănătos care nu doarme o noapte arată, a doua zi, destul de rău. Dar un om bolnav?! Și ce bine arăta numai cu o zi înainte. Au început să vină să o vadă rudele, vecinii, cunoscuții. Doream din tot sufletul ca la acel prim contact după reîntoarcere, să arate cât mai bine. Așa palidă cum era nu putea stârni decât compătimire.

Dintre cuvintele ei, rostite în acele zile merită a fi reținute câteva datorită cumulului de semnificații ce-l conțineau:

“Dacă nu era Vasile să mă ducă la spital, eram moartă acum”.

Deci în acele zile premergătoare internării în spital și-a simțit sfârșitul aproape, aproape. De reținut șocanta coincidență a concluziei pe care a tras-o ea cu a afirmațiilor medicilor.

“Ce-o vrea Dumnezeu!. Eu nu mai plec de la casa mea. Am fost peste tot; m-au tratat, m-au operat. Ce să-mi mai facă!”

Vorbele acelea m-au pus iarăși în dilemă: a cunoscut adevărata situație?!

Desfășurarea ulterioară a evenimentelor avea să infirme vorbele de atunci.

În acele momente gândea așa. În alte condiții gândurile și vorbele ei vor lua o altă întorsătură. Vom vedea mai târziu...

Seara am sfătuit-o să ia picături tonice. Nu știam, în acea vreme, că de fapt ele erau doar pentru pofta de mâncare!. Credeam că sunt pentru o echilibrare a sistemului nervos.

Nici în noaptea următoare nu a dormit. Și nici în celelalte...

Luni dimineața când am plecat la serviciu mă copleșea cu sfaturile:

“ Ia-ți mâncare la tine”.

“ Ai grijă de serviciu și de școală”.

“ Vezi să nu pierzi trenul!”.

Mama era tot... mamă. Atunci și întotdeauna...

NEÎNCREDERE

De atunci drumurile mele și-au schimbat traseul. Am înlocuit pe cele care mă duceau la spital cu cele care mă (a)duceau acasă. Am schimbat autobuzul 31R cu trenul Titan-Oltenița de la ora 16.20. Am schimbat același autobuz 31R care mă ducea de la spital la facultate cu trenul de Oltenița -Titan de la ora 17.45 care mă ducea spre aceeași destinație - facultate. Singura diferență era că în situația din urmă pierdeam prima oră de cursuri la facultate (18-19) pe care trebuia să o recuperez, transcriind cursul! în timpul meu LIBER (care ?). Zilele în care veneam acasă coincideau cu cele în care, cu ceva timp în urmă, mă duceam la spital.

Conform noului program într-una din zilele săptămânii imediat următoare sosirii Mamei acasă mă aflam în tren în drum spre casă. Mă chinuiam întrebările cărora încercam să le intuiesc răspunsul:

“Au reînceput durerile?”

“Oare doarme noaptea?”

“I-o fi pierit pofta de mâncare?”

M-am întâlnit în trenul cu pricina cu soția mea:

- Cum se simte Mama? am întrebat-o fără introducere.

- Mai bine, îmi spune. Am simțit o mare ușurare; o moleșeala plăcută îmi străbătea corpul.

- Doarme noaptea?

- Da.

Atunci în clipa aceea am observat pentru prima dată frumusețea neobișnuită a acelei zile de noiembrie.

- O doare piciorul?

- Nu.

Nu-mi venea să cred! Totuși, viața are, câteodată, și în perioade dramatice, clipe frumoase. Le trăiam atunci.

Dar acasă, Mama m-a întâmpinat cu o tristețe pe care n-o mai știam de la reîntoarcerea acasă dar și cu o paliditate care nu era o noutate. Deducțiile soției nu erau conforme cu realitatea...

- De ce ești supărată?

- Mă ține piciorul...

- Deci te doare....

- Nu.

- Dormi noaptea?

- Așa... câte puțin... spre ziuă...

Situația evolua peste așteptările noastre dar mult sub speranțele ei. Ne aflam de o parte și de alta a unei baricade. Mama într-o parte, restul lumii de cealaltă. Binele pe care-l credea la orizont nu se apropia. Am încercat să o liniștesc:

- Lasă Mamă nu te necaji că-ți trece. Ești acasă la noi. Aici suntem toți. Nu te speria suntem alături de dumneata.

- Ce ți-a spus doctoru', mi-a replicat.

- Mi-a spus că ai o umflătură datorată unei fisuri pe care a avut-o piciorul drept sus acolo la coapsă. S-a macerat osul. Asta-i tot. Apoi am adăugat: nu vreau să te sperii dar va trece mult, mult timp până se va vindeca piciorul. Doream să câștig timp, să-i alung gândul despre o rapidă vindecare, MINȚIND!.

- N-am să mai fac prostia să muncesc, regreta ea cu voce tare.

(Medicul Constantinescu: "Nu, nu are nici o legătură cu faptul că a muncit").

Am încercat să-i alung reproșurile tardive și mai ales inutile. Și neadevărate.

- Nu se știe, Mamă dacă munca este cauza. Sunt alte cauze la mijloc.

N-avea rost să creadă că a ajuns în situația aceea datorită în exclusivitate propriilor ei greșeli. Convingerea ei că munca este cauza primordială se datora, în mare, chiar foarte mare măsură, agitației pe care o făcea "tata": "Ți-am spus EU să nu te mai duci la colectiv (CAP). Acum vezi ce ai pățit dacă nu m-ai ascultat!"

Tot în acea zi i-am adus și medicamentele prescrise: viplex, clordelazin, algocalmin și lasonil (un unguent produs de Intreprinderea de Antibiotice din Iași în colaborare cu cunoscuta firmă vest-germană Bayer).

A mâncat puțin. După o lungă pledoarie am reușit să o conving că vinul nu afectează cu nimic tratamentul. În cele din urmă a băut un pahar de vin.

Dimineața următoare s-a plâns că a avut dureri. Începuseră, deci! Așa de repede! Deci trebuia să recurgem mai repede decât ne-am așteptat la calmante puternice (mialgin).

- Trebuie să mă duceți la spital, ne-a spus Mama. Să-l bage în ghips (piciorul). Apoi a adăugat ca pentru sine: cine să mai aibă timp și pentru mine.

Nu trecuse nici o săptămână de când spusese că nu mai vrea să mai audă de spital?! Atunci speranțele ei erau intacte, așezate într-un fals turn de fildeș. Peste o săptămână erau pe jos amestecate (murdărite) cu noroiul realității crude. Se făcuse rapid pasul de la speranță la neputință, groază, disperare.

Celălalt picior slăbea văzând cu ochii. Îl vedea ea, îl vedeam și noi. Dar nici ea, nici noi nu am vorbit despre această evidență.

În acele zile a reintrat în scenă (se putea altfel!) un personaj cunoscut nouă "tata". Parcă nici nu observa tragedia care se consuma sub ochii noștri. Îi venise soția acasă, spusese adio conservelor. Avea cine să-l servească cu promptitudine și a profitat de aceasta.

Într-o seară pe când eram toți patru acasă a cerut Mamei să-i pregătească ouă-ochiuri cu mămliguță. Fără să spună nici un cuvânt Mama a început să-i pregătească cele dorite. Într-un picior cu o mână sprijinindu-se de ce putea și cu cealaltă lucrând efectiv, Mama ne-a dat un extraordinar exemplu de voință. Așa am găsit-o când am intrat întâmplător în camera lor (care ținea și loc de bucătărie pentru ei, având sobă de încălzit cu plită). M-am cutremurat. În același timp soția mea făcea alte treburi gospodărești prin curte. Evident, putea, fără prea mari eforturi, să-i prepare cele dorite. Dar refuza categoric orice mâncare preparată de soția mea pe motivul că îi făcea farmece!!! De necrezut, dar totuși adevărat. Câteodată egoismul, ca-n acest caz, depășește orice limită,

punând sub semnul egalității comportamentul uman cu cel animal. Din păcate situația penibilă prezentată mai sus nu va rămâne singulară.

A intuit că boala ei va fi lungă și că va necesita îngrijiri prelungite. Ea care i-a ajutat pe toți în orice împrejurare, în care era necesar. Nu dorea același lucru pentru ea. De aceea poate nu moartea în sine o speria ci gândul că chinul ei și al celorlalți era foarte mare. Și această temere nu o va părăsi niciodată în ciuda asigurărilor că boala ei nu va dadea nimănui prilejul să se plângă de inconveniente. Oarecum m-a surprins aceea neîncredere în cei de lângă ea, cei cu care de-a-lungul anilor a împărțit bucuriile și necazurile. Cred că nu l-a luat etalon pe “tata”. Astfel cum putea să ne creadă pe noi niște oameni fără suflet, care să o lăsăm în plata domnului! Sau “să mor ca un câine, plină de răni”!!

Răspunsul trebuie căutat în însăși viața ei, în nenumăratele lovituri ce le primise sub “centura” vieții...

DURERI

A trecut o săptămână de la reîntoarcere. Sâmbătă dimineața (16 noiembrie 1974) sora mea a venit să o vadă. A surprins-o într-o situație emoționantă: cu o traistă de gât cu bățul într-o mână, sprijinindu-se, îmi ducea, în camera mea, cărbuni cu care să facă focul!! Așa mi-am dat seama de ce atât eu cât și soția mea găseam camera încălzită... Și așa va proceda până când picioarele o vor părăsi definitiv...

În ciuda faptului că mie și numai mie îmi reproșa toate necazurile pe care le avea cu boala ei și tot pe mine mă tortura cu întrebările ce o frământau niciodată nu am simțit că s-ar fi diminuat căldura ei de Mamă.

Rudele, cunostințele, vecinii, curioșii au început un pelerinaj nesfârșit. Altminteri, foarte obișnuit în mediul nostru țărănesc. M-am temut să nu plângă. Dar s-a ținut tare!

Mi-a spus că: “piciorul m-a mai slăbit”. Aceasta însemna că putea să meargă mai ușor.

Într-o seară dorea să se spele. Și-a pus apă într-un lighean și a încălzit-o. Dar când a încercat să-l ia după plită n-a reușit. Am văzut scena din întâmplare și, evident, am ajutat-o. Putea foarte bine să ceară ajutorul oricărui dintre noi. Dar nu se-mpăca cu gândul că trebuie să fie îngrijită. Atâta timp cât nu o vor părăsi acele minime puteri, va evita ajutorul altora!

Într-una dintre zile am stat acasă (am avut o recuperare de la serviciu). Am discutat cu ea despre o mulțime de lucruri. Tangențial i-am amintit de niște injecții care ar ajuta-o, calmându-i durerile. I-am sugerat, discret!, că ar fi bine să i le facă unul dintre noi. A refuzat cu hotărâre..

Săptămânal treceam pe la Circumscripția Sanitară Cernica și discutam cu medicii de acolo: Ionescu Valentin și Gabrielescu. Îmi dădeau rețete cu medicamente inofensive (placebo) sau cu un efect vag pozitiv. În felul acesta îi mențineam trează speranța și îi alungam un gând sinistru: că ar fi părăsită de toți...

Noapțile erau foarte grele pentru ea. Câteodată reușea să mai doarmă puțin. Altădată nu. Am observat că mânca din ce în ce mai puțin... Avea dreptate când spunea:

- De unde să am poftă de mâncare dacă stau zi și noapte numai în casă! Dacă aș munci, dacă aș pleca și eu pe ici pe dincolo, ar fi altfel.

Când au sosit rudele ei de la Bălăceanca: frații, cumnatele, verișoarele ... a început să plângă sfâșietor, fapt nemaiîntâlnit la ea până atunci. Aducerile aminte, întâlnirea cu cei cu care a copilărit și dragi ei, comparația posibilă în acele condiții cu ceea ce a fost cândva, făceau să se rupă acel extraordinar echilibru în întâlnirile cu... alții. Și de fiecare dată când soseau rudele ei de la Bălăceanca torente de lacrimi porneau din ochii ei de culoare nedefinită. Apoi își revenea. La plecarea lor de fiecare dată le spunea același lucru:

- Nu-mi duceți grijă că eu sunt sănătoasă. Doar nenorocitul ăsta de picior mă mai ține. În rest mă simt bine.

Tot în acea perioadă aveam să descoper, în urma discuțiilor cu ea, că durerile de la încheietura piciorului le-a avut cu mult înaintea operației!!!

- De mult, de când erați voi mici am avut dureri aici la "șoaca piciorului" (și mi-a arătat cu mâna). Țin minte că odată m-am dus la biserică și m-au cuprins durerile. A trebuit să mă rezăm de perete.

Aproape instinctiv (și inutil) am fulgerat-o cu o întrebare:

- De ce nu te-ai dus la doctor? Poate îți făcea radiografie și era mult mai ușor de vindecat atunci decât acum..

(Mi-am adus aminte de întrebarea medicului Constantinescu: "Nu știți dacă a avut vreo fractura în zona șoldului?!". Evident, atunci n-am știut. Oricum nu mai avea nici o importanță practică).

Zilele deveneau mai ploioase, închise, triste, noroioase. Și noapțile erau nesfârșite; parcă ne țineau timpul în loc, în singurătate. Iarna ce se apropia cu pași repezi mă îngrozea. În primul rând noroiul, zăpada și mai ales alunecuşul (gheața) erau foarte periculoase pentru Mama. O singură alunecare și dramatismul situației s-ar fi amplificat. Aceasta ar fi însemnat pur și simplu, dezlipirea piciorului de coapsă (de care era legat numai cu țesuturi!). S-ar fi depășit (dacă mă pot exprima astfel!) limitele rezistenței umane. Și medicii mi-au atras atenția asupra acestui aspect. Și apoi iarna mă mai îngrijora și sub aspect sentimental: o despărțire în miez de iarnă în șuieratul înfiorător al viscolului... era peste limitele mele sentimentale... Tabloul acesta nu mi l-am putut șterge din memoria sensibilizată, bolnăvicioasă...

O ZI CARE NU SE UITĂ

Sâmbătă 23 noiembrie 1974. Am sosit acasă, ca de obicei, în jurul orei 15.00. Până spre seară totul a decurs absolut normal. Dacă în acele zile ceva era normal... Am stat de vorbă cu Mama. Se simțea oarecum mai bine, durerile cele mari încă nu-și făcuseră apariția. Spre seară m-am apucat de învățat pentru seminariile de la facultate de săptămâna următoare. Pe la ora 19.20 m-am dus în camera ei unde era radioul familiei

pentru a asculta cotidiană rubrică “Sport” din cadrul radioprogramului, “Orele serii”, rezultatul unui meci al marelui nostru tenisman, Ilie Năstase.

Dar dincolo, în camera ei mi-a fost dat să ascult, fără voia mea, una dintre cele mai înfiorătoare acuze pe care mi le puteam închipui că i se pot aduce Mamei...

Mama stătea în pat cu cotul pe masă și cu palma își sprijinea obrazul. “Tata” crezând că eu am plecat definitiv din camera lor și-a luat reluat “predica”. Apariția mea neașteptată nu i-a mai permis să curme avântul cu care își susținea “predica”.

-... din cauza ta am ajuns așa. Ai stat în spital și pe mine m-ai lăsat să mă chinui, de m-am îmbolnăvit de stomac. Am băut coji de ouă ca să mă vindec.

A început să se învâрте prin cameră în jurul meu. Cum era posibil să-i spună asemenea cuvinte? Într-o asemenea situație, nu se putea ca aceste cuvinte să iasă din gura unei ființe care se numește atât de simplu, tulburător de simplu... om...

Cuvintele Mamei care se doreau replici m-au făcut să tresar și să-mi dau seama că totul era adevărat, cutremurător de adevărat. Mama i-a replicat:

- Ce sunt eu de vină! M-am dus și eu să-mi caut norocul și sănătatea pierdută, să mă întorc lângă familia mea...

Atunci am intervenit eu:

- Bine, “tată” se poate să spui așa ceva! De ce nu te duci la doctor să-ți dea un tratament pentru stomac. Dumneata vezi cât ne chinuim noi să o facem bine! Boala dumată de stomac pe lângă piciorul Mamei este un fleac.

La auzul acestor cuvinte tot egoismul din el (și era foarte mult!) a izbucnit violent. A început să se agite în stilul lui caracteristic atât de cunoscut nouă. Nu se schimbă. Ochii îi jucau amenințător, dădea din mâini, răcnea:

- Ea, bolnavă?! Eu sunt bolnav, pe mine nu mă vedeți că sunt bolnav. Toți numai la ea vă gândiți.

- Cine te-a pus să mănânci conserve, i-am spus. Nu te gândeai că odată și odată o să simți pe propria dumată de piele toate ambițiile astea...

- Uite ce e, mie să nu-mi faci observații, mucosule!!! Tu să-nveți copiii tăi să mănânce căcat cu mă-sa și cu ta-su. Ieși afară din casa mea!

În momentele de mare tensiune devin, aproape miraculos!, calm. Așa s-a întâmplat și atunci. M-am așezat liniștit pe un scaunel din fața sobei. Am mai adăugat:

- Eu nu plec de lângă Mama mea până nu te liniștești și o lași în pace!

În acea clipă s-a întâmplat o scenă cum rar îi este dat unui om să o vadă.

Odată cu terminarea ultimului cuvânt, în momentul în care privirile-mi se opriseră în podea, pentru a-mi ascunde obișnuitele-mi lacrimi pătimase, trădătoare, ce mi se strecurau pe obraz, “tata” a pus mâna pe un scaun fără spătar care-i era la îndemână și a răcnit:

- Să ieși din casa mea!

Ghemuit acolo lângă gura sobei cu capul cufundat între umeri, preocupat de propriile mele slăbiciuni omenești n-am văzut pericolul, n-am simțit fiorul ce cuprinde o ființă omenească în fața hamletienei întrebări: “ A fi sau a nu fi...”... viață... Am avut însă noroc cu carul, cum ar spune românul.

Norocul meu dintotdeauna.

Norocul meu dintotdeauna și din acea seară se numește simplu: Mama. Pentru viața mea s-a zbătut întotdeauna, același lucru l-a făcut și atunci când viața ei nu mai era nici cât să încapă într-un degetar. Ea mai putea să-mi dăruiască viață; eu ei... niciodată...

Într-o fracțiune de secundă, firavului trup s-a oprit deasupra-mi, iar firavele-i mâini a oprit scaunul care se îndrepta spre capul meu. În fracțiunea de secundă următoare am sărit în picioare, concomitent cu strigătul de deznădejde al Mamei:

- Fugi, Vasile, fugi că te omoară!

Ajunsesem amândoi, față-n față, cu scaunul între noi. L-am împins prin intermediul scaunului, cu toată puterea mea și a căzut cu scaunul deasupra lui. Apoi am fugit pe ușă. Imediat a ieșit și el în curte, țipând cât îl ținea gura:

- Săriți, lume bună. M-a omorât. Aoleoooo! M-a omorât câinele...

A continuat să se văicărească.

Eu am strigat-o pe Mama să vină la noi în cameră. În cele din urmă a apărut și ea, ca o umbră. În mâna dreaptă avea bastonul, iar cu stânga se sprijinea de perete. În mâna stângă avea o bocceluță care cuprindea, în principal, cutia cu medicamente. A intrat în camera mea. Nu a scos o vorbă. S-a așezat pe pat. Nici un semn nu-i trăda tulburarea pe care i-o intuiam. Ochii i-a pironit, tot timpul, în pământ. Pe neașteptate au încetat văicărerile lui "tata". Apoi a plecat. Știam că s-a dus la frații lui după "ajutor". M-am așezat la masă și-am încercat să-nvăț. Mi-era imposibil. Literele îmi fugeau, neliniștite, în fața ochilor. Și jocul lor nevinovat a continuat neverosimil... Peste un timp câinii vecinilor au început să latre. Veneau... Mama a tresărit. S-a ridicat în picioare. S-a apropiat mai întâi de ușă, apoi protector de mine. Au lătrat și câinii noștri. Era un semn că au intrat în curtea noastră. Veneau, deci. Dar cum de au avut timp să vină așa de repede? Inima îmi bătea cu putere. Din întuneric a apărut soția mea. Era schimbul doi și venise mai devreme. Am răsuflat ușurați. Soția era nedumerită. Nu i-a explicat nimeni ce se întâmplase. Într-un târziu câinii vecinilor au lătrat din nou. Nu mai exista nici o îndoială! Veneau... Mama stătea pe pat, soția lângă ea, eu la masă lângă ușă. Au lătrat și câinii noștri. Au intrat deci în curtea noastră. Se auzeau mai multe voci. Făceau zgomot. Mama mi-a spus:

- Vino încoace, Vasile, lângă noi.

Deși nu sunt fricos m-am supus fără nici o vorbă. Am simțit că-n acele momente Mama era totuși mai lucidă decât mine. Au ajuns în curte. Au intrat în casa noastră. S-a deschis ușa de la camera mea și au apărut trei bărbați: "tata" și doi dintre frații lui: unchiul Gheorghe și unchiul Florea.

Primele scene au fost penibile: "tata" căuta cu tot dinadinsul să fiu bătut de frații lui. M-a scuipat, s-a agitat. Dar evenimentul mult asteptat de el (bătaia) nu s-a produs. Cei doi frați ai lui erau oameni cu scaun la cap și evident nu i-au dat satisfacție. Înfuriat a plecat în camera lui. După o amplă discuție în care am atacat toate probleme ce ne frământau au plecat la casele lor. A plecat, în cele din urmă, și Mama în camera lor:

- Mă duc și eu în camera mea, ne-a zis.

- Mamă! stai aici cu noi. Nu pleca...

- Mă duc. Ce-o fi o fi...

O umbră s-a strecurat pe lângă perete. În mâna stângă avea bastonul, cu mâna dreaptă se sprijinea de perete. Și tot în stânga ținea bocceluța care, în principal, conținea o cutie cu medicamente... A dispărut dincolo de ușa camerei lor. Apoi o liniște mormântală a devenit atotstăpânitoare. Apăruseră stele pe cer. Începuse să adie un vânticel. Pomii, sub mângâierea lui, deveniseră umbre tremurătoare prin curte și aiurea. Liniștea aceea maiestuoasă a fost tulburată de șuieratul unui tren. Apoi totul a revenit în imperiul liniștei și a tihnei. Nu și a noastră...

CETATEA

Când m-am sculat dimineța, Mama discuta cu un vecin. Oare ce discuta cu un vecin? Oare ce discuta la o oră atât de matinală? Aveam să aflu imediat: căuta porumb pentru păsările mele!

Nu dormise toată noaptea. În singurătatea nopții se gândise, pe-ndelete, la toate consecințele incidentului din ajun. Concluziile avea să mi le spună dimineța.

- Vasile, trebuie să te desparți de “noi”! Trebuie să mănânci separat.

- Cum? Și matale ce mănânci?

- Eu mănânc cu “el”. Nu-mi purtați de grijă. Cu el la masă, voi nu mai puteți mânca. Nu s-ar mai termina scandalurile.

Avea dreptate. A adăugat:

- Stricați soba din camera de la mijloc. Apoi faceți alta dar cu plită. Du-te chiar acum la Iancu și tocmește-te cu el. Treci și pe la fratele meu, Gheorghe de la Bălăceanca și spune-i să te ajute. Dacă mă fac bine mă trag și eu lângă voi. Cine știe ce-o mai fi...

Am plecat imediat. Drumul până la unchiul Gheorghe, la Bălăceanca, m-a răscolit peste măsură. De sus de pe dealurile care se ridicau în imediata apropiere a Dâmboviței, pe partea dreaptă în sensul ei de curgere, am aruncat o privire atotcuprinzătoare peste panorama ce mi se prezenta în cele patru colțuri ale orizontului. Cât cuprindeam cu ochii era aria în care strămoșii mei bătuseră pământul lor cu plugul și piciorul. Și ca un făcut o ceață alburie s-a ridicat și a făcut ca misterul ce urmărea acele gânduri să capete acea neclaritate care ne poartă pe tărâmul tulburător al improvizației.

Jos, la picioarele mele și ale dealului pe care eram, se-ntindea lunca Dâmboviței ce devenise între timp, un întins teren arabil, cândva spațiul vital al copilăriei Mamei, când, poate fericită, poate mulțumită de viața ei de copil, păștea vacile împreună cu cei de teapa ei. Câte dintre amintirile ei, pe care adesea mi le depăna de pe un fuior nevăzut, în lungile seri de iarnă, aveau ca perimetru întinderea ce-mi domina privirea și gândurile.

Erau amintirile trecutei mele copilării când eu într-o parte buchiseam la slovele limbii române, Mama, de cealaltă parte, ne cosea ciorapii, pantalonii, izmenele și în momentele ei de pauză și ... carpete (desene cusute pe pânză după ce, în prealabil, erau copiate de pe altele, așa-zis “originale”, care la rândul lor erau copiate după alte și alte... copii...).

Acolo pe aceste brazde, pe aceste coline, lângă stâna ce-mi apărea în vale sau poate lângă cumpăna fântânii ce părea ca vine din străfundul vremurilor s-au născut strămoșii mei. Au crescut, au trăit, au iubit, au născut la rândul lor alți copii, au muncit, au zăcut, doborâți de bolile vremurilor, au îmbătrânit și... în cele din urmă s-au întors în țărâna pământului lor. Adică acela pe care au trudit, l-au iubit, l-au muncit cu dragoste și sânge... Ca un semn de omagiu și respect: pe el s-au născut, el i-a hrănit, în el s-au întors atunci când și-au terminat menirea omenească. Și dumnezeiască...

La orizont a apărut maiestuoasă, enigmatică, precum o cetate medievală, satul de baștină al Mamei. Eram pe o colină din dreapta Dâmboviței ce domina cu autoritate lunca acestui râu. Satul acesta mi-a vrăjit serile copilăriei mele. Prin așezarea sa, acolo sus pe colină, unde era cufundat printre pomi, dintre care în frumoasele nopți de vară, țâșneau enigmatice lumini, iar din răcoroasele nopți spre dimineți ale aceluiași anotimp răzbăteau cu claritate tulburătoarele cântece ale cocoșilor întrerupte din când în când, de lătratul câinilor, ce părea cu totul și cu totul inofensiv, din altă lume depărtată, aflată undeva sus... Satul acesta și-a căpătat o poziție privilegiată în sufletul meu...

Cine contribuise la aceasta?

Poate datorită faptului că Mama coborâse de acolo din această cetate inexpugnabilă pe una dintre potecile ce se văd atunci când soarele își concentrează focarul asfințitului acolo, în vale și care îmi sugerează podurile unei cetăți. Coborâse, în căutarea norocului, în satul ce se-ntindea rugător, parcă, dincolo de apa Dâmboviței.

Norocul nu se găsea în afara cetății. Poate doar amăgirea...

Cetatea aceasta și-a găsit locul stabil în sufletul meu poate și datorită faptului că soarele, după obositoare călătorii pe bolta cerească, își găsea culcușul nopții, acolo, între sau după zidurile invizibile ale cetății, colorându-i acoperișul cu o culoare superbă. Probabil drept răsplată pentru proverbiala-i ospitalitate. Și când dimineața soarele apărea mai luminos, mai zâmbitor tot către cetate se-ndrepta.

Poate a rămas în sufletul meu și datorită vredniciei și bunătății fără margini pe care le aveau frații Mamei. Atunci când ne duceam la ei ne întorceam încărcăți cu de toate și pe lângă celelalte simboluri pe care metaforic le-am atribuit cetății inimii mele, am mai adăugat una: acea a bunăstării... Nu pot uita pe unchiul Gheorghe care dădea dispoziții clare: “Lino, să faci imediat niște scovergi să mănânce sora mea și nepotul meu”.

Acelea erau timpurile, acelea erau posibilitățile de a servi o rudă, un oaspete. Bineînțeles că la plecare dădea dispoziție să ni se pună în traistă și ceva făină și altele care se găseau în casa unui asemenea gospodar. Noi, niciodată nu am cultivat grâu pe hectarul nostru de pământ, așa că niciodată nu am avut făina noastră...

Atunci în acea zi de sfârșit de noiembrie astrul strălucitor nu mai semăna boabe de aur și argint deasupra-i. Dispăruse în vazduh, lăsând cetatea învăluită în cețuri neguroase...

Dar ea tot pe pedestalul sufletului meu a rămas chiar dacă, atunci, nu mai avea strălucirea de altdată.

În după amiaza zilei de 24 noiembrie 1974, am stricat soba cea veche. Ne-a ajutat și Mama. Putere avea puțină dar voința-i era uriașă. Așa, într-un picior, lua cărămizile pe

care le dislocam și le așeza în straturi. A fost ultima dată când am văzut-o muncind. Știam că ne aflam la un capăt de drum, în fața unui epilog. Puteam să o opresc. N-am vrut, n-am putut. Munca a constituit pentru ea rațiunea supremă. Nu puteam să-i răpesc aceasta ultimă satisfacție omenească.

Și încă o săptămână s-a adăugat “zestrei” vieții ei. Și timpului inexorabil...

PREDICATORUL

Din acea zi de pomină din finalul unui noiembrie-viteză-dureros și al unui an atât de agitat greutățile noastre s-au amplificat. Mai mult pe planul afectiv. Nu aveam voie să intru în camera care era și a Mamei. Era riscant. Pentru a discuta cu Mama trebuia să o chem în camera noastră, adică a minifamiliei mele. Se infiripa un dialog... mereu același...:

“- Mama, vino puțin până la mine.”

“- Vin acuș, Vasile”

Așteptam. Se auzea clanța de la ușa ei. Apoi își trecea trupul slab peste pragul ce părea neobișnuit de înalt. Se târa (este cuvântul cel mai potrivit!) de-a-lungul pereților coridorului care lega camerele noastre, sprijinându-se de nelipsitu-i baston. Apoi se deschidea larg ușa de la camera familiei mele. Apărea mai întâi bastonul, apoi piciorul ei sănătos, stângul, apoi în cele din urma ea...Mama...

Mama, a mâncat puțină carne friptă cu usturoi...

Așteptam o fărâșă, o fărâșă de bucurie în privirea ei. Doream, din tot sufletul meu să se bucure de acea modestă atenție filială... Doream ca mulțumirea ei să se rezume la micile mărunțișuri pe care i le puteam oferi... Ce îi puteam oferi altceva? Viață? Imposibil... Doar mâncare și iluzii. Aceleia care ți-a dăruit viață... Atât și... nimic mai mult... De pe fața ei au dispărut de mult orice urmă de bucurie. Altădată când o chemam la televizor venea. Dar cântecele populare vorbesc adesea de jale, de dor, de o mamă care-și plânge feciorul, de o fată care-și plânge mama, de despărțirea de locuri și oameni dragi. Răscolesc amintirile, scormonesc adâncurile ființei umane, tulbură prin realitate, echilibre nestatornice, pe care, brutal, viața ți le aruncă în față.

“Spune, mamă, ce-ai crezut

Pe mine când m-ai născut?”

Dar, iată ne-am trezit la capătul unui alt sfârșit de săptămână.

Am sosit acasă în jurul orei 15.00 în ziua de sâmbătă 7 noiembrie 1974, ca de obicei. “Tata” era schimbul doi, așa că am putut să discut în liniște cu Mama chiar în camera ei.

La miezul nopții a sosit și ... el. A trântit ușa, a aprins lumina. Nici cea mai mică grijă de a nu face zgomot. Alungasem, până atunci câinii din fața geamului Mamei pentru a nu face zgomot. Atunci nu mai era nimic de făcut.

Duminica dimineată, deci ziua următoare, am chemat-o, la noi și i-am dat o bucată de carne să mănânce. Spre surprinderea noastră a mâncat-o cu o poftă neobișnuită.

Adevărul nu era greu de intuit: pur și simplu îi era foame!! M-a podidit plânsul. În propria noastră casă, în propria ei casă, împreună cu noi, să rabde de foame când noi așteptam această necesitate a omului ca pe o izbășire.

Și asta pentru că neputând oricând să mă duc la căpătâiul ei nu aveam cum să stim când îi este foame. Pe “tata” nu-l interesa dacă a mâncat sau nu, avea alte preocupări. Chiar în dimineața cu pricina i-a sosit, invitat bineînțeles, un oaspete...

Era “fratele Gogu” cu care se-nfrățise în închisoare. “Fratele” nu a venit cu mâna goală. Avea o canistră de vreo 20 de litri. Intenția lui “tata” era clară: să distrugă tot ce se putea. Începuse cu vinul. Eu tăiam lemne.. “Fratele” a venit la mine și a început să-mi țină un logos elocvent. Avea dreptate când spunea “fratele meu Ion”. Semănau ca două picături de apă...

“- Eu sunt Gogu, toată lumea mă cunoaște”.

“- Stau lângă Sfânta Vineri. Am niște case... am și telefon”.

“- ... cu Ion ne-am avut ca niște frați, are un suflet bun... totul împărțea cu mine...”.

Apoi a început să atace frontal latura lacrimogeno-sentimentală.

“- Vă iubea și plângea pe marginea patului de dorul vostru”.

Atunci poate. Avea nevoie de noi pachete cu țigări, ciorapi, zahăr, etc.... “Fratele” a început să-mi dea sfaturi: cum trebuie să mă port cu un părinte, supralicitând cu predilecție datoriile mele și, omitând, cu buna știință, drepturile acestuia. Mi-era silă de toate. Politețea mă obliga să nu-l trimit undeva.

La plecare, probabil drept răsplată pentru osteneala lui de “predicator”, a plecat cu canistra plină de vin...

În acele zile de după incident gândurile noastre mărturisite uneori, nemărturisite de cele mai multe ori s-au oprit asupra unui fapt: unde vom locui (mă refeream la familia mea) după... Atât cât mi-a stat în putință am refuzat să mă gândesc la așa ceva. Cât despre casa noastră...

N-aș fi vrut în nici un caz ca în timpul agoniei Mamei să părem niște ulii la pradă. Ar fi fost inuman. Ar fi fost întocmai așa cum văzusem într-un film în care un animal lovit de o boală fatală era devorat înainte de a-și da obșteșcul sfârșit. Mi-amintesc cuvânt cu cuvânt ce a spus comentatorul: “În lumea aceasta nu-i loc pentru o moarte liniștită”.

Ulterior aveam să aflu că “tata” i-a făcut Mamei repetate propuneri prin care cerea să-i dea toată casa pe numele lui. Cuvintele sunt de prisos!...

Tot în acele zile am văzut, împreună cu Mama un emoționant reportaj semnat de neobositul și talentatul Aristide Buhoiu.

Un tânăr care-și pierduse mama din anul 1958 și-a regăsit-o. O chema Maria Mocanu. Emoțiile revederii, bucurie mare... Alții sunt pe cale să-și piardă mama...

Necazurile se țineau lanț: a început să o doară o măsea... A făcut un abces. Cum să o ducem la dentist să i-o extragă?, ne întrebam. Dar în cele din urmă n-a fost nevoie...

C A P I T O L U L VI

S E S I U N E Ș I L A C R I M I

REGINA NOPTILOR MELE

Durerile Mamei au început să se intentifice. Zilele în care nu avea dureri alterna cu zilele în care avea. Întocmai ca fluxul și refluxul mării...

Eram în prima parte a lui decembrie 1974 și din ziua de 9 decembrie începea sesiunea de examene de iarnă. Pentru a recupera terenul pierdut trebuia să-mi prelungesc orele de lectură dincolo de miezul nopții în fiecare seară. Acele “întârzieri” zilnice mi-au permis să mă apropii și să trăiesc intens și eu drama ce se consuma în fiecare noapte. În scurtele pauze pe care mi le luam ieșeam afară pentru a mă mai răcori. De fiecare dată mă opream lângă geamul ei. O urmăream cu privirea. Lumina palidă a becului din hol mă ajuta. Lumina becului avea un scop precis: în semiobscuritatea ei își lua medicamentele. Avea așezate sub cap (mai bine zis sub jumătatea superioară a corpului) o pernă, haine și chiar o plapumă. Erau multe, la număr, nopțile de când începuse să “doarmă” astfel. Mi-am lipit fruntea de geamul rece pentru a atenua fierbințeala frunții. Incercam să-i deslușesc expresia feții. Plângea! Aveam impresia că-i deslușesc chiar lacrimile...Și-a schimbat capul uitându-se puțin speriată în jur. Apoi și-a așezat din nou capul pe pernă. Nu plângea... Imaginația mea bolnavă “văzuse” lacrimi umane pe obrazul ei.

Lipsa lacrimilor, lipsa oricăror semne de slăbiciune omenească m-au tulburat profund, mai mult decât dacă ar fi existat cu adevărat. Demnitatea ei, puterea ei extraordinară de a suporta totul, mă sufocau.

Paradoxal...

Ca să pot tuși, totuși, în voie, m-am dus în celălalt capăt al curții. Răcisem. Aș fi vrut să mă duc lângă ea, să împărțim amândoi singurătatea nopții. Să-mpărțim ceea ce se mai putea împărți... Dar sforăitul de alături m-a trezit la realitate, iar când am văzut scaunul fără spetează mi-a trecut un fior prin șira spinării...

M-am întors la cărți, caiete, cursuri... Apoi, mai târziu am revenit la geam. ...

A căzut prima zăpadă. Nici o adiere de vânt nu tulbura zborul de vis al fulgilor care, în cele din urmă, poposeau pe acoperișuri, pe pământ, pe sentimente, acoperind cu o mantie albă negrul funebru al nopții. Nu și pe cel al sufletelor. Pașii mei stricau, din când în când, frumusețea imaculată... Și rămâneam insensibil la atâta frumusețe...

M-am culcat târziu, mult dincolo de miezul nopții.

Regina visurilor mele din acea noapte, nu a fost o fecioară cu rochie albă precum mantia de afară. Regina mea, regina nopților mele, era o ființă care, din când în când,

tresărea, privind în jur nedumerită, stingherită, punându-și poate o întrebare filozofică-țărănească: “Ce este viața?”.

- Mamă, vino la masă.

- Am mâncat, Vasile.

- Ce-ai mâncat?

- Lapte bătut.

Am luat, totuși, o bucată de carne și i-am dat-o. A mâncat-o cu poftă. Aceiași constatare: îi era foame!! I-am mai dat încă o bucată de carne și totul s-a repetat!

- Te doare?

- Da. Și nu știu ce să mă mai fac. La spital nu mai este de mine.

Încerca să angajeze o discuție cu mine. Am evitat-o, însă. Slăbise foarte mult. Cutremurătoare era deosebirea dintre piciorul drept și cel stâng. Dreptul era atât de uriaș, încât părea că a concentrat în el toată seva trupului ei, atât de puternic altădată. În dreptul operației acolo unde și-au concentrat efectul cele 44 sedințe de radioterapie era îngrozitor de arsă. Numai ochii rămăseseră aceiași: dominați de acea văpaie care trăda uriașul tumult al vulcanului din interior.

Și vocea era aceiași. O auzeam câteodată strigând cu putere, cu tot amalgamul acela de sunete care-i făceau vocea inconfundabilă: “Să dea focul în tine” (dojenea pisica). Atunci tresăream. Inima-mi bătea cu putere. Era vocea ei de altădată. Parcă nici nu era bolnavă. Dar Mama nu mai era aceiași. Vocea, da. Un om, o voce...

“ Vasile, ar trebui să mă duceți iar la spital!”

“ Mi-ar trebui ceva de încălțat. Nu mă mai încape nimic în nenorocitul ăsta de picior”.

I-am cumpărat o pereche de pâslari. De încălțat, însă, nu i-a încălțat niciodată.

- Până când ai examene, Vasile?, mă-ntreba.

-Timp de două săptămâni. De ce?

- Să vedem ce facem și cu mine. Acum termină cu examenele și apoi vedem noi ce facem..

-Te doare?

- De o săptămâna mă doare aici sus. Restul este amorțit și nu-l simt.

Trebuia să-i facem injecțiile cu mialgin. Dar cine să i le facă? A acceptat soția mea. Mama însă nici nu a vrut să audă. Am rămas “în gardă”.

Mihăiță s-a strecurat sub masă și a luat un pantof.

- Mihăiță ce faci? l-a întrebat Mama. Iar el, ștregarul, a întors capul și a “tras” un râset cum numai el știe să o facă. A zâmbit Mama. Unul dintre ultimele zâmbete.

- Să mă duceți la spital, Vasile. Să-mi facă un tratament.

“Tratament” înseamna “speranță”.

- Mama, eu nu mai am încredere în spital! Nu m-a ascultat până la capăt. A plecat în camera ei. Dilema se amplifică. Ce-o fi crezut despre mine? Că sunt laș?

Am dat și primul examen din acea sesiune. N-am avut absolut nici o emoție. Emoțiile mi le consumasem în altă parte. Dar examenul a fost neobișnuit de greu. Fusesem șef de grupă (pe baza notelor din anul anterior eram nr. 1 și conform legilor studentești eram “șef de grupă”) și, în acea toamnă de foc și durere (din motive lesne de înțeles nu-mi făcusem datoria, mai ales pe linia consemnării absențelor colegilor mei). Profesorul a ținut cont și m-a taxat ca atare. Numai prezența mea de spirit neobișnuită în momente dramatice m-a salvat de o posibilă “restanță”. Altminteri ar fi fost singura din cei cinci ani de studenție...

I s-a administrat prima injecție cu mialgin....

Savantul american de origine română, Gheorghe Palade, laureat al premiului Nobel pe anul 1964 pentru medicină, a declarat că peste 10-15 ani omenirea va găsi antidotul cancerului și al bolilor vasculare. Până atunci câte victime vor mai face necruțătoarele boli?

- Ce ai mâncat astăzi?

- Pe la ora unu am mâncat 2 ouă.

Deci, practic, o masă pe zi.. I-am dat două cornuri. A pigulit puțin din ele. Apoi i-am dat o bucată de carne pe care a mâncat-o în întregime!. Și, totuși!, nu era bine îngrijită!

Intuind, probabil, neliniștea mea m-a cruțat cu întrebările. Eu, oricum vorbeam repede, repede pentru a nu-i da posibilitatea să-mi vorbească. De spital, bineînțeles.

I s-a administrat a doua doză de mialgin. Nu a dormit decât câteva ore. Miracolul așteptat de ea de la mialgin nu s-a produs. Evident. În plus îi amorțea piciorul, făcându-i mersul imposibil. În atari condiții ne-am hotărât să oprim administrarea mialginului.

Până atunci iarna doar a bătut la ușa. În cele din urmă a pătruns peste tot. Și în sufletele noastre. Vântul și zăpada s-au înfrățit trezind spaima Mamei:

- Unde să te duci tu pe timpul ăsta, spunea ea cu voce tare ca pentru sine. Nu tu mașină, nu tu căruță...

Se lega de probleme minore, ușor de rezolvat. Tăcerea mea a făcut-o să spună:

- EU NU MĂ MAI FAC BINE, VASILE!

Eu tăceam. Ea continua:

- Vasile după ce termini examenele astea, vreau să mă duci și pe mine la spital.

“Nu te pot salva scumpă Mamă. Toate rugile dumitale sunt sortite eșecului. Cum să te fac să-nțelegi că te iubesc și că ți-aș dăruia o bucată din viața mea”. Niciodată însă nu i-am spus asemenea cuvinte...

Institutul francez de sondare a opiniei publice “SOFRES” a efectuat o anchetă pe tema: de ce se tem mai mult francezii? Pentru 71% dintre persoanele chestionate, cancerul constituia amenințarea principală. Pe locul doi se situau accidentele rutiere.

Tot timpul își leagă speranțele de mine. Mă considera o fereastră luminată, un far (la orizont ?!) către care să-și îndrepte privirile rugătoare, iar eu m-am simțit umilitor de mic, de neînsemnat și mai ales de neputincios.

- Barem nu mă scapă Dumnezeu să nu vă mai chinui și pe voi.

Eu îmi acoperisem fața cu mâinile. Ea se uita în pământ. A schimbat vorba:

- Ar trebui să mai cumpărați și voi niște grâu pentru păsări. Apoi a schimbat din nou vorba: mi s-a umflat piciorul rău de tot. Și la burta mă umflu. Și e tare ca piatra. Iar eu tăceam, tăceam în continuare.

A sosit și ziua în care am dat ultimul examen din acea sesiune. Pășisem cu dreptul. Măcar acolo...

Odată cu sesiunea de iarnă a căzut unul dintre ultimele paravane după care mă puteam ascunde...

“SĂRBĂTORILE DE IARNĂ”

Pe 22 decembrie 1974 am sacrificat porcii. Aveam doi. A fost multă lume la noi. Ba a fost și puțină veselie generată de acea zi deosebită din viața unei familii de la țară... Mama ne dirija de la distanță. Eram încă învățăceii săi.

A mâncat cu multă poftă o bucată de carne proaspătă. Și ținuse post toată săptămâna. A băut și un pahar de vin. A fost ultima masă la care a mâncat cu poftă. N-a uitat să-mi spună:

- Să te duci la doctor, Vasile, să vezi ce face cu mine.

Medicul Valentin Ionescu de la Circumscripția Sanitară Cernica mi-a promis că-i va face o vizită acasă tocmai pentru a-i demonstra că nu a fost abandonată.

Tot în acele zile am primit o vizită inedită de la prietenul meu Dudu Sava.

Revederea mi-a produs două sentimente contradictorii: bucurie și tristețe. Erau multe amintirile care ne legau pe toți trei ca acea revedere să rămână fără rezultat, o latură afectiv-emoțională. Soția mi-a atras atenția că atunci când nu suntem noi acasă plânge. Și spunea că o lăsăm mereu singură, că nu mai vrem să ne ocupăm de ea. Prin “noi” se referea la mine și sora-mea, adică la copiii săi.

Excesul de zel al lui “tata” se manifesta cu pregnanța: îi cumpăra, pe ascuns, îmbrăcăminte de înmormântare. Și evident Mamei nu i-a scăpat toate acestea mai ales că le făcea cam fără perdea:

- Voi îmi cumpărați pe ascuns lucruri de moarte!

Altădată i-a zis:

- De ce ascunzi țuica-n cămară? Vreți să mă îngropați cu ea??

Eu nu mă gândisem la toate acestea. Mă preocupa VIAȚA ei și alinarea durerilor.

- Ce mă fac eu cu piciorul ăsta? Nu-mi mai trece niciodată. Și cine mă-ngrijește pe mine? Ditamai femeia, să fie îngrijită ca un copil mic...Și piciorul se umflă mereu.

Încet, dar continuu. Spunea cu voce tare adevăruri simple:

- Și la spital ce să-mi mai facă!

Toate rugămintele noastre de a se muta în camera din mijlocul casei au rămas fără rezultat. A rămas acolo în universul ei generat de dureri, medicamente, injecții și câteodată... speranțe... Universul ei era mobil. O urmărea peste tot.

În noaptea de 22/23 decembrie 1974 durerile au fost foarte mari. A doua zi a spus:

- Mi-e frică de noaptea care se apropie! Oare mă va durea tot atât de tare? De ce se umflă atâta? Ce o fi înăuntru?

Puteam să-i explic. Puteam să-i reduc o parte din zbuciumul generat de acele întrebări fără răspunsuri.

I-am povestit că m-am înscris la CAR și că în curând voi face un împrumut de 2.000 lei.

- Cu banii aceia ne cumpărăm aragaz.

S-a însuflețit dintr-odată. Știam că de o viață și-a dorit unul.

- Să fie cu trei ochiuri, ne-a spus.

Banii erau însă pentru altceva...

În ultimul timp nu ne cumpărasem nimic de îmbrăcăminte. Toate resursele noastre financiare aveau o singură destinație. Era normal, era uman să procedăm astfel. Chiar dacă soția mea mergea la serviciu cu niște pantofi rupți în care se strecurau din abundență noroiul și apa...

În ziua de 28 decembrie 1974 a vizitat-o, așa cum promisese, medicul Valentin Ionescu de la Circumscripția Sanitară Cernica. I-a dat o rețetă pentru sulfametin, furosemid, fenobarbital, ulei de parafină. Prea puțin pentru a satisface speranțele ce și le punea Mama în acea vizită. Vizita propriu-zisă a durat destul de puțin. În schimb "tata" l-a reținut circa trei sferturi de oră la poartă. Ce crezi, stimate cititor, că a discutat "tata" cu medicul Valentin Ionescu? Despre boala Mamei? Aș... Despre șansele ei de supraviețuire? Nu... Ne-a discreditat pe noi în ochii acelu om.. I-a vorbit despre "bătaia" pe care i-am administrat-o eu, despre farmecele pe care i le făcea soția și despre multe altele. În discuția pe care am avut-o ulterior cu medicul Valentin Ionescu, l-am rugat să-mi spună cât timp din cele 45 de minute au discutat despre boala Mamei. Foarte, foarte puțin...

Acea discuție făcea parte din arsenalul tactic al dumnealui. Față de vecini, prieteni, cunostințe comune, rude, vorbele lui erau de prisos. Nu putea să-mi atribuie fapte abominabile. Nu-l credeau. Dar s-a adaptat rapid acestei situații și a făcut o întoarcere de 180 grade concentrându-și atenția asupra persoanelor care mă cunoșteau pe mine într-o oarecare măsură iar pe dumnealui DELOC. În această conjunctură vorbele lui

aveau oarecari șanse de reușită. Vizita medicului V. Ionescu era o șansă pentru îndeplinirea planului său. Și nu a ratat-o...

L-am adus acasă la noi și pe “Micuțu” (cum îi spuneam, pe atunci, lui Mihăiță). Am găsit-o pe Mama lângă pătuțul lui...

Se apropia cu pași repezi revelionul. Toată lumea se pregătea cu minuțiozitate. De exemplu Dudu Sava făcea lista de cumpărături. Asistam și eu, absent. O clipă m-am gândit : ce-ar fi să-l rog să mă primească la ei. Dar l-am alungat imediat. Nu pentru că m-ar fi refuzat. Asta nu s-ar fi întâmplat niciodată. Cu figura mea acră riscam să le stric o seară care trebuie să fie minunată.

Nu sunt un taciturn, dar cu mici excepții, în discuțiile de grup, nu ies decât foarte rar din mediocritate. Altminteri eram un bun companion pentru că nu deranjam pe nimeni... Dar atunci în acele zile, ce-aș fi făcut într-un grup de prieteni tineri și îndrăgostiți de viață?... În schimb îi studiez cu multă atenție pe cei din jurul meu. Nici unul nu simte reflectorul invizibil care-i urmărește neconștient. Și-n mine se strânge lava unui vulcan gata oricând să erupă. Dar nu erupe niciodată. Lava care ar trebui să izbucnească mi se oprește undeva în preajma coardelor vocale. De acolo nu mai trece.

Veneau sărbătorile!

Nici o altă sărbătoare a anului nu are farmecul Revelionului!

Era duminică. M-am plimbat pe la toți, i-am urmărit pe toți. Spre seară m-am întors, însingurat, acasă. În dreptul uliței noastre m-am oprit pentru câteva momente furat de frumusețea acelei seri ce se lăsa discret. M-au năpădit o mulțime de gânduri, surprinzător de diferite. Încercam, inconștient, într-un ritm amețitor o mulțime de senzații. Parcă porniseră la paradă bătând pasul pe caldarâmul trupului și sufletului meu.

- Ce se uită ăla așa!?! O voce anulase singurătatea acele seri. Am tresărit. Am simțit că roșesc până-n vârful urechilor. Semi-întunericul mi-a ascuns stinghereala. Era o pereche de îndrăgostiți pe care prezența mea i-a stingherit. Singurătatea absolută nu era decât în închipuirea mea.

Aș fi vrut ca revelionul acela să-l petrec alături de Mama. Era ultimul ei revelion... dacă se poate vorbi de revelioane în viața ei...

Era atât de slăbită încât nu putea fi vorba de revelion. Deci gândurile mele nu aveau un suport real. Gândurile mele erau idealiste. Mama nu putea să stea nici măcar o oră la televizor. Cel mult puteam să o veghez în noaptea de revelion.

A sosit și ultima zi a anului. Ploua mărunț și îndesat. Noroi era cât cuprinde. Eu căutam furosemid. Fără acel atât de banal medicament nici nu-mi venea să mă duc acasă. Cu tot scepticismul (normal) din ultimul timp încrederea în “tratamentul” ce i se administra rămase aproape intactă. În drum spre casă am trecut pe la sora-mea. La ei

pregătirile erau în toi. Brad, hârtii multicolore, jucării pentru fete, mâncăruri tradiționale...

Mi-a spus că mă așteaptă nașul meu, Iulian Boboc..

Prea târziu!

Acasă Mama mi-a spus că nu mai poate să meargă!

- Du-te, Vasile, la nași-tu. Eu rămân acasă cu necazul meu. Și așa la televizor nu pot să stau.

Am ezitat. În cele din urmă m-am hotărât să mă duc la nașu'. Învinsese, în cele din urmă, o brumă de egoism, altminteri omenesc...

Între noaptea petrecută undeva departe, departe de dureri și una petrecută în mijlocul lor era de ales prima variantă.

La plecare Mama mi-a dat patru kilograme de vin. Mi-a spus că "tata" a fost de acord. Dar:

- Vasile, să nu mai ceri vin de la butoi vreodată. Lasă-l dracului cu vinul lui cu tot.

Acele 4 kilograme de vin i-au pricinuit mari necazuri. După plecarea mea s-a certat cu el. Și din ziua aceea Mama a refuzat să mai bea vreo picătura de vin...

"N-am puterea să pun mâna pe topor să sparg butoaiile acelea, doagă cu doagă. Să se aleagă praful și pulberea de ele. S-a supărat că au băut copii mei din el!. Alții când au venit le-a dat cu damigenele. Las cu limbă de moarte: dacă o fi să mor să nu-mi faceți pomană cu el. Blestemat să fie acela care nu-mi respectă cuvântul" a spus după aceea.

A trecut revelionul.

Ne-am trezit într-un alt an: 1975

Ne-am trezit într-o altă lună: ianuarie.

Câte începuturi de lună va mai apuca?

Că de ani nu mai poate fi vorba....

Acasă la noi pelerinajul luase proporții. Sărbătorile de iarnă i-au adus Mamei rudele, cunostințele, prietenii, vecinii,... Sărbătorile de iarnă i-au adus: portocale, gemuri, dulcețuri, prăjituri, cozonaci, mere, sucuri, compoturi, șerbaturi, bomboane, ciocolate,... Pentru cine însă? Ea avea nevoie de viață. Dar cine putea să-i ofere așa ceva. Nici chiar bunul Dumnezeu...

Când m-am întors de la București pe 1 ianuarie 1975, m-am întâlnit cu unchiul Ion, fratele Mamei. Când ne-a văzut Mama a pornit un plâns sfâșietor. Noul an debutase în chip caracteristic. Emoțiile generate de sosirea rudelor ei foarte apropiate învingeau echilibrul ei sufletesc care devenise atât de fragil...

Era la interferența dintre resemnare și dorința de a trăi. Amândouă se aflau pe un balansoar invizibil. Câteodată atârna mai greu una dintre ele, altădată cealaltă.

Când învingea ultima spunea:

- Pe mine trebuie să mă duceți la spital.

Eu eram preocupat de mâneca de la cămașa mea. Privirile mele erau ațintite în jos. Ale celorlalți, câți erau în camera Mamei, erau ațintite asupra-mi. Eram la stâlpul blamării: o Mamă mă ruga un lucru simplu, iar eu priveam ca un bou în pământ.

- Dăm câteva sute de lei la o mașină și mă duceți și pe mine la un spital.

Oare, EA, mă credea pe mine, fiul ei iubit, un laș, un nerecunoscător, un copil rău, un egoist, un om fără pic de suflet? Credea oare că pe mine mă interesează doar facultatea și familia mea? O inducea în eroare străduința mea permanentă (care necesita uriașe eforturi de voință) de a fi oarecum vesel, de a crea în jurul ei o atmosferă cât de cât mai destinsă, de a sugera o brumă de optimism! Sau era în acele momente când luciditatea ei proverbială, din cauza evoluției bolii, nu mai funcționa ireproșabil. Sau eram paiul de care încerca să se agațe un om sortit inevitabil înecului, mai ales, că în cazul ei, nici o rază, absolut nici una nu se întrezărea (măcar) la orizont!

Ce-o fi fost în sufletul ei când veneau femeile cu care trăise alături la muncă, la discuțiile de la divan și în toate ocaziile vieții și care plecau fără să mai revină vreodată?

Mă încerca gândul să opresc pelerinajul acela. Să opresc (așa credeam!) suferința celei care asista la atât de multe despărțiri dureroase. O viață întreagă - atâta câtă fusese - se străduise să treacă neobservată, nevăzută de nimeni. Repetatele eșecuri au readus-o, împotriva voinței ei, în centrul atenției.

“Uite-o pe nevasta celui care...”

Adesea îmi spunea:

“ Vasile să fii cuminte să nu te arate lumea cu deștu’. Ca destul m-a arătat pe mine”.

Dar omului îi este dat să aibă parte de ceea ce nu-și dorește.

Îi apăruse o umflătură suplimentară de la șold până la genunchi care îi amplifică durerile.

Începuse să ningă. Zăpadă mai lipsea! Stăteam cu spatele la ea și încercam să văd fulgii de nea prin geam.

- Nu vreau să mă duceți la spitalul din Domnești.

- Dar cine ți-a spus că te ducem la Domnești?

- Domnul doctor Ionescu. Nu mă duc. Mai bine să mor acasă decât acolo. A început să plângă. Iar eu n-am mai reușit să văd fulgii de nea prin geam care cădeau peste sufletele noastre, peste durerile noastre, peste speranțele noastre. Și le îngropa într-un giulgiu alb, incredibil de diferit față de suferințele noastre.

Mătușa Maria îmi spune că ar trebui să facem niște descânțece!

“Poate are argintul viu. Nu vezi că doctorii nu au ce să-i facă? Du-te că și ea te-a făcut mare și te-a dat la școală”.

Argintul viu! Nu mă gândisem, nu puteam să mă gândesc la așa ceva. Era mult peste puterea mea de înțelegere. Dar n-am zis nimic. Fiecare om cu credința lui. Nu era

momentul pentru a încerca să schimb ceea ce se sedimentase, în viața acestor oameni, de atâtea veacuri...

Furosemid nici vorbă să gădesc. Și ea slăbea, slăbea cotinuu. Ne miram de unde mai avea să slăbească. Mânca foarte puțin. Față de alții afirma:

“Nu mai mănânc. La ce mă ajută! Mai bine să mor”.

Piciorul a amorțit în așa hal că nu-i mai permitea să mai vină până la mine în cameră.

“Să mă duceți și pe mine la spital, să-mi schimbe tratamentul”.

În lipsa noastră spunea:

“Eu m-aș face bine, dar cine să se ocupe de mine? M-au uitat cu toții”.

Cu numai 2 zile în urmă spunea:

“Eu nu mai plec de acasă orice ar fi”.

“Tata” continua să-și facă ambițiile. Mi-a cerut să-mi scot totul din “magazia lui”. Din păcate a auzit Mama. Sperața ei, ultima ei speranță de a nu lăsa în urmă o altă posibilă tragedie se năruia ca un castel de nisip.

Ne-a spus că vrea să se mute în camera din mijloc, acolo unde am făcut soba cea nouă. Dar nu aveam lemne. Imobilitatea ei se accentua văzând cu ochii. Nu mai putea ieși afară nici pentru necesitățile firești!

Am discutat din nou cu medicul Valentin Ionescu. Din păcate fără voia mea, Mama ieșise din sfera discuțiilor noastre. Fără voia mea “eroul” principal devenise “tata”. Cu Mama lucrurile erau clare. Nu putea fi chemată Salvarea. Bolnavul de cancer nu avea acest drept. Omenirea avea datoria să lupte pentru a salva CEEA CE SE MAI POATE SALVA.

Rezistența ei fizică extraordinară, capabilă să-nvingă orice boală îi juca atunci o festă: îi prelungea chinurile!!! Era unul dintre paradoxurile vieții! Noi am căutat să-i prelungim viața până la limita posibilului și am contribuit, involuntar!, la prelungirea agoniei. Nici nu puteam proceda altfel. Ne obișnuisem cu ea așa. EXISTA!, puteam schimba câteva vorbe cu ea. Trio-ul Mama-serviciu-facultate îmi pusese serios la încercare puterile. Dar nu-mi păsa. O aveam pe Mama lângă noi. Și aceasta era răsplata cea mai de preț. Și nu aveam dreptul să mă plâng atâta timp cât eram sănătos. Mama nu mai avea aproape nimic din ceea ce are un OM.

Am găsit furosemid!

Acel mic succes m-a ajutat să gădesc o explicație plauzibilă:

- Mamă să nu-ți închipui că te-am uitat, că noi dormim liniștiți și te lăsăm să te chinui. Domnul doctor nu a fost de acord cu internarea. Și nici noi. Tratamentul pe care-l faci la spital îl faci și acasă. Și apoi aici suntem noi care te ajutam, te îngrijim.

Când am plecat la cursuri am rugat-o să nu fie supărată pe mine.

- Nu sunt, Vasile. Bine că mi-ai luat injecțiile astea

PIATRA

Exasperat de întârzierea cu care CAP Tânganu și Casa de Pensii Ilfov stabileau dacă Mama are sau nu dreptul la pensie, am trimis o scrisoare la ziarul “Scânteia”. Într-un timp relativ scurt am primit și răspunsul: nu avea dreptul! Pentru a beneficia de pensie trebuia ca în anul 1973 (când a reapărut boala) să efectueze minim 70 de zile-muncă, adică jumătate din baremul de 140 de zile stabilit de adunarea generală a CAP. Mama nu efectuase decât 60.... Nu beneficia de pensie în ciuda faptului că trebuia să lucreze minimum 5 ani în CAP și ea lucrase 13... Căzuse într-una dintre capcanele legii. Normal că nimeni nu dorise să dea posibilitatea legii să-i facă o nedreptate. Cu totul întâmplător situația Mamei era una la limită. În scrisoarea de răspuns ni s-a promis că se va încerca obținerea unei aprobări excepționale de la UNCAP. Intervenția urma să se facă de cei de la Casa de Pensii a județului Ilfov. Evident un gest de omenie. Prea târziu, însă. Boala Mamei evolua și nu aștepta.

19 ianuarie 1975. În acea zi conform tradiției i s-a rupt “turta” celei de a doua fetițe a surorii mele, Carmina. Împlinise un an. Evenimentul a fost însoțit de o mică petrecere, altminteri tradițională.

19 ianuarie 1975. Pe mine, acasă m-a așteptat o triplă surpriză.

Prima: Lui Mihăiță i-a recidivat bronșita (așa cum avea să se mai repete de câteva ori în acea iarnă de foc). Ne-a impresionat stoicismul cu care un copilăș de aproape un an suporta rigorile bolii. Toată duminica aceea s-a jucat prin casă deși efectele bolii erau vizibile pe corpul și în comportamentul lui.

A doua: soția mea contractase o gripa. A zăcut tot timpul. Eforturile din ultima vreme o slăbiseră foarte mult. Și boala s-a instalat rapid într-un organism slăbit. Pe atunci avea dreptate “tata” când îi spunea “fantoma”. Deci existau și situații când și el avea dreptate!

A treia: pentru prima dată în acea zi am observat că mama își făcea necesitățile în casă! Picioarele ei nu o mai puteau trece dincolo de prag. A surprins-o naturațea cu care am intrat și i-am luat murdăria. Privirea ei trăda rușinea, dezgustul, deznădejdea, repulsia. Nu crezuse că atât de repede va ajunge să fie îngrijită în acest stadiu. Și apoi era obișnuită cu soția mea. Ar fi dorit, probabil!, ca eu să nu cunosc acel ultim (sau printre ultimele) semn(e) de slăbiciune omenească..

Numai eu rămăsesem în picioare...

“Tata” continua să o certe. Unul dintre motive era acela că nu are cine să-i facă mâncare. Nu accepta, sub nici o formă!, să-i facă soția mea mâncare! Se temea de farmece!! Era evident că Mama devenise o piatră de moară pentru el: nu tu femeie, nu tu mâncare caldă, nu tu spălat, nu tu servitoare, nu tu.... Nimic din partea ei. Gândurile lui erau îndreptate (cele petrecute ulterior aveau să confirme concluzia noastră) spre un rapid viitor mariaj... Rezistența fizică excepțională a Mamei era o piedică în calea

presupusului mariaj. Fiecare zi trăită în plus însemna o zi mai puțin din posibilă, mult așteptată “fericire” ce se contura pe aproape. Așa că puțină ceartă (chiar și zilnică) nu strica pentru a-și apăra următoarele mișcări. În tot timpul cât a fost bolnavă nu i-a cumpărat nici măcar o fiolă de algocalmin. El s-a grăbit să-i cumpere îmbrăcăminte pentru înmormântare. Ceea ce-l interesa. Timpul pe care-l petrecusem în apropierea lui mă ajutase să-l înțeleg. Îi măsurasem faptele, îi citisem gândurile, îi interpretasem vorbele, îi studiasem ticurile, îi ascultasem amenințările și înjurăturile, fusesem câteodată martorul bătăilor. Nu era cu puțință să greșesc. Am urmărit mut și îndurerat lecția lui de cinism. N-am putut să-l opresc nici atunci. Și nici altădată.

În acea duminică de 19 ianuarie, când trebuia să mă plimb de la un pat la altul pentru a-i îngriji pe cei trei bolnavi, “tata” fuma țigară după țigară. Era vizibil afectat că trebuia să-i “calc domeniul” pentru a-mi îngriji Mama. Și Mama de-abia respira negăsind oxigenul necesar trupului ei bolnav, printre norii de fum.

El nu vedea, nu auzea, nu simțea. Era nervos și atâta tot. Și trăgea fum după fum. Am încercat să-l conving să nu mai fumeze dar Mama cu un semn disperat m-a oprit. Fumatul înceta în momentul în care ieșeam din camera lor. Așa trata el prezența mea. Și cum Mamei îi era mai necesar oxigenul decât prezența mea a trebuit să reduc la minimum vizitele mele în camera ei!

Curios piciorul s-a mai dezumflat. Dar o durea de la genunchi până la șold. Restul nu-l simțea.

- Doamne! de ce m-o durea? Ce-o fi acolo...

Întrebările ei, mereu aceleași întrebări, rămâneau fără răspuns. Mă obișnuisem cu întrebările ei. Mi se uzase nervii, mi se tocise sensibilitatea. Priveam pe fereastră ori de câte ori îmi repeta fatidicele întrebări. Era riscant să o privesc în față. Ar fi ghicit adevărul. Întrebările ei semănau cu o piatră aruncată în apă. În imediata apropiere undele sunt puternice. Cu cât ne depărtăm de locul impactului cu atât devin mai slabe, apoi imperceptibile. Emoțiile mele semănau cu undele produse de acel impact.

Ființa mea era zguduită din temelii de tânguiriile ei. Dar cu fiecare zguduire eram aruncat cu o palmă, două mai departe de tumultul aducător de emoții. Mereu mai departe. Autoapărare? Instinct de conservare? Obișnuință? Indolență? Grijă pentru propria familie deabia infiripată? Dorința de a termina facultatea? Care dintre acestea să mă fi împins până acolo, undeva la periferia simțirii omenești?

22 ianuarie 1975. Era supărată. Din mai multe motive. O așteptase pe sora mea dar nu venise. Apoi plângea că furosemidul mult lăudat nu o ajuta cu nimic. Credea că durerile ar fi cauzate de el. În realitate unul dintre efectele furosemidului era și acela de a micșora presiunea intramusculară la piciorul drept care prezenta un edem gigantic datorită invaziei metastazei. Și implicit prin acest efect reducerea durerilor. Dar ce conta o lacrimă într-un ocean?

Evoluția continuă a bolii lăsase urme vizibile, chiar șocant de vizibile. Se schimbase atât de mult încât aproape ca n-o mai recunoșteam. Mama cea adevărată fusese alta: cu voce puternică, cu mișcări energice, cu zâmbetul ei unic. Nu mai rămăsese nimic din toate acestea. Dispăruseră...

Pentru mine Mama a dispărut încet, dureros de încet, sistematic. Când moartea necruțătoare a venit nu a făcut decât să consemneze o situație deja existentă în eul meu. Mama unui coleg de facultate a dispărut în timp ce noi susțineam sesiunea de iarna. Diagnosticul: cancer. Vârsta: 69 ani.

M-am întâlnit cu un fost coleg de școală elementară. Îmi povestea de mama lui (de fapt o mătușă care l-a crescut). Era bolnavă. Pierdea treptat din greutate și din putere, făcea un tratament cu raze, imobilizarea la pat era iminentă, etc. Restul îl cunoaștem și noi, stimați cititori. Vârsta: 69 ani. Aceasta cifră devenise obsedantă pentru mine. Dacă boala necruțătoare și-ar fi întins tentaculele necruțătoare asupra Mamei cam la aceeași vârstă...

Într-una din acele zile ale sfârșitului de ianuarie 1975, “tata” împreună cu câteva rude au luat o hotărâre eroică: aceea de a o duce pe Mama la spital. Nu m-am împotrivit. Era riscant. S-ar fi crezut că-i vreau răul. I-am dat mamei 200 lei pentru diverse cheltuieli cu promisiunea că-i mai dau și alții. Dacă va fi nevoie...

A nins cu fulgi mari. Era o splendoare să te plimbi prin lumea lor imaculată. Dar la contactul cu pământul își schimbau hlamida lor albă cu una pământească. Adică pământie. Ce-o fi în sufletul Mamei când i-a văzut. Intuiam: “Și Dumnezeu este dușman cu mine. Când să mă ducă și pe mine la spital uite ce-mi face. Cu ce să vină la mine aici pe mocirla asta”.

În cele din urmă Dumnezeu ei nu s-a dovedit a-i fi dușman: la prânz soarele s-a grăbit să-și plimbe razele-i binefăcătoare. Iarna aceea atât de blândă ne-a discreditat în fața celei ce suferea, ne-a scos în evidență neputința noastră goală-goluță.

Adesea soarele tăia cu razele-fierăstrău camera ei în felii. Se oprea pe fața Mamei evidențiindu-i ridurile, paliditatea și mai ales suferința. Părea imposibilă. Oare ce era atunci în sufletul ei? Regrete? Resemnare? Disperare?

Fața ei de piatră nu trăda nimic.

Surprinzătoare mi s-a părut sustragerea mea din sfera gândurilor care aveau drept subiect pe Mama de către grijile cotidiene, mărunte și de multe ori meschine.

“... n-am învățat la finanțe... nu mi-am făcut referatul la sociologie,... să mă scol dimineața să nu întârzii de la serviciu... să nu uit să-mi scot abonament CFR,... să cumpăr lemne și cărbuni, ... ce-a făcut Năstase la Melbourne?... să-i înapoiez doamnei Cotarcea banii împrumutați... etc., etc.” Iar Mama continua să-mi spună vorbe de un autentic tragism:

- DACĂ VOI NU VREȚI SĂ MĂ DUCEȚI LA SPITAL EU AM SĂ MOR...

Soarele (ce-o fi luminând atâta în iarna asta ?) s-a ascuns după un nor. Șuieratul trenului care pleca din gară s-a oprit și el brusc. Doar zgomotul roților de tren nu s-a oprit și doar s-a diminuat treptat pe măsură ce se îndepărta.

“PUTERE, MULTĂ PUTERE, DRAGUL MEU PRIETEN “

1 februarie 1975. A început o nouă lună. Ultima?

A continuat să slăbească îngrozitor. Piciorul stâng era atât de slăbit încât m-a cuprins un tremur când m-am uitat la el. Capul ei a ajuns ca de copil. Părul îi era încă negru. A albit puțin pe la tâmpile. Am izbucnit în plâns:

- Pleacă, Vasile. Îmi faci rău...

Altădată:

- Nu mai vine Vasile... Nu mai vine Didina... M-au uitat cu toții!

Nu mai mânca aproape nimic. E adevărat că nici nu prea mai putea dar nici nu se mai străduia. Îi era teamă să nu-și facă necesitățile pe ea.

Mi-a dat cele 200 de lei înapoi.

- Nu se duce taică-tu la Cernica să cheme Salvarea.

Atmosfera de acasă ne crea impresia că ne aflăm permanent sub o cupola uriașă, izolați, departe de ceea ce este lumesc.

Priveam la televizor. Tot ce vedeam acolo mi se părea ireal, nepământeam. Era ca un “tunel al timpului” prin care priveam lucruri și fapte ce au fost sau ce vor fi. Și noaptea era nesfârșită. Și ploaia era nesfârșită. Nesfârșită era și durerea.

A venit la noi unchiul Ion, fratele Mamei de la Bălăceanca. Veniseră și alții. Era și “tata” de față. S-a pus atunci în discuție laitmotivul ultimelor luni: internarea la un spital. “Tata” a spus că se duce la Cernica și cheamă Salvarea să o ducă la Spitalul de Urgență. A făcut și o gafă:

- A spus Didina că dacă chem Salvarea și o vede cum arată nu o ia. Și o plătesc. Apoi cu emfază: dau 200 de lei și gata! Ce banii m-au făcut pe mine?

Și Mama era de față.

Din nou toate privirile se-ndreptau spre mine. Iar eu, neputinciosul, dădeam din colț în colț, mă uitam în stânga, mă uitam în dreapta și în cele din urmă în pământ. Mă săturasem, mă săturasem... Aș fi vrut să ies afară să merg și să-mi strig, așa în neștire, neputința în fața destinului. Al ei, al meu... N-am ieșit. În schimb am făcut promisiuni. Promisiuni pe care nu mi le-am respectat niciodată. Față de o... MAMA... Oh, Doamne! și cât este de trist...

Aproape în fiecare duminică după amiază mă duceam să-l văd pe Mihăiță. Cu el eram neobișnuit de vesel. El făcea parte din altă lume.

Câteodată Mama întreba:

- S-a vindecat la picioare Chirțoaia?

- Da, i s-a răspuns.

Tăcea. Eram sigur că se gândea: “Toată lumea se face bine. Numai eu, nu”. Poate că în gândul ei mai adăuga: “Cine să se ocupe de mine?”. Dar tăcea. Nu mai suporta discuțiile tari, dureroase. Nici noi... Toți aveau soți, copii care se ocupau de cei bolnavi. Ea nu avea. Nu avea pe nimeni. Era ca o frunză aruncată în valurile/vânturile vieții... Așa era dacă nu avea copii care să se ocupe de ea. Să o ducă la spital. Să găsească doctori care să o vindece... Niște neputincioși...

A schimbat discuția:

- Ce mai face, Mihăiță?

Sau:

- Nu mai ai de-nvățat?

În ziua de 3 februarie 1975 am trecut pe la Cricumscripția Sanitară de la Cernica și am discutat cu medicul Gabrielescu. Mi-a povestit de un domn mai în vârstă însoțit de o doamnă de vreo 35-40 ani. Identificarea a fost o formalitate: “tata” și mătușa mea Stela. Le-a spus (medicul Gabrielescu) că nu mai este nimic de făcut, că numai calmantele îi mai puteau alina durerile.

- Nu le-ați dat o rețetă? am întrebat.

- Le-am spus să intre în cabinet, dar au dispărut!

Acasă Mama aștepta medicul să-i facă o consultație. Așa îi spusese el.

Am fost iarăși nevoit să mai fac un efort. Adică să o mai mint odată. Ce mai conta o minciună în plus!

- Ce spune, Vasile, doctoru’? CĂ BOALA MEA ESTE FĂRĂ LEAC?

Peste 3 zile:

- Cum mi-a dat doctoru’ rețeta asta fără să mă vadă?!

N-am mai răspuns. Epuizasem de mult răspunsurile credibile cu care să mă salvez.

- Dacă nu m-ar mai durea piciorul tot ar fi mai bine.

Am cerut să i se facă toate injecțiile, zi de zi. Cu tot pesimismul ei din ultimul timp, cu toată neîncrederea ei față de aceste rețete suporta totul fără șovăire. Nu dădea la o parte acea unică șansă (oare mai era vreo șansă?). Când am plecat la facultate mi-a spus:

- Du-te, Vasile, la treaba ta și pe mine lasă-mă. Ce-o fi o fi!

A mâncat cu poftă chiar, complotul de vișine pe care i-l adusesem.

Pelerinajul continua. Una dintre rude, o nepoată pare-mi-se, care era soră medicală a avut curiozitatea să se uite la medicamentele ei. Și i-a spus că sunt pentru inimă. Asta ne mai lipsea!

- Eu nu mă-mpac cu medicamentele astea, mi-a spus. Sunt pentru inimă. Fac școală cu mine. Eu am lichid la picior. Să-mi scoată lichidul.

- Nu ai lichid, Mamă. Dacă aveai ți-l scotea până acum.

- DAR CE AM?

- Nu ne spune nimeni nimic, Mamă. Crezi că nouă ne spune cineva mai clar decât îți spune matală!? Ne iau peste picior și ne spun să nu ne băgăm nasul unde nu trebuie....

- Aștia fac școală cu mine. AM SĂ MOR CU ZILE. Nu e bubă, nu răsufală, burta nu mă doare (și s-a bătut ostentativ și convingător cu palma). Nu pot să-mi dea și mie un leac pentru picior.

Gândurile ei tot la cancer erau. Dar știa că dacă nu apare “o bubă” sau mai multe nu poate fi vorba de cancer. Deocamdată nu apăruseră.

Mihăiță era bolnav de gripă.

“Putere, multă putere, dragul meu prieten” îmi scria, de departe, prietenul nostru Dudu Sava...

Într-o sâmbătă a venit sora mea, Didina, pe la prânz. Mai târziu a venit și cumnatul meu, Mitică. I-au adus o găină tăiată. Până spre seară timpul a fost frumos. Dar, ca din senin, a început să ningă, să viscolească chiar. Didina și Mitica s-au pregătit de plecare. Și tocmai atunci ca și vremea de afară Mama a început să se agite:

- Unde pleacă Culina?

(Soția mea se pregătea să plece la cooperativa de consum să “cumpere niște sare de bucătărie”).

- La cooperativă.

- Și pe mine cui mă lasă?

- Păi, nu rămân eu cu dumneata!

- Și dacă se-ntâmplă să am nevoie...

- Nu-i nimic, te ajut eu, i-am spus.

- Nu se poate. De ce pleacă? Ce i-a venit să plece tocmai acum?

Eram total derutat. După plecarea celor trei s-a liniștit. Întocmai ca vremea de afară. Apoi a adăugat:

- Am să mor supărată pe toți, pe toți!

(Soția mea plecase să-l vadă pe Mihăiță, care era bolnav la bunica lui, Rița. Mamei nu i s-a spus că Mihăiță era bolnav. Avea nevoie de o grijă în plus?).

NERECUNOSCĂTORUL

- Nu mănânci?

- Nu mai mănânc nimic. Azi am mâncat prea mult.

- Nu se poate fără hrană, Mamă.

- Nu mai mănânc. De ce să mai mănânc? Ca să-mi lungesc zilele și chinul.

Existau cel puțin 3 motive care au dus la scăderea simțitoare a poftei de mâncare. În primul rând exista posibilitatea, foarte probabilă, ca organele interne din imediata apropiere a focarului generator de metastază (rinichii, ficatul, stomacul) să fi fost atacate. De-altfel medicii mi-au cerut să estimăm cantitatea de urină pe care o elimina zilnic pentru a putea determina cantitatea de medicamente ce i se mai poate administra. Era deci o cauză obiectivă.

În al doilea rând nu se-mpăca cu gândul că trebuia să fie îngrijită și ca noi trebuia să-i ducem murdăria afară.

În al treilea rând, știa că nu se mai face bine. De aceea a renunțat deliberat la mâncare pentru a nu-și mai prelungi chinul, durerile, drama. Ultimele două motive erau de natură subiectivă.

Numărul celor care veneau să o vadă creștea direct proporțional cu agravarea bolii. Era impresionantă acea solidaritate umană. Acea încercare emoționantă de a o ajuta și de a fi alături de un semen atunci când e slab, când e la anaghie. Adică atât de aproape de moarte... Mulți își luau rămas bun de la ea. Cel mai des au venit vecinele ei, acele femei cu care își “făcuse veacul” în zilele bune de altădată. Prezența lor era binefăcătoare pentru toți. Și pentru noi și pentru ea. Suporta mai ușor durerea și singurătatea. Dar... Spun dar... pentru că pe lângă acestea se mai strecurau, fără intenție bineînțeleș, și vorbe care ne creau greutate.

“Țață Mito, cutare și cutare s-a făcut bine la picioare. Pe matale de ce nu te duce la spital?”

“Mito, pe Petre al meu (Dumnezeu să-l ierte!) l-am dus la spital cu piciorul înghețat tun. I-au tăiat bocancul cu cuțitul dar l-au făcut bine. Să te ducă și pe tine Vasile, la spital, că e băiat cu carte și știe ce să facă. Că și tu cât l-ai mai îngrijit...”

“Mito, eu m-am luat de gânduri cu piciorul tau. Lică al meu avea piciorul umflat până sus și-l durea. I-au scos lichidul afară și acum e bine. Vasile, de ce nu te duce la un doctor particular?” (Și Lică al ei, bărbat fălos și frumos a murit prematur!)

În fața tuturor trebuia să pozez în copil nerecunoscător, în copil rău, în copil fără inimă, în copil fără suflet, în copil prost, în copil cu care să-ți ameninți odraslele. “Să nu ajungi și tu ca ăla care-și lasă mama să moară ca un câine”.

Adevărul trebuia să gonească hai-hui...

Atunci s-a născut boala mea cronică, pe care am purtat-o toată viața. și nu i-am găsit niciodată vreun leac:

**** NĂSCUT VINOVAȚ! ****

Dar mi-am purtat-o cu oarecare demnitate. Era boala “moștenită” din suferințele Mamei. Și te poți supăra pe o MAMĂ pe patul de moarte...?

Boala îi macina permanent trupul, ca un vierme ascuns într-un măr. Rodea încet, sistematic, meticolos. Azi îi era mai rău decât ieri, ieri i-a fost mai rău decât alaltăieri. Mai bine, niciodată. Mereu apărea ceva nedorit: durerea, edemul gigantic, lipsa poftei de

mâncare, constipație, imobilizare, abces, ... Se adăugau greutatea ca la o halteră. Până când halterofilul nu a mai putut să o ridice. Regenerarea celulelor vii și deci a organismului era literă moartă. Fără acea calitate formidabilă viața nu mai e ...viață. Era un nesfârșit cortegi de suferințe. Fără acea calitate organismul uman devine putregai...

“PATUL DE COȘMAR”

Din universul ei din acea vreme nu am făcut parte numai noi cei care ne-nvârteam în jurul ei sau cei care formau nesfârșitul convoi. Nu. Au făcut parte și “prieteni” (fără viață!!) de care s-a folosit mai mult sau mai puțin. Dacă noi mai plecam pe ici pe colo, ele în schimb “asistau” mute, impasibile la tragedia unei vieți.

Intrarea în camera ei se făcea printr-un (sau mai bine zis ”dintr-un”) hol. În camera Mamei, în partea dreapta a ușii se găsea o sobă țărănească cu cuptor și plită. Deasupra plitei pe perete era fixat un “galantar” pe rafturile căruia se găseau: pahare, cești, țințe, pioneze, nasturi, chibrituri, chei, sare, etc. Vecină cu “galantarul” era icoana, nelipsita icoană dintr-o casă țărănească, “Sf Ieronim Nicolae”, se numea. Privea întotdeauna sever ce se petrecea în cameră. Indiferent dacă panorama de sub el era tristă sau veselă, el era întotdeauna încruntat. A rămas întotdeauna impasibil și la rugămintele Mamei. Și încruntat. Multă vreme am crezut că este portretul bunicului dinspre “tata”, Fanea (Ștefan) , care a murit când eu aveam vreo 3-4 ani și pe care, vag mi-l aminteam. Am crezut, chiar că toate icoanele din casele oamenilor sunt portretele bunicilor. Dincolo de încruntatul sfânt Ieronim Nicolae se găsea patul. “Patul de coșmar” cum spune poetul Romulus Vulpescu. El a purtat-o pe Mama pe spatele lui “tare”. El a fost martorul numărul unu (mut) al tuturor evenimentelor consumate acolo. Nu s-a lăsat doborât de durere, de lacrimi, de halucinații. Pe pereți erau “ștergere” țărănești cusute de Mama și sora mea în anii din urmă...

Printre ele patrona maiestos un ceas CFR.. Era foarte vechi. După afirmațiile unui ceasornicar, care a găsit în interior anul lui de “naștere”, era mai în vârstă decât Mama. Ea l-a adus de la București, de la o cunostință. Era stricat. L-a dus la un ceasornicar, acesta l-a reparat și i-a redat viață. Atunci îi măsura nerecunoscător ultimele zile. Tic-tac, tic-tac, măsura nepăsător, insensibil, timpul fiecăruia dintre noi. El era martorul “vorbitor” (“tic-tac”, “tic-tac”, “tic-tac”... erau “vorbele” lui) al tragediei. Ne-uman, recele mecanism nu a ținut cont de cea care i-a (re)dat viața. Care era chiar Mama. Și tic-tac-ul lui continua cinic odată cu trecerea inexorabilă a timpului. A timpului nostru (ce părea nespus de lung) al timpului Mamei (ce era atât de scurt...).

Vecin cu el se găsea un aparat de radio. La el asculta Mama înainte vreme muzică populară. În acele zile ea continua să-l asculte. “Sfatul medicului”, de exemplu. La una dintre emisiuni a vorbit medicul Constantinescu. “L-am cunoscut după voce!, îmi spuse Mama. Cum să nu-l cunosc?”. Era medicul de la Spitalul CFR 2, care pe lungimea a câtorva săptămâni (cât a fost internată) a încercat să-i mai redea câteva fărâme de viață.

În fața ferestrei se găseau două mese. Una era mai scundă. Întotdeauna pe una dintre ele se găseau medicamentele Mamei. În cameră mai erau trei scaune dintre care două fără spătar. De unul dintre acestea ne amintim...

Acesta era universul ei. Ultimul ei univers...

PREVESTIREA

Neobișnuit de frumos era acel februarie 1975. Soarele mereu strălucitor, anunța o primăvară timpurie. Era una dintre obișnuitele mele zile când între orele de serviciu și cursurile de la facultate treceam pe acasă. Adusesem 2 borcane de compot de struguri, 2 gogoși, o ciocolată...

- Pentru cine ai cumpărat toate astea?
- Pentru matală.
- De ce cheltui banii? Nu vezi că eu nu mai pot să mănânc!
- Mai bine să nu duci lipsă...
- Știi cumva, a vorbit Mitică cu doctoru'?
- Nu știu, nu am vorbit cu el...

Am aflat ulterior că Mitică, cumnatul meu, îi promisesese că vorbește cu medicul Constantinescu.

- Toată lumea se duce la spital, se face bine, numai eu nu. Mă lăsați să mor ca un câine. Dacă aveam cancer (pentru prima dată am auzit-o, atunci, pronunțând acest cuvânt blestemat!) mă trimetea acasă. Dacă mi-au făcut două operații, mai înduram una. Eram obișnuită. Așa mă lăsați zi și noapte în ghearele morții. Voi nu vedeți? Ce mai așteptați? Să mor? Mă-ndopați cu mâncare. Mâncare îmi trebuie mie acum? N-am putere să mă arunc pe fereastră.. Să nu-mi mai aduceți nimic, nimic...

A urmat o pauză destul de lungă. Eu nu mai eram capabil să vorbesc. EA, da:

- Am să mor supărată pe toți, pe tine, pe Didina, pe Mitică. Alții se zbat pentru părinții lor. Meritam și eu puțină atenție, că v-am crescut de când erați cât lingura. Dumnezeu ăsta a fost dușman cu mine. Mai bine să mor. Ca nu vine și moartea asta odată. Ce-o mai aștepta?

A urmat o altă pauză tot atât de lungă ca și prima. A reînceput tot ea, cu o altă voce:

- Grăbește-te, Vasile, că pierzi trenul...

Peste două zile am găsit-o plângând. Am discutat din nou, cu ea. Discuția noastră ne-a purtat foarte, foarte aproape de adevăr. Am crezut atunci că-n urma discuțiilor următoare nu mai pot evita adevărul gol-goluț. Dar n-a fost așa... I-am spus că puterile noastre sunt limitate. Nu-i adevărat că nu ne ocupăm de dânsa. Nu putem face mai mult. În spitale nu mai avem încredere. S-ar putea ca acolo să facă școală cu dânsa (n-am ratat aceasta idee de care m-am agățat pentru a evita adevărul). Nu avea lichid, i-am spus. Era osul macerat. Poate cu tratamentul pe care-l urmează de atâta timp să se facă bine.

- Aici suntem noi, Mamă. Te îngrijim, te vedem, ne vezi. Între străini și așa de bolnavă e tare greu. Crezi matale că noi nu ne-am gândit la toate astea? Să nu fi supărată pe noi. Nu putem mai mult.

- Bine, Vasile. Vedeți-vă de treabă. Pe mine lăsați-mă în plata Domnului.

- Didina ce face?

- E acasă.

- Nu vine pe la mine?

- Îi spun să vină?

- Nu. Să vină când poate. Să nu uiți plapuma de la ea, e a ta.

Ultimele cuvinte m-au făcut să cred că-și simte sfârșitul foarte aproape.

Mi-am amintit de o poveste cu doi bătrâni: soț și soție. El pe patul de moarte i-a spus soției să pună lucrurile de valoare în pod: "Să le pui sus că la înmormântarea mea se fură. Lumea e rea și lacomă". Ce tari sunt unii oameni! Când am auzit povestea asta, copil fiind, mi s-a părut atât de inumană... de nepământească...

Apoi Mama a schimbat vorba. Mi-a vorbit de Mihăiță.

Sâmbătă 15 februarie 1975. Încă o zi memorabilă.

- Vasile, eu simt că mi-a sosit ceasul.

- Mamă, te rog alungăți gândurile astea. Să nu discutăm ce nu trebuie.

-Trebuie, Vasile. Mi-a sunat ceasul. Ce las eu în urmă? Scandaluri. Ce faci tu cu nenorocitul ăsta. Mor cu sufletul negru, negru ca un tăciune. Nu mai pot să-mi dau seama ce-o să urmeze. ăsta pune mâna pe cuțit, Vasile. Și ai să mori de tânăr, Vasile. O să fie păcat de tine...

Și brusc a încetat să mai vorbească. Lacrimile i-au inundat ochii și cuvintele rău prevestitoare au rămas în stadiul prim.

C A P I T O L U L V I I

PENTRU CINE BAT CLOPOTELE ?

PRIMII PAȘI, ULTIMII PAȘI

Duminică 16 februarie 1975.

L-am adus acasă pe Mihăiță. L-am ajutat de subsuori să facă primii pași. Primii pași dintr-o viață care îi sta în față în toată splendoarea ei. Primii pași dintr-o viață destul de lungă ATUNCI, destul de scurtă cândva...

Și tot în acea zi am ajutat-o pe Mama să facă ultimii pași. Ultimii pași dintr-o viață destul de lungă cândva, destul de scurtă ACUM. Și întocmai ca Mihăiță, după câțiva pași s-a sprijinit de pat. Dar câtă diferență!?

Dacă ne-am imagina viața ca pe o curbă sau ca un semicerc, unde s-ar afla cele două ființe omenești?

Mihăiță avea semicercul în față se pregătea să se înscrie pe traiectoria lui, misterioasă, să se propulseze acolo spre vârfuri, acolo unde viața clocotește, acolo unde viața îl chema. Acolo unde miliarde de oameni și-au îndreptat pașii, primii pași, apoi pe ceilalți. Acolo unde și i-a îndreptat și Mama. Cândva... Dar ce au însemnat acei ultimi pași, iremediabil ultimii.... Se afla pe partea cealaltă a semicercului. Privirile ei nu se mai puteau întoarce niciodată acolo unde clocotește viața. Înapoi însemna numai aduceri-aminte, numai regrete și dureri neîntinate. În față urma abisul, necunoscutul, neantul, negura vieții, inevitabilul vieții. Își întorcea, printr-un superb efort privirile înapoi spre culme. Ce-a lăsat acolo? Bucurii? Nu... Necazuri? Da... Nu din vina ei.

Din camera noastră, unde era Mihăiță și până la camera Mamei erau zece pași. Dar la ce distanță uriașă se aflau unul de celălalt atunci în acel moment. Peste o mie de ani, de exemplu, cele două vieți se vor apropia neverosimil de mult, se vor contopi, vor deveni un punct. Apoi vor dispărea în haosul uitării. Acolo de unde nu se mai revine niciodată.

Încercarea noastră de a-i da Mamei ceea ce viața îi refuză, pe nedrept, a dat greș. Am dorit să o scoatem afară în curte ca să mai tragă în piept aerul curat al dimineții, să mai privească odată bolta luminoasă a cerului, să-și mai plimbe odată privirea până la linia sinuoasă a orizontului. Nu s-a putut. După 2-3 pași a strigat, disperată!, să o ducem înapoi în pat.

Mi-am adus aminte, în acele momente de cuvintele unui bun prieten: "Numai dorința ei extraordinară de a trăi o mai ține în viață".

A urmat o scurtă perioadă de resemnare totală.

“ Ce să mai facă și doctorii. Uitați-vă la piciorul meu cât e de umflat?”

“ Du-te la școală, Vasile. Ai grijă de tine. Cu mine nu e de glumă. Boala asta o să-mi pună capăt doar mie. Voi sănateți tineri. Du-te, Vasile. Pe mine lasă-mă în grija Domnului”.

“ Nu mai vine nimeni pe la mine. M-au uitat cu toții. Fiecare are casa lui, grijile lui, durerile lui. Nu poate să le-mpartă cu mine”.

“AJUTORUL” LUI MIHĂIȚĂ

O întrebare ce trebuia să-i gădesc răspuns mă chinuia în acele zile: odată cu imobilizarea decisivă la pat se punea tot mai acut problema unei îngrijiri permanente. Cine să facă lucrul acesta? Mulți mi-au sugerat ca soția să întrerupă serviciul. La început am fost înclinat să cred că au dreptate. Dar la o analiza mai profundă mi-am dat seama că de fapt comiteam o gravă greșală. Cheltuielile erau foarte mari. Numai cu salariul meu nu le acopeream.

“Noroc” că pe Mihăiță l-a sâcâit tot timpul o bronșită rebelă. Concediile medicale pe care le-a primit soția pentru îngrijirea lui și le-a petrecut la căpătâiul Mamei. Bronșita lui Mihăiță = 7 zile de concediu medical pentru îngrijirea Mamei, tusea convulsivă a lui Mihăiță = alte 5 zile de concediu medical la căpătâiul Mamei, gripa soției = încă 5 zile în apropierea Mamei.

Știu: este ceva de domeniul inumanului, dar acesta a fost crudul adevăr. Ne plănuisem chiar și două rezerve potențiale: un concediu fără plată de o luna de zile și un concediu de odihnă. Ambele ale soției. Dar n-am ajuns la o asemenea limită...

Aceasta în mare parte și datorită ajutorului substanțial primit din partea adevăratelor mele mătuși, cumnate ale Mamei: mătușa (tușa) Stana, soția fratelui mai mare a lui “tata”, Tudor, mătușa Maria, soția fratelui mai mare al Mamei, Ion, mătușa Lina, soția fratelui mai mic al Mamei, Gheorghe. Primele două aveau vreo 55-60 de ani, erau și ele, la rândul lor bolnave. Tușa Stana avea hipertensiune. Tușa Maria, un reumatism rebel. Au vegheat la căpătâiul ei fie toate odată, fie rânduindu-se. Emoționant era schimbul de cuvinte pe care Mama îl făcea, câteodată, cu mătușa Stana:

- Țață (așa îi spunea Mama) când pleci acasă?
- Nu plec, Mito. Stau cu tine până la vară. Stau până te faci bine.
- Așa, țață, să nu mă lasi singură.

Și n-a lasat-o. Mereu apărea la poartă, mergând încet, pâșa, pâșa, cu bățul într-o mână. Admirabile femeile mătușile mele! Amirabile gesturile lor de omenie. Și toate făcute cu o simplitate și o modestie impresionantă. Mătușa Stana era și o femeie curajoasă. Îmi spunea:

“ Uite, Vasile, vezi bălegarul ăsta (își arăta propriul ei trup; era corpulentă)? Cât ai zice pește s-a dus. Odată se oprește inima și gata s-a terminat cu viața mea”. Dar a trăit mulți ani după aceea. Când dă Domnul... După sufletul omului. Dar ce Mama nu a avut suflet bun?

“ Țștilora (era vorba de “tata” și frații lui, deci și de soțul său) le e frică de moarte. N-am văzut oameni mai fricoși. Ei cred că o să împărățească pământul”.

Ne povestea, în lungile nopți de veghe la căpătâiul Mamei, întâmplări de demult din aspra și agitata ei viață.

Și mătușa Maria ne povestea întâmplări de demult din copilăria ei petrecută împreună cu Mama. Acele amintiri înconjurau tragedia Mamei cu un nimb de legendă.

Iarăși resemnare.

“ Ce să-mi facă și doctorul Ionescu ? Ce să-mi facă și doctorii? Mi-au făcut două operații, mi-au scos totul din mine, mi-au făcut injecții, raze, am înghițit kilograme de medicamente”.

Noaptele erau îngrozitoare. I se ținea lumânarea...

Mi-am dorit și am avut o Mamă foarte curajoasă. Întotdeauna am admirat-o. A fost și este modelul meu de viață. Atunci în acea perioadă dramatică a avut momente în care curajul ei formidabil o părăsise. Mi-am pus atunci întrebarea: “Este sau nu este Mama mea o femeie curajoasă, capabilă să privească adevărul în față?”. Dar poate fi învinuit un om care vrea să trăiască, de lipsă de curaj? Puteam eu de pe poziția mea, să fac acea apreciere? Nu. Eu eram încă tânăr, aveam încă viața în față. Aveam un trup sănătos. Spectrul morții era departe, departe...

Așa cum spunea un prieten: “Ca să poți aprecia just comportarea unui om trebuie să te transpui, neapărat, în situația lui”. Dacă ești în stare...

La cea mai mică, banală și evident trecătoare ameliorare a situației ne cerea să încercăm imposibilul: internarea în spital! Dorința ei de viață învingea resemnarea. Pentru a câta oară?

Necesitatea administrării, din nou, a injecțiilor cu mialgin devenea din ce în ce mai presantă. Trebuia să i le facă cineva din familie. Dar cine?

- De ce să-mi faceți injecțiile alea? Ce, eu am cancer? Eu nu am cancer, încerca să ne convingă. O făcea cu multă convingere. Oare chiar credea cu adevărat în ce spunea?

Într-o zi i-am adus trei sticle cu bere. S-a înfuriat pe mine:

- Eu mă bat, zi și noapte, cu moartea și tu îmi aduci bere. Asta-mi lipsește?...

A băut, totuși, un pahar...

“Tata” i-a adus un semn prin care să-i dovedească lipsă vinului din butoi. Cine să i-l fi băut? Mama i-a spus, în batjocură, că ea i-a golit o jumătate de butoi.

De fiecare dată când mă pregăteam să mă duc acasă îmi făceam fel de fel de planuri: cum am să vorbesc cu Mama, ce-i voi spune, cum am să-i alung tristețea, cum am să o încurajez. Dar în fața ei mă comportam cu totul altfel. Socoteala din târg nu se potrivea cu cea de acasă.

BUBA

A apărut “buba”!

A apărut, pe partea dorsală, în dreptul șoldului. Cândva Mama ne spunea: “Nu am cancer, eu am lichid. Dacă aveam cancer apărea vreo bubă”.

Și ca o consecință imediată a apariției “bubei” a acceptat să i se facă injecții cu mialgin.

Am mai spus: parcă toată vloga trupului ei de altădată s-ar fi strâns în piciorul bolnav. Și, paradoxal, piciorul bolnav părea singurul organ sănătos din corpul ei. Numai el își păstrase ATUNCI dimensiunile de altădată. Ceea ce era sănătos altădată părea bolnav, ceea ce era bolnav acum părea sănătos!

1 Martie.1975...

Ultima lună? Fără îndoială...

În ultimul timp m-a chinuit un gând: pe 9 martie împlineam 27 de ani. Și nu cumva... Nu, nu era cu puțință... Ar fi fost prea de tot...

Începuse o nouă lună.

Era o zi neobișnuit de frumoasă.

Era o zi de primăvară adevărată.

Viața ei se-ntinsese până în primăvara anului 1975.

Adio viscole.

Adio geruri.

Adio...

Mamă...

Frații Mamei, la insistența femeilor care se perindau zilnic pe la căpătâiul ei, i-au făcut niște descânțece. Nu m-am opus. Nu aș fi vrut să las impresia că nu-i vreau binele. Prima senzație a fost de ușurare. Efectul psihologic era evident și de așteptat. I-au dispărut durerile, s-a inviorat la față. Vecinele șușoteau: “Se face bine, Mita!”. “Doamne, ce s-a inviorat, să n-o deochem!”.

În noaptea imediat următoare descânțecelor a dormit mai bine decât în alte nopți. Și în ziua următoare s-a simțit mai bine. Toată lumea a crezut că forța miraculoasă a descânțecelor a pus stăpânire pe ea. Am fost singurul care nu a împărtășit nici un moment entuziasmul celorlalți. Posibilele miracole se consumaseră cu mult înainte.

Institutul Oncologic București a trimis o adresă la Circumscripția Sanitară Cernica prin care întreba dacă a decedat bolnava Bolboja Dumitra. Sfânta statistică!

Dar corpul ei născut pentru a trăi 100 de ani ceda greu într-o luptă inegală.

Rezistența lui depășise chiar și timpul de siguranță pe care cei de la Institutul Oncologic și-l luase pentru a-i consemna, statistic, sfârșitul.

“Liniștit și fără greutate, departe sunt de tine, dragul meu prieten” îmi scria Dudu Sava.

M-am întors peste două zile (întârziere datorată cursurilor serale de la ASE și deci nu puteam să vin zilnic lângă Mama). Pe drum m-am întâlnit cu sora mea.

- Îi este rău de tot Mamei! Știi?

- Nu, i-am răspuns. Am venit din obișnuință, atunci când timpul îmi permite.

- A venit soția ta la noi. Nu se mai poate mișca deloc.

Efectul descântecelelor nu fusese decât în imaginația sa și a celorlalți.

Acasă l-am găsit pe unchiul Gheorghe. Plângea. Plângeam cu toții. Numai Mama nu plângea. I se umflase și burta. N-o mai durea piciorul. O durea, în schimb, burta. Simțea durerea la cea mai mică atingere. O mână, cea stângă, o ținea sub sezut. Cu ea își proteja buba. I-am luat mâna ei mica (să nu te miri cititorule, mâna ei care a împins coarnele plugului, cea care a săpat cu cazmaua, cu care a mănuit fierăstrăul, cu care a tăiat lemne cu toporul, cu care a spălat tone de rufe, era ATUNCI.. mică!...) în mâna mea mare. Nu mai putea mișca nici piciorul stâng...

Primăvara își intrase definitiv în drepturi. Am scos-o afară pe brațe și am așezat-o pe un pat anume amenajat. Aerul tare a adormit-o imediat. Nepoțica mea Mariana surprinsă de acea “mutare” a spus niște cuvinte memorabile:

- Mamaie, te-au dat afară ca să te vadă oamenii?!

Vocea ei de copil nevinovat a semănat printre noi, o teribilă stinghereală. Demult nu mai eram obișnuiți cu o sinceritate vecină cu naivitatea ca în acele cuvinte de copil....

Mama dorea să mă-mpac cu “tata”. Dorea ca în urma ei să lase pace. O pace în care nu crezuse nici un moment.

8 MARTIE

8 martie 1975. În urma cu 27 ani apărusem și eu pe lume. De ziua Femeii. De ziua Femeii, Mama făcuse “tatei” cadou un băiețel...

Se scurseră 27 ani. O parte din viața mea. A parte din viața Mamei. De ziua mea, Mama, cu buzele ei fripte de boală, îmi spunea niște cuvinte pe care nu mai știam cum să le caracterizez: “Îmi pare rău că plec dintre voi”... De ziua mea, de ziua Mamei gândeam altfel: “Și nouă ne pare rău Mamă dragă. Trebuie să avem inimi de câine ca să nu simțim că se dărâmă o lume cand îi strângi mâna Marianeii în semn de rămas bun. Cum să nu simțim cutremurul ce te-a cuprins când ai lăsat capul în jos. Și din priviri i-am spus Didinei să-ți faci injecția cu mialgin. Am înțeles atunci că ai capitulat. Ți-ai aruncat privirea într-o parte. Nu ți se mai potrivea formula: <<Întotdeauna învinsă, niciodată definitiv... >>. Și toate acestea se-ntâmpla de ziua mea, de ziua ta, Mamă”.

11 martie 1975.

Când am intrat în curte toți mi-au făcut semn să nu intru în casă. “N-o mai întoarce din drum”... N-am rezistat tentației de a-mi vedea Mama. Am intrat în casă. Era lume multă. Instinctiv, Mama a întors capul spre ușa. M-a recunoscut:

- A venit Vasile, a spus o voce.

- Da, l-am văzut. Te duci la școală?

(“- O să mor eu, Vasile, și tu n-o să mai termini școala”).

După spusele celorlalți a fost singurul moment de luciditate din acea zi. Îl păstrase pentru mine... Nici pe patul morții nu uitase de școala mea, de proorocirea ei că-mi voi purta pașii pe băncile școlilor dincolo de moartea ei...

Era mai mult în lumea cealaltă decât în a noastră.

A delirat toată noaptea.

“ Spălați-mă. De ce nu mă spălați? Moartă și nu mă spălați... E păcat...”.

“ Să vină Didina și Culina”...

Dimineața:

“ Las’că mă spălați mai pe seară”

N-am mai plecat la cursurile de la facultate în acea seară. Am stat lângă ea. Ațipea. Intra în ghearele morții. N-am lasat-o:

- Mamă, te doare?

Și-a scuturat capul. S-a uitat la mine. N-a făcut nici un “pas” dar am simțit că a venit de departe, de departe, din viitoarea ei lume.... Mi-a răspuns cât se poate de clar:

- Nu e amorțit (piciorul!).

- De ce te scarpini?

- Mă mănâncă.

O voce mă lămurește (era una dintre vecinele noastre care o veghea):

- Are o nouă bubă... acolo...

Cineva a aprins o lumânare. Câteva femei s-au ridicat să plece. A ridicat și ea privirea spre ele. S-a supărat:

- Nu, nu mă lăsați singură?

Mătușa Stana i-a repetat promisiunea făcută cândva:

- Nu te speria, Mito: eu nu te părăsesc niciodată.

La facultate, la serviciu, pe stradă, aiurea, trebuia să mă comport ca un om normal, fără griji, să discut, să zâmbesc... Era ca un vis frumos...

Toate amintirile mele se depăneau sub dominația zâmbetului ei, privirilor ei. Sosise momentul nedorit când amintirile mele de mai târziu să fie sărăcite de un zâmbet, de o privire..

În urma cu mai mulți ani, pe vremea când tatăl meu era în închisoare, Mama a fost, un timp destul de îndelungat donatoare de sânge. Primea câte 125 lei pentru fiecare donație. Din cinci în cinci donații primea câte o primă de 325 lei. Pe vremea aceea banii aceștia erau extrem de valoroși. Banii aceia ne-au scos, de fiecare dată din sărăcia

în care ne găseam permanent. Mâncam produsele aduse de Mama și plângeam. Mama, credeam noi atunci, își vindea viața ca să trăim noi, copiii. Ca în celebra poezie “Moartea căprioarei” de Nicolae Labiș: “mâncam și plângeam”... Credeam atunci că mâncam din ... viața Mamei... Mereu am fost obsedat de acest, credeam eu, pe atunci, sacrificiu uman... pentru copii... Peste câteva zeci de ani Mama avea să dispară.. Nu se poate face o legătură directă dintre boala Mamei și acel exemplar sacrificiu uman dar.. viermele memoriei sapă, sapă...

S-au ars buzele Mamei. Nu de vânt. De boală. I le-am uns cu alifie. S-au curățat de coji, dar i s-au uscat din nou...

Pe 12 martie 1975 s-a simțit mai bine. Nu mai delira. În același timp s-a retrezit în ea și omeneasca-i dorință de viață.

- Chemați “Salvarea”. Ce mai așteptați? Să vină “Salvarea”!

(Cum să-i spui unei MAME care ți-a dat viață ... că nu avem voie să chemăm o salvare pentru un bolnav de cancer cu diagnostic stabilit de Institutul Oncologic Filantropia?)

I-am spus că sora medicală a chemat Salvarea. S-a uitat la mine neîncrezătoare și cu un efort vizibil mi-a spus:

- Lasă-mă, Vasile, în pace. Mă plicitisești...

Am întrebat-o dacă acceptă să i se facă o injecție. A dat afirmativ din cap. Apoi a dormit... În fiecare clipă câteva perechi de ochi o priveau stăruitor. Îi așteptam ultima clipă, ultima suflare... Era o așteptare mută. Din când în când se vorbea în șoaptă despre ea și despre altele. Câteodată se auzea șuieratul unei respirații mai agitate sau un scâncet sau un “măiculiță, mamă!” sau o mișcare a mâinilor prin care parcă sugera că se apără de niște demoni nevăzuți. Apoi liniște... O liniște relativă, bolnăvicioasă...

CINE CULEGE LAURII?

În ziua de 13 martie 1975 s-a simțit mult mai bine. Evident o revenire tardivă... A mâncat varză cu mămligă, ouă cu mămligă și puțin compot de prune. Vorba i-a redevenit clară, privirea mai limpede. Încă nu se hotărâse să ne părăsească...

“ De ce nu a venit Salvarea ”

“ Ce noroc am avut eu pe lumea asta cu doctorii ăștia? ”

“ A chemat sau nu cineva Salvarea? ”

Câteodată luciditatea i se încețoșă. Și atunci:

- Didina, ce este acolo pe masă?

- Unde, Mamă?

- Acolo, uite, acolo!

- Țsta este un cuțit...

- Nu mai este și altceva?

Mi s-a pus, adesea, întrebarea standard:

“Cum merge școala, Vasile ?”

Răspunsul meu era urmat de:

“Bravo, Vasile” ... sau:

“Felicitări, Vasile”... sau:

“Fii tare, Vasile”... sau:

“Mergi înainte, Vasile”.

Erau cuvinte adresate mie. Numai mie...

Cândva, idealurile mele deveniseră și idealurile Mamei. Doar eu rămăsesem în cursă. Ea, în umbră... Eu, în zona unde se culeg laurii. Laurii a două vieți...

“Felicitări, Vasile”...

DE VEGHE

Cum s-a produs boala Mamei? Cum a evoluat? Cum se explica “măcinarea” aceea sistematică ? Sunt întrebări pe care, cred eu, și le va pune și cel care se va apleca asupra acestor rânduri. Am prezentat posibila genză a bolii într-un capitol anterior. Acum să cităm cele afirmate de profesorul BERNARD HALPERT membru al Institutului Franței, directorul Institutului Imuno-biologic din Paris:

“Se știe într-adevăr în urma unor calcule teoretice un om poate distruge 100.000 celule canceroase prin imunitatea sa proprie cu condiția ca tumoarea să fi fost complet înlăturată. Dacă mijloacele de apărare de care dispune omul nu depășește această cifra critică organismul nu reușește să le sterilizeze. Într-adevăr în cele mai multe cazuri chiar după extirparea tumoarei canceroase, după câțiva ani, bolnavul începe să prezinte metastaze – celule canceroase care au scăpat din tumoare înainte sau în cursul operației și care s-au cuibărit într-o altă parte a corpului și atunci începe drama: tumoarea reapare sub forma acestor metastaze cu tot cortegiul ei de suferințe încheiat aproape întotdeauna cu moartea (...) Personal cred ca în stadiul actual al științei (1975) se poate privi cu optimism posibilitatea vindecării cancerului. Vindecarea nu va fi obținută doar printr-o singură terapie ci printr-o combinație de chimioterapie și imunologie”.

15 martie 1975.

A mâncat o bucată de carne. A băut și o cană cu lapte. Îi revenise pofta de mâncare? Fără îndoială că nu. Era efectul aceleași extraordinare dorințe de viață. Și viața era legată, indispensabil, de niște lucruri mărunte.. Printre ele și de mâncare. Și ea știa acest lucru...

Dimineața m-a întrebat:

- Nu te duci la școală?

- Nu, azi e duminică.

- Nici nu mai știu pe ce lume sunt....

Noaptea am petrecut-o împreună. Ceasul suna din oră în oră. Mă duceam în camera ei și îi schimbam cârpele de sub șezut care erau ude la “buba” aceea. Altfel cârpele acelea i se lipeau de rană și îi multiplicau durerile. Pe la cântatul cocoșilor m-a rugat, cu glas încet, rugător, emoționant de rugător:

- Vasile, vrei să mă ungi și pe mine pe picior?

Din primul moment nu am înțeles exact ce dorea. La piciorul drept, cel bolnav în dreptul “oului” piciorului se formase o rană. Am unso cu tetraciclină. Când au trecut vârfurile degetelor cu alifia tămăduitoare am simțit cum mi se afundă. Ce boală bestială! Și unii îi spun și nobilă...

- Bine ai făcut, Vasile, mamă. Mă-njunghie. Poate mi se ostioiește durerea.

Între două vizite nocturne am visat. Am visat-o tot pe ea. Se făcea că era la Didina apoi la ASE (!?!). Eu mă duceam la cursuri. Am văzut-o:

“- Ce faci, Mamă, aici?”

“- M-au adus aici, Vasile. Să mă trateze. Dar ce să-mi facă? Rămân totuși, aici”.

“- Nu se poate, hai acasă. Acolo suntem noi, vecinii, rudele...”.

“- Nu mai merg, Vasile... vă fac greutate... ce-o vrea Dumnezeu. Stau aici..”.

Patul era mic, mult prea mic. Picioarele îi atârnav. Mă gândeam: “Nenorociții ăștia nici măcar un pat ca lumea nu i-au dat!

“- Hai acasă, Mamă. Uite eu am de dat o lucrare de control. Și vin să te iau. Acum plec să nu-ntârzii” Și am început să urc grăbit treptele ASE-ului...

... Aud o sonerie... Era ceasul. Trebuia să mai trec pe la ea. Lângă patul ei am revenit la realitate. Numai în visele mele și în închipuirea ei mai putea fi vorba de spital.

Marcela Girotti, soția actorului italian Massimo Girotti a acceptat, știindu-și sfârșitul aproape, să i se transplanteze corneele ochilor ei unei fetițe în vârstă de 11 ani. Și fetița și-a recăpătat vederea!! Cuvintele sunt de prisos.

FLACĂRA ULTIMEI SPERANȚE

În ziua de 19 martie 1975 am revenit acasă, ca de obicei, între orele de serviciu și cele de cursuri la facultate. Mi-era dor de ea. Mă obișnuisem cu ea așa cum era.

Oricum exista.

Acasă mi s-a șoptit “Vezi că doarme”. Somn la ora asta! Nu-i a bună, mi-am zis. M-am strecurat în camera ei. A deschis ochii, m-a privit o clipă, apoi a spus aceste cuvinte zguduitoare:

- S-A TERMINAT, VASILE, S-A DUS, S-A DUS VIAȚA MEA.

Cu mâna stângă își sublinia sugestiv cuvintele, fluturând-o în semn de adio. Am izbucnit în plâns. Am început să o mângâi în neștire pe păr, pe frunte, pe obraji, pe mână. Nepăsătoare, impasibilă parcă, a închis ochii trecând în lumea ei. Îi trebuise numai câteva clipe de luciditate, atât cât să-mi spună acele cuvinte. Am, înțeles atunci,

în acel moment, că-n sufletul acela ales se stinsese flacăra ultimei speranțe. Am înțeles, în acel moment, că pentru mine Mama nu mai exista.

“Mamă te doare?”

“Mamă ți-e sete?”

“Mamă să-ți ridic puțin perna...”

“Mamă...”

Avalanșa de întrebări a rămas fără răspunsuri. Fără nici un răspuns. Întrebările mele erau nepotrivite cu universul gândurilor ei de atunci:

“Ce mă tot plictisești atâta. Ce am avut de spus âi-am spus”.

Între timp, a sosit, de departe, și unchiul Gheorghe, fratele ei:

A deschis larg ochii, l-a privit vreme de câteva clipe apoi i-a spus:

- S-A TERMINAT, NENICĂ, S-A DUS, S-A DUS VIAȚA MEA.

Apoi a închis ochii. Gura i-a rămas întredeschisă. A redeschis ochii și ne-a rugat:

- Dați-mi puțină apă.

Unchiul Gheorghe a ieșit afară în hohote de plâns. Apoi s-a făcut liniște. Liniște, liniște. Într-un târziu a curmat-o vocea unchiului Gheorghe care a început să vorbească încet, rar, despre munca din grădina lui. Și el simțea în acele momente nevoia menținerii unui echilibru.

Soarele cobora agale de pe bolta cerească înroșind ultima porțiune din drumul lui de azi. Mâine va fi iarăși o zi frumoasă.

Formidabil! Formidabil, iarăși și-a revenit! Din nou era lucidă. Și întreba de mine:

“Când vine Vasile?”

“Este ora patru. De ce nu vine?”

Când am sosit avea pe cap o basma de culoare bleau. Ce minunat se asorta cu culoarea ochilor ei! A mâncat un ou. Apoi a dormit până-n preajma miezului nopții. După aceea somnul nu s-a mai lipit de ea. Pe la ora două noaptea m-a întrebat:

- Cine sunt prietenii lui taică-tu?

Delira? Aparent întrebarea părea fără rost. Pentru mine au rămas cele mai lucide cuvinte din ultimele ei zile. Erau rodul frământărilor ei din ultimele luni. Ce va rămâne în urma ei? Scandaluri? Liniște? Cine erau “prietenii lui tata”. Cine l-ar putea ajuta în îndeplinirea planurilor sale. Mă știa lipsit de apărare. Mă știa fără scut. Scutul dragostei unei Mame.

Dimineața mi-a cerut un pahar de vin. I l-am dat. A urmat următorul dialog:

- Ce face Mihăiță?

- Nu este acasă; este la soacra-meă.

- Aaaa... E acolo... Uitasem...

- Vrei să-l vezi?

- Da. Dar acum du-te și vezi-ți de treaba ta.

O AMINTIRE ȘI PUȚINĂ BUNĂVOINȚĂ

Prin anii 1959-60, într-o primăvară am strâns timp de câteva săptămâni banii ce ne mai rămâneau din vânzarea laptelui de la vaca noastră. Cu ei urma să cumpărăm un purcel pe care să-l creștem și să-l tăiem la Crăciun. Într-una din acele zile când m-am întors de la școală și urma să plec cu vaca la păscut Mama a venit la mine, zâmbind:

- Vasile, hai să-ți arăt ceva!

Mi-a arătat două tăvi mari, rotunde.

- Îți place ce-am cumpărat?

În loc de răspuns am întrebat-o, la rândul meu:

- Câți bani ai dat pe ele?

- 40 de lei.

- Din banii pentru purcel?

- Da. Mai târziu strângem bani și apoi îl luăm.

Mi-am pierdut calmul:

- Bine, Mamă, tăvi ne trebuia nouă acum!? Nu-ți dai seama ce ai făcut? Vrei să rămânem fără purcel? Ce mâncăm la iarnă? Tăvi?

- M-am gândit că tăvi ca acestea așa de ieftine nu mai avem ocazia să cumpărăm.

Ne-am certat mult timp. Am început să plâng. Nu mai aveam decât o pereche de pantaloni. Și aceia ruptți în genunchi și în fund și, poftim! cumpărase tăvi! Ce să punem în ele? Seara a venit la capul meu și mi-a spus:

- Ai dreptate, Vasile. Dar mi-au furat ochii tăvile alea. O viață întregă mi-am dorit și eu ceva ca lumea în casa mea. Poate cu timpul vom avea și ce pune în ele...

Au fost suficiente câteva cuvinte ca să-mi dau seama că o judecasem cu inima de... bărbat în devenire. Și greșisem. Ea era, totuși, femeie...

“Tata” și-a schimbat radical comportarea; a devenit extrem de grijuliu cu Mama, atent la toate gesturile ei, gata oricând să-i satisfacă (oricum ultimele...) dorințele. Nu exagerez cu nimic când afirm că știindu-i sfârșitul foarte aproape și lume multă împrejurii, în definitiv, puțină paradă nu strica. Avea nevoie de o impresie favorabilă, în ochii lumii pentru următoarele mișcări...

Pe 22 martie 1975 a început să ningă! Tocmai atunci! Ninsese foarte rar, nesemnificativ, cât a fost iarna de lungă. Îi cumpărasem compot de prune, un tub de tetracilină și o... bere... Singurele cuvinte pe care le rostea din când în când erau:

“ Mi-e sete”.

Ca întotdeauna în ultima jumătate de an, și am repetat obositor, noaptea era un calvar pentru ea. Făcea semne înfricoșătoare din mâini. Parcă voia să alunge pe cineva care-i dădea neconținut târcoale. Câteodată se trezea din acea stare și cerea să o așezăm mai bine pe pat și pe pernă. În acele momente aveam impresia că pur și simplu se speria de moarte. Și ne căuta prezența. Nu voia să rămână singură.. Surorii mele, Didina, i-a

spus că va putea pleca, în curând, acasă la ea, pentru că, luni sau marți “se va termina totul”...

Pelerinajul continua. Toată lumea era resemnată. Toți ne împăcasem cu gândul că nu mai putea fi salvată. De aceea, probabil, paradoxal!, atmosfera era mai destinsă. Câteodată se bea vin grație bunăvoinței “tatei”...

UN CERC INVIZIBIL

Am urmărit cu emoție și durere cum se strânge cercul în jurul Mamei.

Un cerc invizibil. Mama a fost o femeie energetică; nu-i plăcea să trândăvească. Întotdeauna s-a agitat, s-a zbatut, a căutat să rezolve cele mai dificile probleme pe care viața i le-a pus în față. Viața a fost, și pentru ea, o luptă. M-a uimit ușurința cu care se descurca în cele mai dificile situații.

În anii de foc, 1974-1975, boala i-a redus treptat aria ei de viață. Când în toamna lui 1973 boala a recidivat și și-a arătat pentru prima dată hidoasele tentacule, aria ei de desfășurare era considerabil de largă. Se ducea la spitalele unde avea nevoie (Institutul Oncologic, Spitalul “23 August”, Policlinica Județeană, Circumscripția Sanitară Cernica). Evoluția neîntreruptă a bolii a făcut ca după întreruperea tratamentului ambulatoriu cu raze aria ei de mișcare să cunoască o primă strâmtoare. Putea să se ducă până-n centrul satului la sora medicală să-i facă injecțiile. În acel august 1974 din care am început însemnările noastre s-a deplasat, ajutată de mine, la Institutul Oncologic. Ultima deplasare mai lungă s-a produs în ziua de 2 septembrie 1974 când pe traseul: Șoseaua Gării Cățelu nr. 134 – Spitalul CFR 2 “a petrecut” (ca să nu spunem altfel!) 9 săptămâni din sbuciumata-i viață. La sora mea, Didina, de-abia se putea deplasa în jurul casei. Acolo s-a produs cea mai semnificativă restrângere a spațiului ei vital. Aceiași minimă mobilitate și-a păstrat-o și la spital. De-abia spre sfârșitul celor 6 săptămâni de spitalizare a avut loc o scurtă și ultimă ameliorare.

Ne amintim că pe 2 noiembrie 1974, la întoarcerea acasă de la spitalul CFR 2 s-a consumat un alt moment cheie al vieții ei: pentru prima dată a străbătut cu piciorul o porțiune de pământ din afara curții noastre. De atunci universul ei s-a limitat la perimetrul curții noastre. Timp de două-două luni și jumătate s-a putut deplasa în interiorul acestui perimetru. Dar universul ei s-a micșorat și mai mult. Granițele lui s-au oprit la cei patru pereți ai camerei. Acolo în interiorul ei s-a consumat ultima și cea mai dureroasă parte a dramei. De la infinit la un sat, de la un sat la o curte, de la o curte la o cameră... Mereu mai puțin. Camera ei a rămas universul privirilor ei pentru că în scurt timp nici aici nu s-a mai putut mișca în voie. De la cameră la pat a fost “pasul” următor. Pe pat se putea întoarce de pe o parte pe alta, de la un capăt la altul. Cu timpul însă nu s-a mai putut întoarce pe partea stângă. Nu mai putea trage spre acea parte piciorul drept. Apoi piciorul drept a înțepenit. Un timp a putut să-l îndoaie pe stângul. A rămas și el țepăn. Au urmat apoi mâinile, ochii vocea... Numai inima ei s-a încăpățânat să mai bată. Singură, singură...

VISUL

Ți s-a întâmplat, poate, cititorule, ca somnul să-ți fie turburat de un vis sinistru.

Poate ai visat că ți-a murit un frate, poate mama, poate un prieten. Sau poate chiar că te afli în fața morții necrutătoare...

Ți-amintești? Știi cât este de groaznic. În cele din urmă te trezești, lac de sudoare. Și începi să pipăi, înfricoșat, perna, patul, plapuma. Poate spui: “Oh!, bine că nu e adevărat. Am visat. Ce bine că nu o fost decât un simplu vis!”.

Într-una din acele zile am dormit. Și am visat-o, bineînțeles, pe Mama. Tânără, sănătoasă. Îmi făcea niște semne discrete cu mâna. M-am apropiat de ea. Doamne, ce bine arăta! Toată ființa ei era un zâmbet. Apoi a început să se-ndepărteze încet, făcându-mi mereu semn cu mâna, cu chipul luminat de același zâmbet. Iar eu alergam fericit după ea. Dar vai!, cititorule, m-am trezit și la fel ca tine atunci, am început să tremur, am început să pipăi perna, patul, plapuma... Ceea ce trebuia să fie frumos în viață era în vis. Ceea ce ar fi trebuit să fie urât în vis era în viață! Unde era atunci limita dintre viață și vis?

Priveam infuzia aceea formidabilă de viață și tinerețe care inunda, pur și simplu, Piața Romană și străzile dimprejur, vecine cu ASE-ul, unde eu poposeam aproape în fiecare seară. Atunci puneam stăpânire pe mine impresia aceea ciudată că ei rămân veșnic tineri, iar eu, numai eu, îmbătrânesc mereu și pierdusem pasul cu ei. După o zi, două iar mă cuprindea dorul de EA. Atunci mă domina cu autoritate gândul că eram un egoist incorrigibil. Și reproșurile îmi mânau pașii acasă. Acolo sufletul meu, gol pe dinăuntru se umplea din nou cu durere. Și iarăși mi-l deșertam undeva prin Piața Romană. Ruginisem de atâta durere. Și iarăși începeau remușcărilor: “Oare țin cu adevărat la ea? Atunci de ce râd, câteodată cu poftă, de ce răspund cu corect la seminare, de ce mai sunt în stare să lucrez la serviciu, de ce joc șah cu Tudorică, de ce mă uit la televizor și mă-nfierbânt când este un meci de fotbal și la 10 (zece) pași de mine se consuma o mare dramă?”

25 martie 1975...

Din ce în ce mai rău. Nu mai putea să vorbească. Încerca totuși. Și-a întrerupt “comunicarea” cu lumea ei de atunci și a revenit în lumea noastră. Din frânturile de sunete pe care le-a scos a rezultat:

“ Să fierbeți marunțișurile!”

Ce o fi vrând să spună? Și pentru prima dată m-am lăsat convins mai bine zis doborât de ideea vânturată demult și de mulți că, atunci, viața ei de om bolnav ar fi inutilă. Inutilă, inutilă, inutilă. Nu mai cerea apă, nici mâncare. Și din când în când reușea să-și adune puterile atât cât să rostească:

“ Maică, măicuțița mea, ți-e milă de mine?”

Zile de coșmar...

Pregătiri de înmormântare...

“Trebuie 10 batiste. Se pun bani în ele. Ne trebuie bani mărunți”

Răsuflarea Mamei: din ce în ce mai rară. Gura – întredeschisă.

“Mâncarea să fie de post. O zi fasole, o zi cartofi”

A mișcat puțin capul. Am avut impresia că vrea să vorbească. Nu. Dealtfel nici nu putea. Ochii erau inundați de o pastă lăptoasă, de un alb murdar.

“O scoateți pe Tudorița (sora noastră moartă la 6 săptămâni). Trebuie să-i cumpărați un costumăș și să-l dați de pomană, iar pe oscioarele ei să puneți o tichie”

Și pieptul ei sălta. Sălta nebunește.

“Trebuie și prosoape”

Am ieșit afară din camera ei. Gândurile mi se-nvălmășiseră:

“Am să mor, Vasile. Și tu nu mai termini școala asta”.

“Putere, multă putere, dragul meu prieten”.

“Eu m-aș face bine, dar cine să se sbată pentru mine?”.

“Să facem și noi o casă nouă. Dacă o fi să mor să nu zică lumea despre mine când o veni să mă vadă că n-am fost în stare de nimic în astă viață”.

“Cine sunt prietenii lui taică-tu?”

27 martie 1975...

Fantastic. Viața s-a întors din nou în vlăguitul ei trup. A băut o cană cu apă pe care a ținut-o în mâinile ei. Din pasta aceea lăptoasă care-i inundase pupilele au izbucnit două flăcări. Erau privirile ei. Nu mai aveau intensitatea de altădată. Dar erau ochii ei. Parcă lăcrimau. Oare plângea?

Lumina ochilor ei s-a răspândit în toată camera. Era ca și cum o lună plină apare în mijlocul unei nopți întunecoase, risipind, parțial, întunericul, lăsându-l să se întrepătrundă cu fante de lumină. Asemenea lunii erau ochii ei. Asemenea lunii lăsa în sufletele noastre un amestec neclar de teamă și spaimă, de duioșie, de durere și dragoste, de lumini și umbre. Nu vorbea. Răspundea doar afirmativ sau negativ la întrebările noastre. Și lacrimile lăptoase curgeau, curgeau mereu.

Oare plângea?

Mă obisnuisem de mic să-i citesc privirile. I le citeam și atunci. În luminița aceea tainică pe care ochii ei au aruncat-o printre lacrimile-i albe am citit atunci părerea de rău că ne părăsește...

PENTRU CINE BAT CLOPOTELE?

28 martie 1975...

Din nou a intrat în agonie. A înțepenit. Nu mai putea mișca nimic. Întredeschidea puțin buzele și de pe o linguriță i se strecurau câteva picături de apă. Când nu mai vrea strângea din buze. Și totuși era conștientă. Ne răspundea la întrebări mișcând capul în sus și în jos.

O voce (tușa Stana): “Acum sufletul ei e în capul pieptului, apoi urcă spre gât și gata...”

Altă voce: “Sigur, nu au venit toți. Astfel nu s-ar mai fi chinuit atâta așteptând”.
Ea continua să-și miște capul în refugiul acela dureros...

Pelerinajul pe care-l făceau cei ce o cunoscuse era impresionant. Un cuvânt spus, o lacrimă vărsată. La căpătâiul ei. Dar cel mai mult m-a impresionat unchiul Gheorghe. Venea plângând în hohote. Mama tresărea. Îi cunoștea vocea. După un timp unchiul Gheorghe ieșea afară din camera ei și începea să povestească cu vocea lui domoală, ce trăda o uriașă durere interioară, despre muncă, grădină, despre Mama mea, despre mama lor, despre viață, despre moarte. Apoi începea să plânga din nou, își lua bicicleta și pleca mergând agale pe lângă ea.

Și el era bolnav. De când îl știu era bolnav de ulcer. Mereu spunea Mama: “Se prăpădește, Nenică! N-o mai duce mult cu stomacul lui”. În cele din urmă o operație reușită a oprit evoluția îngrijorătoare a bolii.

Sosise și unchiul Ilie de la Fundeni, cumnatul ei. Și el era foarte bolnav. Mila mamei s-a oprit, cândva, și asupra lui: “Săracu’ Ilie! Ce bolnav e! A slăbit de nu-l mai recunoști”.

Atunci în acel sfârșit de martie amândoi erau la căpătâiul ei. Grija ei pentru oameni în suferință se întorsese asupra ei...

Duminică 30 martie 1975...

Aveam convingerea că va trece dincolo de limitele acelei luni. Lăuntricul meu imobilizase în el acest gând. și mi-l amintea, din când în când. Același crez interior îmi spunea sau poate mă amăgea că Mama se bate, inconștient, pentru fiecare clipă, pentru fiecare ceas de viață în plus pentru a rupe egalitatea:

Martie (lună de naștere - fiu) = Martie (lună de moarte - mamă)...

Nu trebuie ca această minunată lună de primăvară timpurie să aducă în fiecare an cele două evenimente diametral opuse: viața pentru mine (fiul), moarte pentru cea care a dat viață (Mama)...

Primăvara își reintrase definitiv în drepturi. Și în sufletele noastre. Înfloreau zarzării. Înfloreau caișii. Vișinii așteptau să irumpă. Gospodarii făceau curățenie prin curți, prin grădini, reparau garduri, aprindeau focuri fumegăioase care mistuiau putregaiurile iernii. Amintirile iernii se ștergeau treptat. Se lepădau cojoace, paltoane, pardesie. Mama mea era o ființă de excepție: ea nu-și schimba nici măcar cămașa, ce devenise atât de murdară. Primăvara lui '75 era pentru ea, de fapt, o toamnă. Toamna vieții...

31 martie 1975.

Ultima zi de martie...

Am plecat la serviciu după o noapte foarte agitată. Respirația Mamei părea că se frânge în orice clipă. M-am întors în jurul orei două. Aproape de casă am observat cum vecinele își făceau niște semne ciudate. N-am întors capul, n-am întrebat nimic, am mers drept înainte. Am iuțit pașii, inima îmi bătea cu putere. Mai aveam 100 de metri, 50... Nu vedeam la poartă steagul funerar. Câțiva copii se jucau nevinovați în fața curții,,

- Nene Vasile, nene Vasile, m-a strigat o voce nevinovata de copil.

Am întors capul

Știam...

- Nene Vasile, A MURIT TUȘA MITA!

În momentul acela n-am simțit nici o emoție. Nu am început să plâng. Nu mi-am smuls părul din cap. N-am făcut nimic prin care să-mi trădez durerea. Nu pentru că aș fi o ființă extraordinar de "tare". Ci pentru că, pur și simplu, durerea mea, emoțiile mele, frica mea, se consumasera latent în fiecare secundă, în fiecare minut, în fiecare oră, în fiecare zi, în fiecare lună... de-a-lungul unui an și jumătate...

În camera mea întinsă pe doua mese stătea acea (ne)ființă care a fost MAMA MEA..

I-am sărutat fruntea ei cea rece...

Zarzării și caișii înfloriseră...

Vișinii așteptau momentul când să irumpă...

Acele vieții se opriseră la 51 ani, 9 luni, 22 zile...

Era, deci 31 martie 1975.

Bătrânul ceas CFR, tovarășul nedespărțit al ultimelor ei luni (de viață?, de suferință?) arăta în trecerea lui fugară, rece, insensibilă, metalică, ora 11 și 15 minute.

A tras aer în piept, a ridicat puțin umărul stâng, în semn de nedumerire:

“De ce mă părăsești, viață atât de repede acum când viața adevărată abia începea?”

Asta a fost tot. Tot...

Nu a reușit să-și treacă viața dincolo de limitele luni martie. Îi mai trebuiau 12 ore. Ar fi vrut să-mi facă mie, fiul ei..., un dar. Ultimul. N-a reușit. Nu sunt supărat. În fiecare an când vine luna mea de naștere, martie, știu că este și ziua ei. De moarte.

Ca să nu uit... niciodată.

Cum să uit când m-am născut!

Cum să uit cum cea care m-a născut....

Fusese încă odată învinsă într-o viață de luptă.

Cu puține victorii și multe, multe înfrângeri...

Ultima înfrângere...

Definitivă

Poetul Romulus Vulpescu spune:

Vine vremea să coboare
Discul meu solar

Vine vestea să-mi strecoare
Că respir mai rar
Vine vestea că-i răcoare
Pe itinerar
Vine ora care doare
Scrisă-n calendar
Vine vârsta când dogoare
Patul de coșmar
Vine vârsta de rigoare
Și de somn sumar...

===== ***** =====

CITITORULE DACĂ...

Cititorule dacă ți se-ntâmplă ca în peregrinările tale să treci pe o șosea prăfuită care străbate un sat de la granița dintre marea Câmpie a Bărăganului și marea citadela de alături. Sat în care nu s-au născut nici poeți, nici scriitori, nici pictori, nici muzicieni, nici ziariști, de unde nu și-au luat zborul spre culmile gloriei nici un matematician celebru sau vreun academician, sat în care asemeni celor spuse într-un binecunoscut roman de Sadoveanu”... nu s-a întâmplat nimic”. Oprește-te în centrul lui. Acolo se află o biserică “nascută” în anul Domnului 1853. În spatele ei este un cimitir.

S-a putea să fie o toamnă molcomă, care să-ți aștearnă pe alea pe care îți porți pașii, frunze ofilite, frunze ce au luat și ele drumul celor care au trecut pe acel “drum fără întoarcere”...

S-ar putea ca picături marunte de ploaie să dea bisricii multisekulare cu profilul ei impunător în comparație cu casele din apropiere, un iz de legenda și.... singurătate...

Și, poate, multă tristețe...

Și dacă te mână curiozitatea mai departe vei întâlni câteva generații de salcâmi falnici. Printre ei rămășițele unor pietre funerare pierdute printre frunze moarte, fire de iarbă și mușchi. Sunt semne că acolo hodinesc cei din care ne tragem seva.

Și dacă nu te-a părăsit curiozitatea și vei înainta te vor întâmpina o pădure de pietre funerare și cruci de lemn. Spre deosebire de cei dintâi dispăruți în acele vremuri din care memoria omenească nu mai poate reține nimic, de aceștia ne leagă amintiri, numele lor ne emoționează, ne fac să scăpăm câte o lacrimă printre firele de iarbă. Memoria noastră ne leagă de ei. Ei au fost, cândva, o părticică din viața noastră...

Undeva la mijlocul cimitirului te va fixa o privire. Piatra nu redă, nu poate să redea flacăra de altădată, nici culoarea ochilor nedefinită, inconfundabilă. S-ar părea că trădează o mare suferință. S-ar părea că trădează o mare nedreptate ce i s-a făcut. S-ar părea că trădează dârzenia cu care s-a apărat în fața greutăților vieții...

S-ar părea că trădează un mare regret. Sau toate la un loc. N-ar fi o greșeală...

Cititorule, dacă îți arunci privirea în dreapta vei vedea un lan de porumb. Acolo vin primăvara plugurile. Și întorc brazdele pământului umed. O mână de om aruncă în pământ semințele purtătoare, potențial, de viață. Și bobul va da viață. O viață așa cum în vecinătate nu mai este... Firele de porumb firave la început, puternice mai apoi, putregai în cele din urmă simbolizează caracterul trecător al vieții. Este ca și cum ar demonstra celor de sub lespezile de piatră cum apa

re și dispăre viața. Este o demonstrație ce ține de sute de ani. Este o demonstrație subtilă care nu lasă decât o singură impresie inatacabilă: viața are o caracteristică primordială: e trecătoare...

Dacă îți porți privirea în partea stânga vei observa un teren de fotbal.

Și dacă, din întâmplare, soarele va încerca să se ascundă după turla bisericii, semn că ziua este pe sfârșite și dacă vei auzi o larmă de voci tinere este încă un semn că viața clocotește mereu la cea mai ridicată temperatură... Impresia este mereu și mereu surprinzătoare: oare viața este trecătoare pentru unii și veșnică pentru alții?

ÎN LOC DE EPILOG

Este primăvară...

I-a cuprins pe toți o formidabilă poftă de viață.

O florăreasă oacheșă îmbie trecătorii cu buchete multicolore.

Mă pierd prin forfota străzii. Îmi contopesc entuziasmul cu cel general.

O mână mă scutură încetișor de umăr, întrerupând-mi șirul gândurilor. Tresar.

Întorc capul:

- Bună ziua. Ce mai faci? sunt întrebat cu căldură.

- Bună ziua, răspund, zâmbind la vederea chipului atât de cunoscut.

...Ne-am lăsat în voia pașilor și al amintirilor.

- Unde lucrezi? Tot acolo..

- Unde locuiești? Tot în satul acela... am uitat cu se chemă..

Și confesiunea în doi a continuat, reînnodând, pentru o oră numai, firul rupt de demult. Mi se părea o veșnicie deși trecuseră doar câțiva ani.

- Ai rămas același, mi se spune. Timpul nu și-a pus amprenta asupra ta: optimist incorigibil, îndrăgostit de locurile natale, pasionat de muzică, literatură și sport, sentimental incurabil și bineînțeles încăpățânat. Încăpățânarea și mândria ta țărănească...

Nu-și termină propoziția. Pentru mine nici nu era nevoie. Am înțeles totul așa cum l-am înțeles și altădată. M-a surprins chiar asemănarea tulburătoare a gândurilor mele de acum cu cele de altădată. Parcă nu s-ar fi schimbat nimic. Parcă timpul ar fi încremenit nepunându-și nici o pecete asupra ființei mele...

Discuția alunecă pe un teren intim-familial. Drept consecință mă trezesc că-mi aruncă în față o întrebare grea cât o piatră de moară:

- Ce mai fac ai TĂI?

Întrebarea mă surprinde nepregătit. Îmi arunc privirile într-o parte și răspund cu o jumătate de gură:

- Bine...

Intuindu-mi neliniștea și nesiguranța, doar mă cunoaștea atât de bine!, insistă. Dar a înlocuit piatra de moară cu o stâncă și a aruncat-o asupra-mi:

- Daaa... mi-am adus aminte de mama ta. ESTE o femeie grozavă. Apropo, ce mai face acum?

Stânca aceea din întrebare mă apasă pe piept, pe inimă, pe suflet, până la sufocare. Îmi adum ultimele puteri și răspund prin două întrebări: ...Două...

MAMA ?

CARE ?

SFÂRȘIT

TÂNGANU

- 1 septembrie 1974 - 15 aprilie 1975
- 15 iunie 1975 - 10 septembrie 1975
- 20 decembrie 1976 - 30 martie 1977
- 10 ianuarie 1978 - 20 martie 1978
- 10 ianuarie 1979 - 10 martie 1979

*****//*****